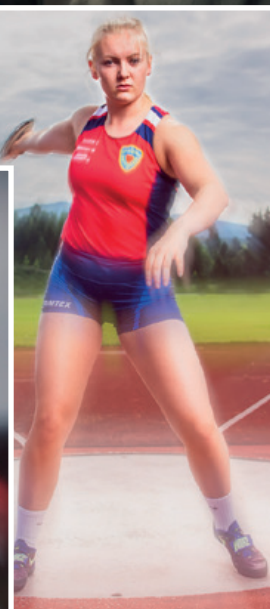

2019

ÅRSRAPPORT

186. forretningsår

Visjon, verdier og mål

Visjon

SpareBank 1 Ringerike Hadeland – den anbefalte banken

Verdier

Nær – Dyktig – Engasjert – Fremtidsrettet

Strategi

- Bidra til vekst og utvikling
- Nær og dyktig – med kortreiste beslutninger
- Digitale løsninger med personlig signatur
- Være samfunnsengasjert og skape stolthet for regionen
- Bedriftskultur med arbeidsglede, åpenhet og kontinuerlig forbedring
- Selvstendig og offensiv eier i SpareBank 1-alliansen

nær

dyktig

engasjert

fremtidsrettet

04	HOVEDTALL
06	ADM. BANKSJEFS KOMMENTARER
08	UTVIKLINGSTREKK 2019
12	HISTORIKK
14	VIRKSOMHETEN I KONSRNET
17	SPAREBANK 1 GRUPPEN OG BANKSAMARBEIDET
19	STRATEGI OG MÅL
23	ORGANISASJONSKART
24	PRESENTASJON AV STYRET
26	PRESENTASJON AV KONSRNLEDELSEN
ÅRSREGNSKAP	
29	STYRETS ÅRSBERETNING 2019
39	RESULTATREGNSKAP
40	UTVIDET RESULTATREGNSKAP
41	BALANSE
43	ENDRING I EGENKAPITAL
45	KONTANTSTRØMOPPSTILLING
46	NOTER TIL REGNSKAPET
115	ERKLÆRING I HENHOLD TIL VERDIPAPIRHANDELLOVENS § 5-5
116	REVISJONSBERETNING 2019
122	SAMFUNNSANSVAR
130	EIERSTYRING OG SELSKAPSLEDELSE
136	EGENKAPITALBEVIS
138	BANKENS TILLITSVALGTE 2019

HOVEDTALL

RESULTATSAMMENDRAG (Hele tusen kroner)	31.12.2019		31.12.2018	
		%		%
Netto renteinntekter	442.109	1,81	393.539	1,71
Netto provisjons- og andre inntekter	290.552	1,19	318.872	1,39
Netto avkastning på finansielle investeringer	156.823	0,64	87.242	0,38
Sum inntekter	889.484	3,64	799.653	3,48
Sum driftskostnader	363.376	1,49	366.741	1,60
Driftsresultat før tap	526.107	2,15	432.912	1,88
Tap på utlån og garantier	8.738	0,04	7.266	0,03
Resultat før skatt	517.369	2,12	425.646	1,85
Skattekostnad	91.661	0,38	83.990	0,37
Periodens resultat	425.708	1,74	341.655	1,49
Sum øvrige resultatposter ført mot egenkapitalen	3.057	0,00	-1.698	-0,01
Totalresultat	428.765	1,74	339.957	1,48

NØKKELTALL	31.12.2019	31.12.2018
Lønnsomhet		
Egenkapitalavkastning	11,6 %	9,9 %
Egenkapitalavkastning (totalresultat)	11,7 %	9,8 %
Kostnadsprosent (morbank)	30,4 %	38,5 %
Kostnadsprosent (konsern)	40,9 %	45,9 %
Balansetall		
Brutto utlån til kunder	21.244.119	19.774.110
Brutto utlån til kunder inkl. overført til kredittforetak	30.097.104	28.168.372
Innskudd fra kunder	15.391.740	14.392.319
Innskuddsdekning	72,5 %	72,8 %
Utlånsvekst siste 12 måneder	7,4 %	7,3 %
Utlånsvekst siste 12 måneder inkl. overført til kredittforetak	6,8 %	9,1 %
Innskuddsvekst siste 12 måneder	6,9 %	8,4 %
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	24.423.085	22.972.983
Forvaltningskapital	25.056.178	23.789.991
Forvaltningskapital inkl. overført til kredittforetak	33.909.163	32.184.254
Tap og mislighold i % av brutto utlån		
Tapsprosent utlån	0,0 %	0,0 %
Misligholdte engasjement i % av brutto utlån	0,2 %	0,2 %
Andre tapsutsatte engasjement i % av brutto utlån	0,2 %	0,2 %
Soliditet		
Kapitaldekningsprosent	20,7 %	19,1 %
Kjernekapitaldekningsprosent	19,0 %	17,0 %
Ren kjernekapitalprosent	18,7 %	16,6 %
Ren kjernekapitalprosent Morbank	18,9 %	17,4 %
Netto ansvarlig kapital	3.698.717	3.640.821
Kjernekapital	3.384.890	3.232.485
Ren kjernekapital	3.330.846	3.166.968
Uvektet kjernekapitalandel (Leverage ratio)	9,2 %	8,9 %
Kontor og bemanning		
Antall kontor	5	5
Antall årsverk	226,0	235,1
Egenkapitalbevis	31.12.2019	31.12.2018
Egenkapitalbevisbrøk	97,34 %	97,34 %
Børskurs	230,00	193,00
Børsverdi mill. kroner	3.600	3.021
Bokført egenkapital per egenkapitalbevis	235,39	219,99
Resultat pr egenkapitalbevis (kr) (morbank)	32,25	20,13
Resultat pr egenkapitalbevis (kr) (konsern)	26,45	21,10
Utbytte pr egenkapitalbevis (kr)	15,60	10,60
Pris / Resultat per egenkapitalbevis annualisert	8,70	9,15
Pris / Bokført egenkapital	0,98	0,88

Alle alternative resultatmål er definert i eget vedlegg til finansiell rapportering tilgjengelig på bankens hjemmesider, www.rhbank.no.

SPAREBANK 1 RINGERIKE HADELAND – Rignet for lønnsom vekst

2019 ble et aktivt år med meget gode resultater for SpareBank 1 Ringerike Hadeland. Vi har hatt god vekst innenfor både person- og bedriftsmarkedet og med dette befestet posisjonen som markedsleder. Samlet utlånsvekst ble på over 1,9 milliarder kroner eller 6,8 %. Utlånene har passert 30 milliarder kroner, noe som er en tilnærmet doubling siden fusjonen i 2010. Dette sier både noe om veksten og effektiviteten, da dette har skjedd med tilnærmet samme antall årsverk. Konsernet leverer et meget godt resultat på 517,4 mill. kroner før skatt. I tillegg er vi et finanshus med robust inntektsplattform med fordeling 60/40 på inntekter fra rentebalanseprodukter/andre inntekter. Banken er solid, noe som betyr at vi er rigget for fremtidig vekst.

Verdigrunnlaget

SpareBank 1 Ringerike Hadeland ønsker å skape verdier for kunder, eiere, ansatte og samfunnet vi er en del av. Vi ønsker å være en selvstendig, lokal bank og en aktiv deltaker i SpareBank 1-alliansen. Vi mener dette er en fornuftig og bærekraftig strategi som vil gi både banken og våre eiere tilfredsstillende lønnsomhet og samtidig ivareta samfunnsrollen på en god måte. Ambisjonen er å kunne befestе posisjonen som en samfunnsengasjert og litt annerledes bank. Vi vil bety noe for bedrifter og folk flest i vårt område. Vi vil ta vare på tradisjonene, - samtidig som vi vil være et moderne og fremtidsrettet finanshus. Høyt samfunnsengasjement skal være noe av vår identitet, slik at vi kan være en aktiv pådriver. Et godt omdømme og tillit fra markedet er viktig. Det er viktig å tenke langsiktig og være «hel ved». Vi har i over 180 år erfart at endringer skjer. Vi er her «i dag og i morgen» og står last og brast med regionen. Vi ønsker å strekke oss litt lenger når viktige bedrifter har utfordringer vi tror vi kan bidra til å løse eller når viktige samfunnsprosjekter skal gjennomføres. Derfor er vi opptatt av å gjøre vårt for at bedriftene og menneskene som holder til her, får tilgang på nødvendig kompetanse og kapital uavhengig av periodiske svingninger. Vi tar del i samfunnsutviklingen fordi det angår oss og fordi det er en god forretningside. Vi kjenner både næringslivet og

samfunnsstrukturen godt. Dette er en viktig forutsetning for å kunne drive lønnsomt, til beste for kundene, de ansatte og våre eiere.

Regionen

Endringer i næringsstruktur gjennom nedleggelser av store hjørnestensbedrifter de siste 10-15 årene, har medført store utfordringer knyttet til regional verdiskapning. Det er derfor hyggelig å konstatere at utviklingen har snudd. Hvis vi ser eksplisitt på Ringeriksregionen så har vi hatt vekst i antall arbeidsplasser siden 2015. Dette følger den nasjonale trenden. Arbeidsplasser er viktig for verdiskapningen og for å beholde og tiltrekke oss mennesker som ønsker å bosette seg. Veksten har skjedd gjennom nyetableringer av kunnskapsbasert næringsliv kombinert med at eksisterende næringsliv har endret arbeidsprosesser med mer digitalisering/robotisering og utvikling av ny teknologi. Slik omstillings-evne og optimisme er viktig for videre vekst i verdiskapningen.

Regionen står foran store utviklingsmuligheter, blant annet gjennom større infrastrukturprosjekter. Oppstart for bygging av Ringeriksbanen og ny E-16 rykker stadig nærmere. Videreføring av E-16 under Sollihøgda er beregnet oppstart høsten 2020. Byggestart for Ringeriksbanen er anslått til 2021/2022 med ferdigstillelse i 2028/2029. Anleggsmaskinene er i gang på ny E-16 Olum- Eggemoen med antatt ferdigstillelse 2022. Det er jobbes med bevilgninger til ytterligere utbygging av RV 4 Oslo – Nittedal – Hadeland. På denne måten vil hele regionen bli knyttet nærmere til Oslo.

Jeg er stolt over at banken oppfattes som en aktiv pådriver og tilrettelegger for optimisme og vekst i regionen. Dette skjer gjennom samarbeid med andre utviklingsaktører og kommunene. Vi bidrar også til utviklingen av Vekstbarometeret. Dette skjer gjennom samarbeid med Universitetet i Sørøst-Norge som utarbeider et faktabasert vekstbarometer som følger utviklingen fremover. Målsettingen er å informere både

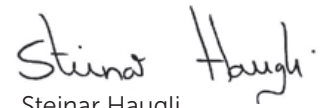
innbyggere og sentrale aktører, slik at nødvendige tiltak kan iverksettes. De berørte kommunene har også utarbeidet en næringspolitisk strategi - «Fremover sammen» - hvor de ser utviklingen i et regionalt perspektiv og i god samhandling mellom de ulike aktørene.

Avsluttende kommentar

Vi er godt rustet til å møte kundenes behov i årene som kommer - i en bankhverdag i stadig endring. Samhandling med markedet rundt oss er viktig. Vi skal

sammen skape en sterk regional og fremtidsrettet virksomhet. Med langsiktige og gode kunderelasjoner, motiverte og dyktige medarbeidere, solid økonomi og engasjerte eiere, har vi et godt utgangspunkt. Jeg er meget godt fornøyd med samarbeidet med de ansatte i konsernet.

Det blir spennende å være med på den utviklingen regionen og bankkonsernet står foran.

A handwritten signature in black ink that reads "Steinar Haugli". The signature is written in a cursive, flowing style.

Steinar Haugli
Adm. banksjef

Utviklingstrekk 2019

Økonomiske resultater

Bankkonsernet leverer meget gode økonomiske resultater med et overskudd på 517,4 mill. kroner før skatt i 2019. God lønnsomhet både fra bankdrift, eiendomsmeglervirksomhet og fra økonomihuset med regnskaps- og IT-tjenester. Strukturendringer i produkselskaper bidrar også positivt til de økonomiske resultatene.

Banken og regionen rigget for lønnsom vekst

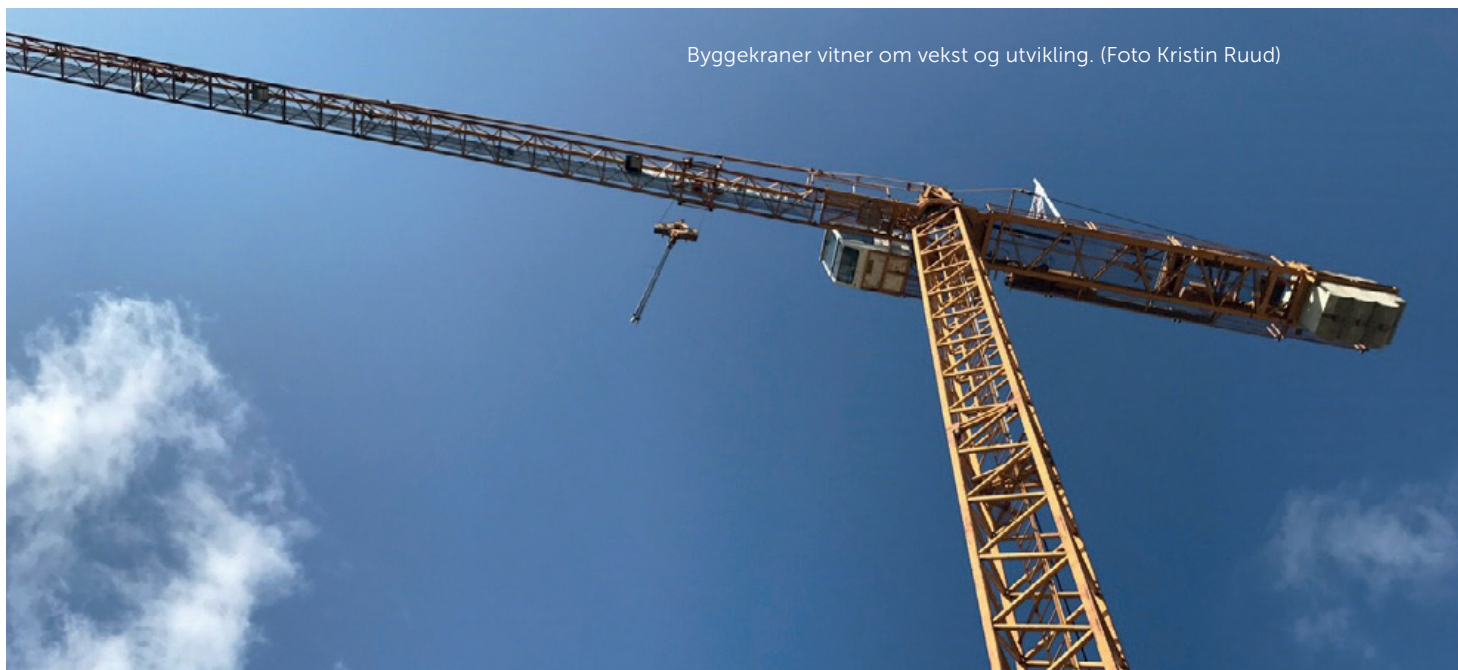
Banken har målsetting om å være den anbefalte og ledende banken i markedsområdet. En virksomhet som skaper og legger igjen verdiene i regionen. Regionen står foran store utviklingsmuligheter blant annet gjennom større infrastrukturprosjekter som ny vei og bane til Oslo. For Ringeriksbanen pågår planlegging og beslutningsprosess, og byggestart forventes i 2021 eller 2022. Banken ser gode muligheter for lønnsom vekst i tiden

som kommer. Vi er en solid bank med en offensiv vekststrategi som skal sikre mulighetene for fortsatt vekst til glede for både banken og regionen.

2.170 nye kunder og høy tilfredshet hos de etablerte kundene

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har godt over 66.000 kunder som viser tillit, gir positive tilbakemeldinger og har valgt å være kunde gjennom en årrekke. Kunde-relasjonsmålingene i 2019 viser at kundene er godt fornøyd med å være kunde i vår bank og vektlegger i økende grad rask responstid, serviceinnstilling, initiativ-evne, konkurransedyktige betingelser og fagkompetanse.

Siste året har banken rekruttert mange nye kunder fra de landsomfattende bankene og dette har vært mulig blant annet på grunn av bankens betjeningskonsept.

Byggekraner vitner om vekst og utvikling. (Foto Kristin Ruud)

Kundebetjening gjennom to-sporsmodellen

SpareBank1 Ringerike Hadeland har valgt et kundebetjeningskonsept hvor vi bruker begrepet to-sporsmodellen. Dette betyr at banken skal være nærbanken med et fysisk kontornett og ansatte med god kundekunnskap og relasjon som gir tilpasset rådgivning. Samtidig har banken gode digitale løsninger med sømløs betjening hvor kunder kan benytte ulike betjeningsløsninger. Banken har fem kontorer spredt i regionen. Siste året har vi rekruttert mange nye kunder på bakgrunn av betjeningskonseptet. Slik oppnås kunde-lojalitet i en digital verden.

Betalingsområdet i endring

Vi ser at stadig flere kunder velger å bruke selvbetjente løsning – innenfor betalingstjenester, men også innenfor andre produktområder.

Bruk av kontanter i Norge er halvert de siste ti årene og utgjør kun ca 9 % av omsetningen ved utgangen av 2019.

98 % av de med tilgang til internett har nå tatt i bruk nettbank. Det gjelder også alderspensjonistene. Mobilbank seiler opp som folks dagligbank nummer to. Det viser undersøkelsen Forbruker- og finanstrender som Kantar TNS og Finans Norge gjennomførte i 2018. Totalt er det nå 67 % som sier de bruker mobilbank. Her varierer bruken fra 84 % blant de under 32 år, til 31 % blant aldersgruppen 66 år og eldre.

Betalingstjenester som Vipps fortsetter å øke på landsbasis og i dag bruker 3 av 4 nordmenn denne tjenesten. Vipps selskapet er Nordens største innen betaling og identifisering. Fusjonen mellom Vipps, BankAxept og BankID Norge ble gjennomført sommeren 2018.

PSD2 eller betalingstjenestedirektivet ble innført i Norge i 2019. Intensjonen var å legge til rette for økt konkurranse i markedet for betalingstjenester, fremme innovasjon, styrke sikkerheten for nettbetalinger og tilgang til konto samt bedre integrasjonen mellom aktører. SpareBank 1 bankene tilbyr kundene kontovisninger på tvers av mobil- og nettbanker. Ved utgangen av 2019 var det 51 300 kunder som hadde åpnet tilgang til andre kontoer i SpareBank 1 sin nettbank, mens 25 600 kunder hadde åpnet tilgangen til sin SpareBank 1 konto i andre bankers nettbank.

Kryptovaluta er en digital valuta som ikke er avhengig av en sentral utsteder og dermed ikke regulert. Stadig flere brukersteder aksepterer betaling i form av digital valuta. Bruken av kryptovaluta er fremdeles begrenset, men det forventes at blokk-kjedeteknologien vil etablere nye forretningsmodeller og helt nye måter å tenke på. Dette vil utfordre eksisterende finansbransje.

Lavt rentenivå – boliglånsforskrift - boligprisvekst

Norges Bank har i løpet av 2019 økt styringsrenten med 0,75 % til 1,50 %. Bakgrunnen for økningen er at det fortsatt er god oppgang og positive utsikter for norsk økonomi. Bankene økte sine renter i 2019 basert på dette og vi tilbyr laveste rente (boliglån for unge LO) til f.t. 2,50 %. Framtidsutsiktene til Norges Bank viser en utflating i utviklingen, og det forventes ingen nærtstående økninger i styringsrenten.

Myndighetene besluttet i november 2019 å videreføre boliglånsforskriften. Den nye forskriften gjelder frem til 31. desember 2020. Bankenes anledning til å avvike er på henholdsvis 10 % utenfor Oslo kommune og 8 % innenfor Oslo kommune. Banken har holdt seg innenfor de fastsatte kravene.

På landsbasis har boligprisene steget med 3 % siste året. For vårt markedsområde viser boligprisene en stigning på 0,7 % for eneboliger, og 4,1 % for leiligheter.

237 engasjerte medarbeidere

Konsernet har 151 medarbeidere i banken, 24 i eiendoms-meglervirksomheten og 62 i Økonomihuset. De ansatte viser sterk lojalitet til virksomheten, dens verdigrunnlag og bidrar til god bedriftskultur. Siste medarbeiderundersøkelse viser at vi scorer meget bra på engasjement, endringsvillighet og gjennomføringsevne. Samspillet mellom medarbeidere i den enkelte enhet er høyt og vi arbeider for at dette skal bli enda bedre på tvers av avdelinger og virksomheter i konsernet.

De ansatte har høy kompetanse og evne til å skape gode relasjoner med kundene. Videre er bankens medarbeidere engasjerte og tilpasser seg endret kundedadferd og arbeidsprosesser. Lean-prosesser med kontinuerlig forbedring er eksempel på slik arbeidsmetodikk. Kompetanseutvikling er en kontinuerlig prosess i konsernet, både innen bank-, eiendomsmegler- og økonomi-faget. Lederutvikling,

talentutvikling, relasjons- og salgskompetanse er også områder som vi i konsernet jobber bevisst med gjennom egne utviklingsprogram.

Banken er inne i et generasjonsskifte og har rekruttert 7 medarbeidere siste året for blant annet å møte dette. Ved utgangen av året er 24 medarbeidere 60 år eller eldre.

Samfunnsengasjement

Høyt samfunnsengasjement er forankret i konsernets verdigrunnlag. Banken skaper verdier i distriktet som investeres videre og bidrar til kultur, idrett, utdanning og næringsliv. Banken har samspill med sparebankstiftelsene, og har samlet bidratt med 87 mill. kroner i 2019. Dette er viktige bidrag til lokalsamfunnene og verdifull omdømmebygging for konsernet.

Som et ledd i samfunnsengasjementet har vi vært en pådriver for lansering av et vekstbarometer for Ringeriksregionen i samarbeid med Universitetet i Sørøst-Norge. Dette er viktig i forbindelse med den forventede veksten regionen står foran.

Presentasjon av Vekstbarometeret for Ringeriksregionen, f.v. universitetslektor Steinar Aasnæs og banksjef bedriftsmarked Bjørn Rune Rindal (Foto Kristin Ruud)

EiendomsMegler 1

Datterselskapet befester sin sterke markedsposisjon som den ledende aktøren med en omsetning i 2019 på 973 boliger til en verdi av 2,7 mrd. kroner. I løpet av 2019 har deler av virksomheten blitt solgt til SpareBank 1 Modum. Gjenværende virksomhet har fullt fokus på eiendomsomsetninger i bankens markedsområde og har ambisjoner om økte markedsandeler her. Strukturendringer kombinert med lavere aktivitet i markedet har medført lavere inntjening i 2019. Samhandling mellom meglerselskap og bank er en viktig faktor som bidrar til økt verdiskapning for begge parter.

SpareBank 1 Økonomihuset

Virksomheten ble kjøpt i 2015 og målsettingen med dette kjøpet er å komplementere finanshusbegrepet. Økonomihuset er en ledende virksomhet innenfor sin bransje, med 62 dyktige ansatte. Selskapet har ca. 1.400 kunder og en samlet omsetning på 65,3 mill. kroner i 2019. Selskapet har hatt en stabilt, god inntjening i en årrekke, og samspillet med banken bidrar til verdiskapning for begge parter.

SpareBank 1 Finans Østlandet

Banken eier en aksjepost på 5 % i selskapet fra januar 2016 og hovedeier er SpareBank 1 Østlandet. SpareBank 1 Finans Østlandet tilbyr leasing- og lånefinansiering til næringslivet, samt salgspantlån på bil, motorsykel og campingvogner og forbrukslån overfor privatmarkedet. Selskapet har en samlet forvaltningskapital på 8,9 mrd. kroner, med en årsvekst på over 10 %. Gjennom formidling av leasingavtaler og lån til selskapet mottar banken formidlingsprovisjoner. I tillegg har god inntjening og samspill finansieringsselskap og bank bidratt til verdiskapning for begge parter.

SpareBank 1 - alliansen

Bankens deltakelse i Alliansen er en viktig del av konsernets strategi. Deltakelsen har betydd mye for SpareBank 1 Ringerike Hadelands positive utvikling og har vært en viktig bidragsyter til at banken er en solid, fremtidsrettet og sterk bank. Alliansen har gode økonomiske resultater noe som også er et vesentlig bidrag til bankens verdiskapning. Fusjon av skadeforsikringsvirksomheten til SpareBank 1 og DnB til Fremtind har bidratt positivt til konsernets økonomiske resultater i 2019. Opprettelsen av Fremtind er et spennende fremtidsrettet prosjekt som vil utvikle virksomheten ytterligere. Fra 1. januar 2020 vil også personforsikringsvirksomheten bli overført til Fremtind.

Historikk

Historien til dagens bank går tilbake til 4. august 1833, da Ringerikes Sparebank ble etablert som Norges første landssparebank og bank nummer syv i landet. Banken skulle stimulere til sparing, orden og edrue-
lighet blant tjeneste- og arbeidsfolk.

I dag er SpareBank 1 Ringerike Hadeland et moderne bankkonsern som tilbyr et bredt spekter av banktjenester, eiendomsmeglervirksomhet samt økonomisk rådgivning og regnskapstjenester overfor kunder.

Før formannskap og kommune-
styreverter kom på plass i 1837, var de såkalte sogneselskapene viktige fellesinstitusjoner i mange bygder. Norderhoug Sogneselskab stod bak opprettelsen av landets første bygdebank, Ringerikes Sparebank, som mottok sine første innskudd i 1833.

1833

Jevnaker Sparebank ble stiftet i 1862. Omsorg for bygdesamfunnets velferd og trivsel var viktige momenter. Pengeforbruket var økende og det var, da som nå, viktig med kommunikasjon som veibygging, Randsfjordbanen og båttrafikk på fjorden.

1862

Gran Sparebank ble stiftet i 1857. Kunngjøring på kirkebakken på Granavollen hvor også banken tok imot innskudd. Formålet var å medvirke til verdiskapning for bygden. Jordbruket stod sterkt og bøndene trengte meieri og moderne redskaper for å øke matproduksjonen.

1857

Dette året var alle de tre tidligere bankene med å etablere SpareBank 1-alliansen, som er et bank- og produksamarbeid. Gjennom deltakelsen i Alliansen er konsernet knyttet sammen i et samarbeid mellom selvstendige, lokalt forankrede banker. På denne måten blir hensynet til effektivitet og stordriftsfordeler forenet med fordelene det er å være nær kunder og markedet.

En annen viktig begivenhet i 1996 var at Ringerikes Sparebank ble børsnotert. Banken ønsket å knytte kundene enda tettere til seg gjennom å skape et godt investeringsalternativ. I tillegg ville man oppnå økt oppmerksomhet fra finansmiljøene ved å være børsnotert.

1996

Som en av Norges eldste sparebanker, feiret Ringerikes Sparebank 175 årsjubileum. Steinar Haugli ble tilsatt som adm. banksjef.

2008

En annen historisk milepæl i de tre bankenes historie er 17. desember 2009, da henholdsvis representantskapet og forstanderskapene i Ringerikes Sparebank, Gran Sparebank og Sparebanken Jevnaker Lunner enstemmig vedtok en sammenslutningsavtale mellom bankene. Dette var et offensivt tiltak for å etablere en selvstendig, fremtidsrettet og konkurransedyktig bank i regionen. Ønsket er det samme som grunnleggerne hadde:

En sterk og solid bank med god kjennskap til markedet og sine kunder, samfunnsengasjert og med godt omdømme.

Bankene ble juridisk fusjonert fra 1. juli 2010 med tidligere Ringerikes Sparebank som overtakende bank. Samme dato ble navnet på banken endret til SpareBank 1 Ringerike Hadeland.

Samtidig med fusjonen ble det etablert tre lokale sparebankstiftelser; Sparebankstiftelsen Ringerike, Sparebankstiftelsen Gran og Sparebankstiftelsen Jevnaker Lunner Nittedal. Den opptjente egenkapitalen ble overført til stiftelsene som igjen investerte denne i egenkapitalbevis i banken.

2010

Banken foretok en egenkapitalbevis emisjon på 313 millioner kroner slik at virksomheten ble rigget for ytterligere vekst.

2017

Året brakte med seg bankens første digitale roboter, såkalt digitale assistenter. Disse utfører oppgaver som tidligere har vært utført manuelt, og reduserer tidsbruken samtidig som de opprettholder kvaliteten

2019

SpareBank 1 Ringerike Hadeland er et moderne, børsnotert bankkonsern som tilbyr alle typer finanstjenester.

Virksomheten i konsernet

Konsernet

SpareBank 1 Ringerike Hadeland er regionens ledende finanskonsern og deltaker i SpareBank 1-alliansen. Hovedkontoret ligger i Hønefoss og konsernet med sine datterselskap har i alt 237 ansatte. SpareBank 1 Ringerike Hadeland er en regional, selvstendig sparebank med lokal forankring. Nærhet og dyktighet kjennetegner forholdet til markedet.

Regionens ledende finanskonsern

- Lokalisert med 5 bankkontorer, 3 meglerkontorer og 1 økonomi-/regnskapshus i markedsområdet
- Totalleverandør innen finansiering, sparing og plassering, forsikring og betalingstjenester til privatkunder og bedrifter
- 59.900 personkunder
- 4.900 bedriftskunder
- 1.300 lag/foreninger
- Regionens ledende eiendomsmegler
- Regionens ledende økonomi- og regnskapshus
- Regionens største private bidragsyter til næringsutvikling og allmenntilretteleggende formål i samspill med sparebankstiftelsene

Banken

SpareBank 1 Ringerike Hadeland sitt markedsområde er Ringerike-, Hadeland- og Nittedalsregionen med tilstøtende områder. Banken har som betjeningsstrategi valgt en to-spors modell som vi definerer slik: å være nær kunden gjennom kontorløsninger og kundesenter i bankens nedslagsfelt kombinert med selvbetjening og tilgjengelighet hele døgnet gjennom nettbank og mobile løsninger. Etter vår vurdering gir dette banken et unikt konkurransefortrinn. Ved utgangen av 2019 har vi 5 fullverdige kontorer i regionen. Forvaltningskapital inkl. lån overført til Boligkreditt var 33,9 mrd. kroner ved utgangen av 2019. Banken har 151 ansatte tilsvarende 142,6 årsverk.

Den kunderettede virksomheten er organisert i to seksjoner innenfor henholdsvis person- og bedrifts-

markedet. Kundesenteret er organisert under begge seksjonene. Banken leverer produkter og tjenester innen finansiering, sparing/investering, betalingsformidling, pensjon samt skade- og livsforsikring.

Personmarkedet

SpareBank 1 Ringerike Hadeland er den ledende personkundeforhandleren i regionen med en samlet markedsandel på 43 %. Markedsandelen i kjerneområdet Ringerike- og Hadelandsregionen er 54 %. Variasjonen er fra Jevnaker med markedsandel på hele 67 % til Hole med 42 %. Nittedal er definert som satsningsområde og banken har hatt en økende markedsandel de senere årene til 20 % i 2019. Sparebanken har relativt kort historikk i dette området.

Banken har 59.900 personkunder. I tillegg betjener seksjonen en del mindre, selvstendige næringsdrivende og mange landbrukskunder samt lokale lag og foreninger.

Seksjonen er organisert gjennom 5 kontorer. Det er lagt vekt på at lokalbankene i størst mulig grad skal være selvstendige, og at beslutningene skal tas nær kunden i det enkelte området. Bankens kundesenter betjener kunder fra både person- og bedriftsmarkedet. Kundesenteret er et servicesenter for hele markedsområdet, og fagansvaret innenfor betalingsformidling og forsikring er lagt hit.

NOEN NØKKELTALL	2018	2019
Utlån	19.302 mill.	20.466 mill.
Innskudd	9.425 mill.	9.988 mill.
Forsikring – Premiebestand	209 mill.	233 mill.
Antall personkunder	58.262	59.933
Nye kunder	2.806	1.671
Kundetilfredshetsmåling *	66	66
Antall årsverk inkl. kundesenter	72	68

* Kundetilfredshetsmålinger gjøres annenhvert år, siste undersøkelse er fra 2018.

Jentekveld. Foto: Bjørn Harald Blaker

Hovedtrekk i 2019:

- God aktivitet med 1.700 nye kunder.
- Inntektsvekst som følge av kundetilgang, mange kundemøter og økt produktbredde.
- Utlånsvekst på 1,2 mrd. kroner (6,0 %), og innskuddsvekst på 564 mill. kroner (6,0 %). Aktiv kundeakkvisisjon og betjeningsmodellen med to-spors modellen gir resultater. Når det gjelder markedsområde har Hole høyest vekst med 10,7 %, fulgt av Nittedal som har en utlånsvekst på 6,4 %.
- Sparing og plasseringsrådgivning blir stadig viktigere for konsernets kunder. Høy aktivitet med salg og kundemøter innenfor plasserings- og spareprodukter, spesielt langsiktig sparing til pensjon. Kundemøtene om «Jenter og pensjon» ble videreført i 2019 og samlet totalt 670 deltakere.
- Det er satt inn tiltak for å øke markedsandel innenfor skade- og personforsikring. Dette skjer både gjennom kundeakkvisisjon og tilrettelegging for selvbetjening av enkle produkter. Salget innenfor skade- og personforsikring økte med henholdsvis 11,4 % og 6,4 % siste året.
- God samhandling mellom bank og eiendomsmegler gir merforretninger for begge parter og flere fornøyde kunder.
- Sterk vekst i kunder som bruker mobile, digitale og selvbetjente løsninger.
- Kontinuerlig kompetanseutvikling av ansatte.

Bedriftsmarkedet

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har en sterk posisjon og ønsker å være det fortrukne bankkonsernet for regionens næringsliv. 4.900 bedriftskunder har i dag kundeforhold til banken hvor hovedtyngden består av små og mellomstore bedrifter. Markedsandelen i kjerneområdet Ringerike- og Hadelandsregionen er 48 %, mens den ligger lavere i Nittedal som anses som et vekst- og utviklingsområde for banken.

Bedriftsmarkedsseksjonen er organisert med bedriftsrådgivere, investeringsrådgivere og forsikringsrådgivere ved tre bankkontorer i Hønefoss, Gran og Nittedal. I tillegg betjenes bedriftskundene ved bankens kundesenter.

Banken legger vekt på å ha sterke relasjoner til sine bedriftskunder gjennom lokalt engasjement, tilstedeværelse og god kompetanse i sin rådgivning. Faste kunderådgivere med høy servicegrad og rask respons kjennetegner virksomheten, derfor er også beslutningsfullmaktene lagt nær kunden. I tillegg legges det vekt på å tilby gode, selvbetjente løsninger som forenkler hverdagen til bedriftskundene. Kundemålinger viser at kundene er meget godt fornøyde, – med en relasjonsindeks på 75 poeng.

NOEN NØKKELTALL	2018	2019
Utlån	8.853 mill.	9.615 mill.
Innskudd	4.996 mill.	5.417 mill.
Årlig Forsikring- og Pensjonspremier	87 mill.	92 mill.
Antall næringskunder	4.696	4.914
Antall nye kunder	341	218
Kundetilfredshetsmåling *	75	75
Antall årsverk	24	23

* Kundetilfredshetsmålinger gjøres annenhvert år, siste undersøkelse er fra 2018.

Hovedtrekk i 2019:

- God aktivitet med 218 nye bedriftskunder i banken
- Høy vekst med en utlånsvekst på 762 mill. kroner eller 8,6 % og innskuddsvekst på 421 mill. kroner eller 8,4 %. Kombinasjonen av aktiv kundeakkvisisjon med bankens omdømme og tilstedeværelse gir resultater.
- Det er fortsatt tilfredsstillende salgsvolum av forsikrings- og pensjonsprodukter til bankens bedriftskunder.
- Lavt mislighold og tap i kredittporteføljen mot bankens bedriftskunder.
- Kontinuerlig forbedring – Lean – har vært prioritert prosjekt for å finne nye og forbedrede måter å optimalisere arbeidsprosesser på slik at kundene kan betjenes på best mulig måte.

EiendomsMegler 1 Ringerike Hadeland AS**Historikk**

I 1992 kjøpte Ringerikes Sparebank K-eiendom AS sammen med eiendomsmegler Borgar Flaskerud. I 1998 ble det etablert eiendomsmeglerkontor på Hadeland og samtidig kom Gran Sparebank og Sparebanken Jevnaker Lunner inn på eiersiden. Navnet på selskapet ble endret til EiendomsMegleren Ringerike Hadeland AS. Året etter ble det foretatt ytterligere utvidelser gjennom kontorer på Vikersund og i Hallingdal med SpareBank 1 Modum og SpareBank 1 Hallingdals inntreden på eiersiden. I 2001 ble det etablert kontor i Nittedal.

I 2010 fusjonerte selskapet inn EiendomsMegler 1 Gjøvik og overtok eiendomsmevlervirksomheten til Ringbo BBL i Hønefoss. Virksomheten i Hallingdal ble solgt til SpareBank 1 Hallingdal Valdres i 2011. Virksomheten på Gjøvik ble solgt til EiendomsMegler 1 Hedmark med virkning fra 4. januar 2016. Thomas Rustad tiltrådte som daglig leder av selskapet fra 01.10.17. Virksomheten på Vikersund, Hokksund og Mjøndalen ble solgt til SpareBank 1 Modum i 2019. Selskapet skiftet samtidig navn til EiendomsMegler 1 Ringerike Hadeland AS.

Virksomheten

Selskapet er eid 94,1 % av SpareBank 1 Ringerike Hadeland og 5,9 % av SpareBank 1 Hallingdal Valdres. Selskapet er tilsluttet EiendomsMegler 1-kjeden. Virksomheten omfatter brukte og nye boliger, næringsbygg og fritidsboliger. Selskapet har 3 meglerkontorer i bankenes virkeområder med til sammen 24 ansatte, tilsvarende 23,7 årsverk.

EiendomsMegler 1 Ringerike Hadeland AS er markedsleder i konsernets kjerneområder i Ringeriksregionen, Hadelandskommunene og Nittedal med markedsandel på 41 % av omsetningene i 2019. Samhandling mellom bank og eiendomsmegler bidrar til økt inntjening og

kundetilfredshet for begge parter, og er et viktig fokusområde i konsernet.

NOEN NØKKELTALL	2018	2019
Omsetning	73,2 mill.	62,8 mill.
Verdi omsatte eiendommer	4,1 mrd.	2,7 mrd.
Antall omsatte eiendommer	1.507	973
Resultat før skattekostnad	15,4 mill.	19,8 mill.*
Antall årsverk	31,5	23,7

*Inkludert fisjongsgevinst på 13,3 mill. kroner.

SpareBank 1 Økonomihuset AS
Historikk

Selskapet ble stiftet i 1973 som Ringerike Regnskaps-sentral AS av Bjørn Hartz og Johan Tuft. Siden kom Terje Hval inn på eiersiden. Selskapet omfatter i dag virksomhetene SpareBank 1 Økonomihuset AS og SpareBank 1 Økonomihuset IT-Nett AS. Selskapene er lokalisert i Hvervenmoveien i Hønefoss.

SpareBank 1 Økonomihuset er 100 % eid datterselskap av banken, mens SpareBank 1 Økonomihuset IT-Nett AS er et 100 % eid datterselskap av SpareBank 1 Økonomihuset AS.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland kjøpte selskapet den 20. mars 2015. Selskapet har en sterk markedsposisjon og er en viktig driver for videre vekst i konsernet. Karl Asbjørn Kjennerud er daglig leder av selskapet.

Virksomheten

- Selskapet leverer regnskapsføring, økonomisk rådgivning og IT-tjenester av høy kvalitet. 1.400 kunder med langsiktige kunderelasjoner.
- Sterk markedsposisjon med 35-40 % markedsandel i Ringeriksregionen.
- Lønnsomt og solid selskap med høy kvalitet og offensiv strategi.
- 24 autoriserte regnskapsførere.

Selskapet har høy kundetilfredshet og leverer gode resultater. Vi arbeider aktivt med økt samhandling mellom bank, megler og økonomihus gjennom både kundeakkvisisjon og interne arrangementer og kompetanseutvikling/-deling. Dette vil bidra til ytterligere verdiskapning for konsernet.

NOEN NØKKELTALL	2018	2019
Sum inntekter	66,5 mill.	65,3 mill.
Resultat før skattekostnad	9,4 mill.	7,7 mill.
Antall årsverk	59	57

SpareBank 1 Gruppen og banksamarbeidet

SpareBank 1 Gruppen AS

SpareBank 1 Gruppen AS er morselskap til 9 datterselskaper, som alle utvikler og leverer produkter til alliansebankene, som igjen tilbyr disse til kunder i sine lokalk markeder. Selskapet utvikler og leverer også produkter til LOs forbund og forbundsmedlemmer gjennom LOfavør.

SpareBank 1 Gruppen AS eier

- SpareBank 1 Forsikring AS (100 %)
- ODIN Forvaltning AS (100 %)
- SpareBank 1 Factoring AS (100 %)
- SpareBank 1 Modhi Finance AS (100 %)
- Conecto AS (100 %)
- SpareBank 1 Spleis AS (100 %)
- LOfavør (51 %)
- Modhi Collect ASAS (datterselskap av Modhi Finance AS)
- Fremtind Forsikring AS (65 %)

SpareBank 1 Gruppen AS eier 10 % i SpareBank 1 Utvikling DA.

SpareBank 1 Gruppen AS er 100 % eid av SpareBank 1-bankene og Landsorganisasjonen LO med følgende eierbrøker:

- SpareBank 1 SR-Bank (19,5 %)
- SpareBank 1 SMN (19,5 %)
- SpareBank 1 Nord-Norge (19,5 %)
- Samarbeidende Sparebanker AS (19,5 %)
- SpareBank 1 Østlandet (12,4 %)
- Landsorganisasjonen og fagforbund tilknyttet LO (9,6 %)

SpareBank 1 Utvikling DA

SpareBank 1 Utvikling DA leverer forretningsplattformer og felles forvaltnings- og utviklingstjenester til alliansebankene.

SpareBank 1 Utvikling DA eier og forvalter også Alliansens immaterielle rettigheter under det felles merkevarenavnet «SpareBank 1».

SpareBank 1 Utvikling DA er 100 % eid av SpareBank 1-bankene og SpareBank 1 Gruppen AS med følgende eierbrøker:

- SpareBank 1 SR-Bank ASA (18 %)
- SpareBank 1 SMN (18 %)
- SpareBank 1 Nord-Norge (18 %)
- Samarbeidende Sparebanker AS (18 %)
- SpareBank 1 Østlandet (19 %)
- SpareBank 1 Gruppen AS (10 %)

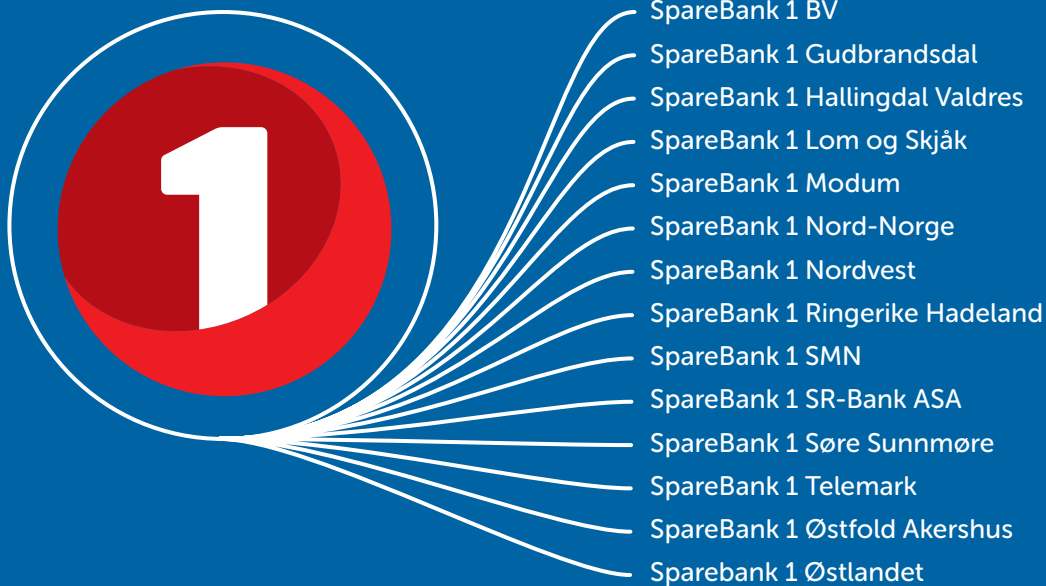
Selskapene i SpareBank 1 Gruppen og SpareBank 1 Utvikling DA utgjør det som betegnes Alliansesamarbeidet.

Disse selskapene er også tilknyttet Alliansen og eid av flere av SpareBank 1-bankene:

SpareBank 1 Kredittkort AS, SpareBank 1 Boligkreditt AS, SpareBank 1 Næringskreditt AS, SpareBank 1 Markets AS, SpareBank 1 Betaling AS, BN Bank ASA.

Bankene i SpareBank 1-alliansen består av 14 selvstendige sparebanker (juridiske enheter). Totalt er det 7500 ansatte i SpareBank 1, inkludert alle selskapene som de 14 bankene eier sammen.

Disse 14 selvstendige bankene utgjør SpareBank 1-alliansen

Eier- og selskapsstruktur i SpareBank 1-alliansen

SpareBank 1
SR-BANK

18/19,5 %

SpareBank 1
SMN

18/19,5 %

SpareBank 1
NORD-NORGE

18/19,5 %

SpareBank 1
ØSTLANDET

19/12,4 %

SpareBank 1
SAMSPAR

18/19,5 %

Alliansesamarbeidet

SpareBank 1 Utvikling DA

EiendomsMegler 1 Norge AS
SpareBank 1 Kundesenter AS
SpareBank 1 Verdipapirservice AS

SpareBank 1 Gruppen AS 9,6 %

SpareBank 1 Forsikring AS (pensjon)
ODIN Forvaltning AS
LOfavør AS
Conecto AS
SpareBank 1 Portefølje AS
Confide AS
SpareBank 1 Factoring AS
SpareBank 1 Spleis AS
Fremtind Forsikring AS

Direkte eid av bankene

SpareBank 1 Kredittkort AS
SpareBank 1 Boligkreditt AS
SpareBank 1 Næringskreditt AS
SpareBank 1 Markets AS
SpareBank 1 Betaling AS
BN Bank ASA

Strategi og mål

Visjon

SpareBank 1 Ringerike Hadeland – den anbefalte banken

Kjerneverdier

nær

dyktig

engasjert

fremtidsrettet

Forretningside

SpareBank 1 Ringerike Hadeland er et finanskonsern som leverer et bredt spekter av finansielle tjenester, eiendomsmegling, økonomisk rådgivning og regnskapstjenester.

Vi skal ha en ledende posisjon i både person- og bedriftsmarkedet i regionen Ringerike, Hadeland og Nittedal.

Strategi

Bidra til vekst og utvikling

Nær og dyktig – med kortreiste beslutninger

Digitale løsninger med personlig signatur

Være samfunnsengasjert og skape stolthet for regionen

Bedriftskultur med arbeidsglede, åpenhet og
kontinuerlig forbedring

Selvstendig og offensiv eier i SpareBank 1-alliansen

Reviderte økonomiske mål - Konsern

Lønnsomhet

Egenkapitalavkastning > 10 %
C/I < 43 % innen 2020

Utdeling

Minst 50 % av konsernets resultat

Soliditet

Ren kjernekapitaldekning på minimum 15,5 %

Markeds mål

SpareBank 1 Ringerike Hadeland skal:

være regionens ledende bank innen person- og bedriftsmarkedet (målt ved høyest markedsandel)

levere gode kundeopplevelser (målt ved TRiM>70) og gjennom lokalt engasjement og tilstedeværelse være den anbefalte banken (målt ved høyest preferanseandel)

bidra til vekst og aktivitet i regionen

Organisasjons mål

Humankapital

1. Kompetente og engasjerte medarbeidere bidrar til verdiskapning i banken. KPI: ATI Engasjement >80% og over snitt i SamSpar
2. Gode kundeopplevelser gjennom høy kompetanse, rask respons og relevante initiativ. KPI: KTI Respons/Behandlingstid >80
3. Handlekraftige og effektive ledere som tilrettelegger for utvikling og god kommunikasjon. KPI: ATI Ledelse >75%

Organisasjonskapital

1. Kontinuerlig forbedringskultur hvor ansatte aktivt søker etter og innfører nye og bedre løsninger til det beste for våre kunder og banken. KPI: ATI Gjennomføring >80%, Endringsvillighet >80%. Blant de 3 beste i SamSpar på implementering av nye produkter og løsninger.
2. Godt samspill mellom alle ledd og en læringskultur med fokus på mestring og digital nysgjerrighet. KPI: ATI Samspill >80%, Kompetanseutvikling >80%

Relasjonskapital

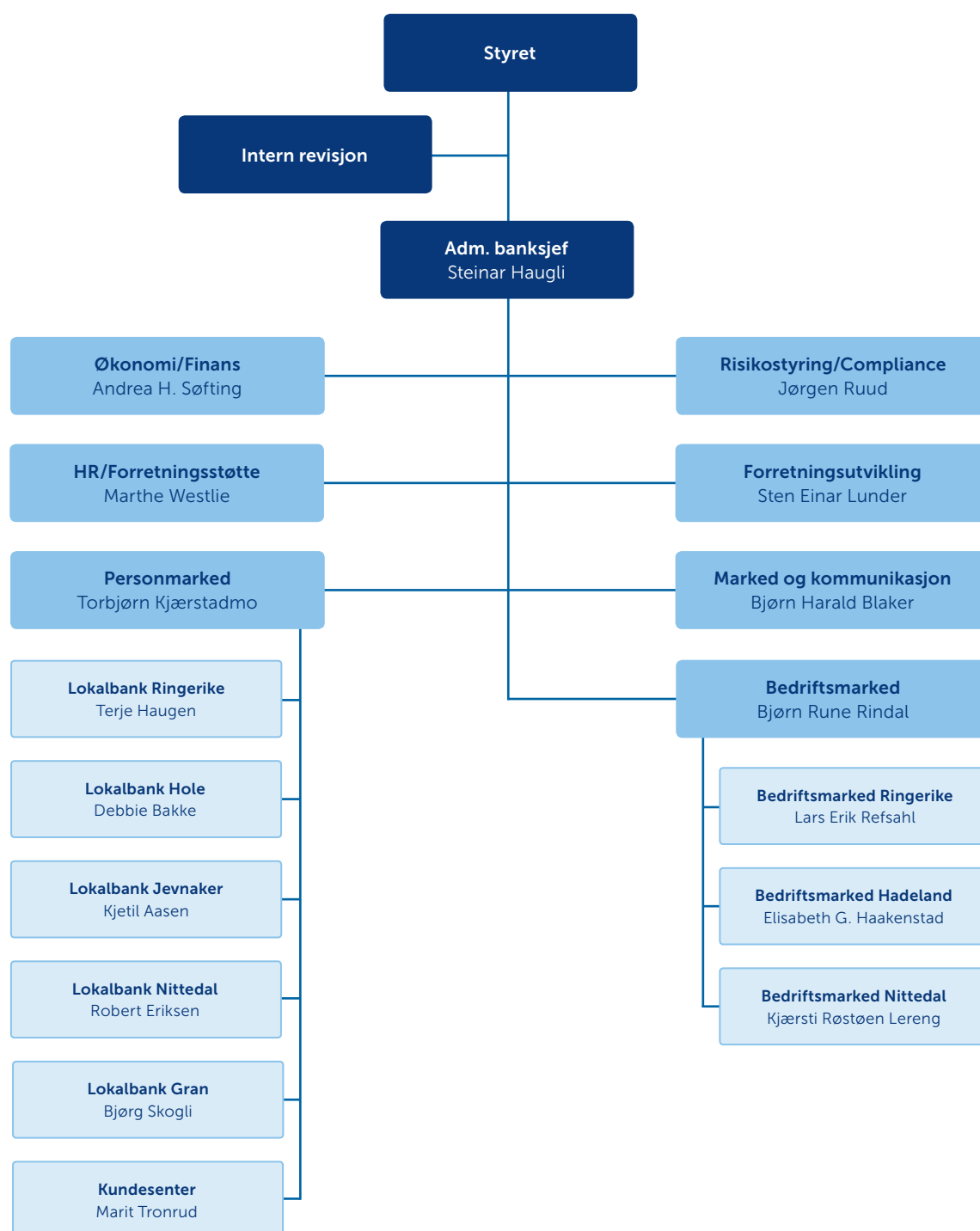
1. Samfunnsengasjement og ledende omdømmeposisjon i regionen. KPI: Høyest preferanseandel i bankens markedsområde.
2. Sentral og aktiv bidragsyter i SpareBank 1-alliansen for å sikre distribusjonskraft og synergier

Verkevika Jevnaker
Foto: Hanne S Burden

Organisasjonskart

Presentasjon av styret

Olav Fjell, styreleder (1951)

Utdannet siviløkonom fra Norges Handelshøyskole (NHH). Olav Fjell har omfattende ledererfaring i norske og utenlandske selskaper, som tidligere konsernsjef i Statoil (Equinor), adm. direktør i Postbanken og konsernsjef i Lindorff Group. Valgt inn i styret i mars 2019.

Wenche Ravlo, nestleder (1965)

Utdannet sivilingeniør ved NTNU Trondheim. Har tidligere vært adm. direktør ved Norske Skog Follum og Store Norske Spitsbergen, Kulkompani AS. Er i dag adm. direktør ved Smurfit Kappa Norpapp AS i Hønefoss. Valgt inn i styret i mars 2018.

Svein Oftedal, styremedlem (1964)

Utdannet Diplom Eksportøkonom NMH. Jobber i dag som Executive Vice President of the Würth Group. Ble valgt inn i styret i 2013.

Hege Marie Syversen, styremedlem (1972)

Utdannet siviløkonom fra BI, med arbeidserfaring fra Ernst & Young og AbleTec AS og har nå stilling som økonomisjef i Smurfit Kappa Norge AS. Ble valgt inn i styret i mars 2015.

Oscar Engeli, styremedlem (1969)

Utdannet ved Datahøgskolen i Oslo og BI. Arbeidserfaring fra blant annet Nordic Choice Hotels og Hurtigruten ASA. Er i dag daglig leder og hovedeier av JohNet Datasystemer AS. Valgt inn i styret i 2017.

Hans Anton Stubberud, styremedlem (1962)

Utdannet Ph.d. i strategi og ledelse fra NHH. Har vært tilknyttet og ansatt som rektor og dekan ved Høgskolen i Buskerud de senere årene, og er i dag dekan ved Høgskolen i Sørøst-Norge. Valgt inn i styret i mars 2018.

Jane K. Gravbråten, styremedlem (1975)

Utdannet siviløkonom med høyere revisorstudier (statsautorisert revisor). Har arbeidserfaring fra blant annet PwC og som banksjef økonomi/finans i SpareBank 1 Ringerike Hadeland. Innvalgt i 2018. Er i dag finansdirektør i AKA AS.

Liv Bente Kildal, styremedlem (1963)

Bakgrunn som Finansrådgiver fra Postbanken og kunderådgiver i Sparebanken Jevnaker Lunner. Hovedtillitsvalgt og varamedlem i styret siden juli 2010. Innvalgt som styremedlem i mars 2012.

Gunnar Bergan, styremedlem (1961)

Tidligere rådgiver fra Sparebanken NOR. Jobber i dag som autorisert finansiell rådgiver for privatkunder i lokalbank Ringerike. Varamedlem i styret siden 2010, og innvalgt som styremedlem i 2016.

Presentasjon av ledelsen

Steinar Haugli, Adm banksjef (1957)

Bankøkonom fra 1982 med tilleggsutdannelse innenfor ledelse med 2 deler av masterprogram fra BI 2000 og 2004. Tidligere erfaring fra adm. banksjef og lederstillinger i Ringerikes Sparebank. Styreleder i Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS, SpareBank 1 Økonomihuset og styremedlem i Samarbeidende Sparebanker AS og SpareBank 1 Markets AS. Adm. banksjef fra 2008.

Bjørn Rune Rindal, Banksjef Bedriftsmarked (1975)

Høgskolekandidat (1997-1999) innen økonomi og administrasjon fra Høgskolen i Buskerud. Grunn- og mellomfagstudier i matematikk (1999-2000) fra Universitetet i Oslo. Delutdanning hovedfagsstudier (2002-2007) innen bedriftsøkonomisk analyse fra Høgskolen i Buskerud. Tidligere erfaring fra lederstillinger i Ringerikes Sparebank fra 2007 til 2010. Banksjef Bedriftsmarked fra 2010 og adm. banksjefs stedfortreder.

Torbjørn Kjerstadmo, Banksjef Personmarked (1977)

Master of Management fra BI i 2017. Arbeidserfaring fra bank siden 2003, som rådgiver for personmarked og bedriftsmarked i Sparebanken Jevnaker Lunner, og som leder personmarked i Hønefoss Sparebank fra 2011 til 2019. Banksjef Personmarked fra august 2019.

Marthe Westlie, Banksjef HR/Forretningsstøtte (1979)

Bachelor i Økonomi og administrasjon ved BI i 2001. Arbeidserfaring fra Sykehuspartner HR som blant annet prosjektleder, og avdelingsleder for Rådgivningstjenester og for regionale HR-tjenester. Banksjef HR/Forretningsstøtte fra august 2019.

**Andrea Hatlinghus Søvting,
Banksjef Økonomi/Finans (1983)**

Statsautorisert revisor og siviløkonom fra NHH 2008. Executive MBA i Økonomisk Styring og Ledelse fra NHH i 2019. Arbeidserfaring fra revisjon og rådgivning i Deloitte AS. Ansatt som økonomisjef i SpareBank 1 Ringerike Hadeland i 2013. Banksjef Økonomi/Finans fra 2015.

Sten Einar Lunder, Banksjef Forretningsutvikling (1967)

Executive MBA Corporate Finance fra NHH/NFF 2007, Master of Management Innovasjon fra BI 2012, sivilingeniør Maskin/Marin fra NTH (NTNU) 1992. Arbeidserfaring fra lederstillinger i Sparebanken Jevnaker Lunner 2007-2010. Banksjef Forretningsutvikling fra 2010.

Jørgen Ruud, Banksjef Risikostyring/Compliance (1977)

Profesjonsstudiet i Samfunnsøkonomi fra Universitetet i Oslo (2005), fordypningsstudiet i Porteføljeforvaltning, NFF/NHH 2012. Arbeidserfaring fra Finanstilsynet og kredittsjef i SpareBank 1 Ringerike Hadeland siden 2014. Banksjef Risikostyring/Compliance siden 2017.

Bjørn Harald Blaker, Kommunikasjonssjef (1976)

Høgskolekandidat fra Høgskolen i Hedmark i 1999. Arbeidserfaring fra avisbransjen, ansvarlig redaktør i Hadeland fra 2008-2011, og ansvarlig redaktør og daglig leder i Ringerikes Blad fra 2012 til 2019. Kommunikasjonssjef siden august 2019.

Styrets årsberetning

Styrets årsberetning 2019

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har hovedkontor i Hønefoss og til sammen 5 kontorer i Ringerike- og Hadelandsregionen samt Nittedal. Konsernets hovedvirksomhet er salg og formidling av finansielle produkter og tjenester, samt eiendomsmegling og regnskapstjenester/økonomisk rådgivning.

Bankkonsernet SpareBank 1 Ringerike Hadeland omfatter per 31. desember 2019 morbanken, to datterselskaper og en felleskontrollert virksomhet.

Nøkkeltall

- Resultat før skatt: 517,4 mill. kroner. (425,6 mill. kroner.)
- Egenkapitalavkastning: 11,6 % (9,9 %)
- Utbytte per egenkapitalbevis: 15,60 (10,60)
- Ren kjernekapitaldekning, forholdsmessig konsolidert: 18,7 % (16,6 %)
- 12 måneders utlånsvekst inkl. kredittforetak: 6,8 % (9,1 %)
- Forvaltningskapital inkl. kredittforetak: 33,9 mrd. kroner. (32,2 mrd. kroner.)
- Pris/Bokført egenkapital: 0,98 (0,88).

Utbytte

Styret foreslår overfor bankens representantskap et kontantutbytte for 2019 på 15,60 kroner per egenkapitalbevis, hvorav 13,30 kroner per egenkapitalbevis er ordinært utbytte og 2,30 kroner per egenkapitalbevis er ekstraordinært utbytte. Det ekstraordinære utbytte på 2,30 kroner per egenkapitalbevis er knyttet til salg av aksjer i BN Bank samt gjennomførte strukturendringer i 2019. Utbytte i 2018 var 10,60 kroner per egenkapitalbevis. Utdelingsgraden totalt er 58,8 % for 2019 (50,2 % i 2018) av egenkapitalbevisernes andel av konsernets resultat.

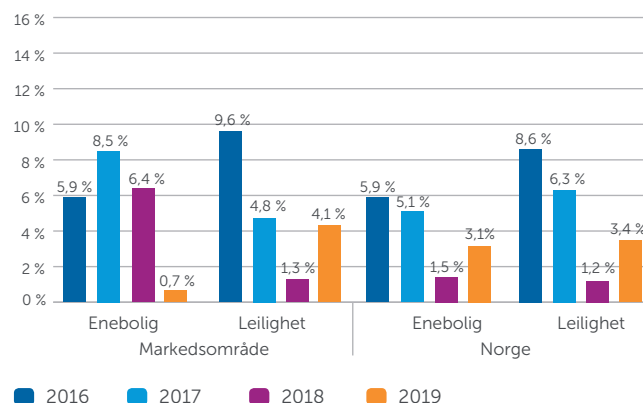
Utvikling i konsernets markedsområde

Aktiviteten har vært god i bankens markedsområde i 2019. Arbeidsledigheten i regionen er lav. Aktiviteten i boligmarkedet har gått noe ned fra 2018 til 2019, men er fremdeles på et godt nivå. Boligprisveksten i 2019 har vært svak, og har vært under nasjonale nivåer i store deler av markedsområdet.

Det har vært god vekst i norsk økonomi i 2019, og sysselsettingen har økt. I siste pengepolitisk rapport (PPR 4/19) forventer Norges Bank at veksten i Norge vil avta fremover. Stabile rentenivåer, lavere vekst ute og en gradvis styrking av kronekursen i årene fremover vil bidra til å dempe veksten. Norges Bank forventer videre at sysselsetningsveksten vil avta litt og at lønnsveksten vil være stabil fremover. Styret forventer at utviklingen i konsernets markedsområder vil være som i resten av landet.

Boligprisveksten i bankens markedsområde har avtatt fra 2018. Prisveksten på eneboliger var 0,7 % og 4,1 % for leiligheter. Det er lokale forskjeller, men i de større markedene, som Ringerike og Nittedal, har prisene utviklet seg svakt. Utviklingen må ses i lys av det store utbudet av nye boliger som har kommet ut i markedet de siste årene i kombinasjon med lavere nettoinnflyttingstall til bankens markedsområde. Boligomsetningen var på sitt nest høyeste nivå i 2019, sammenlignet med de siste fem årene. Styret mener boligmarkedet nå er i balanse og forventer at boligprisene i vårt markedsområde vil vise en veksttakt på nivå med den nasjonale boligprisveksten i tiden fremover.

Årlig boligprisvekst
(Kilde: SSB og SpareBank 1 Ringerike Hadeland)

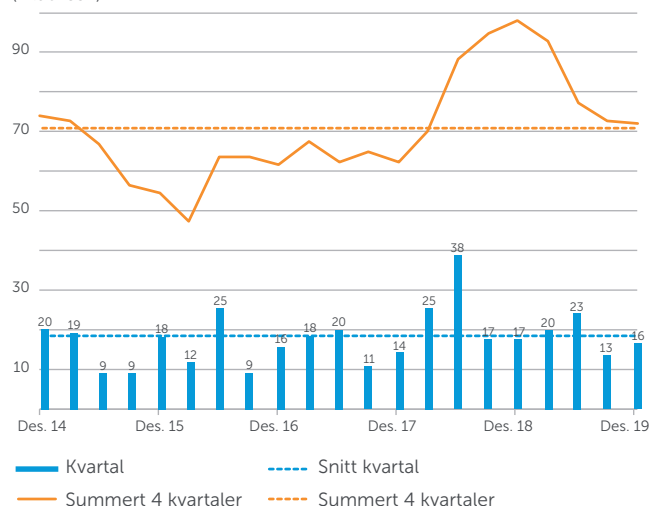
Arbeidsledigheten i konsernets markedsområde har historisk utviklet seg i tråd med nasjonal utvikling, men har i 2019 i hovedsak ligget på et noe lavere nivå. Arbeidsledigheten i regionen er lav og sysselsettingen har økt de siste årene.

Utvikling i registrert arbeidsledighet
(Kilde: NAV, SSB)

Antall nyetablerte næringsvirksomheter i markedsområdet ligger på et stabilt godt nivå. Bankens portefølje består av bedrifter i næringer som nyter godt av et lavt rentenivå. I 2018 var det en markant økning i antall konkurser i bankens markedsområde, men fra et lavt nivå. Utviklingen i 2019 har vært mer moderat, men fremdeles er antall konkurser på et noe høyere nivå enn hva det var før 2018. Konkursene kan knyttes til mindre foretak/ enkeltpersonsforetak med liten omsetning, få ansatte og liten bankgjeld. Antall konkurser i konsernets markedsområde har historisk utviklet seg i tråd med den nasjonale utviklingen og 2018 og 2019 var således ikke et unntak.

Antall konkurser i bankens markedsområder siste 5 årene
(Kilde: SSB)

Det er besluttet store løft i infrastrukturen i vår region for å knytte regionen nærmere opp mot Oslo, både gjennom utbedringer av RV4 og E16 og ved utbygging av Ringeriksbanen. Vi forventer god utvikling og god vekst i vår region som følge av disse forbedringene.

Resultatutvikling

Alle regnskapshenvisninger er til konsernet, hvis ikke annet er angitt. Kommentarer som omhandler vekst i utlån inkluderer utlån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS.

(Hele tusen kroner)	2018	2019	Endring
Netto renteinntekter	393.539	442.109	48.570
Netto provisjons- og andre inntekter	318.872	290.552	-28.321
Netto resultat fra finansielle eiendeler	87.242	156.823	69.581
Sum inntekter	799.653	889.484	89.830
Sum driftskostnader	366.741	363.376	-3.365
Resultat før tap	432.912	526.107	93.195
Tap på utlån og garantier	7.266	8.738	1.472
Resultat før skatt	425.646	517.369	91.723
Skattekostnad	83.990	91.661	7.671
Årets resultat	341.655	425.708	84.053

Bankkonsernet SpareBank 1 Ringerike Hadeland oppnådde i 2019 et årsresultat på 425,7 mill. kroner (341,7 mill. kroner i 2018).

Det har vært gjennomført flere salg av finansielle investeringer og omstruktureringer i konsernet i 2019 som vesentlig har påvirket resultatene for 2019. Effekten på resultat før skatt er + 170 mill. kroner for morbank og + 101,3 mill. kroner for konsern. Disse hendelsene er beskrevet nærmere i påfølgende avsnitt.

SpareBank 1-bankene inngikk den 28.februar 2019 avtale om endret eierskap i BN Bank ASA og SpareBank 1 Næringskreditt AS. Transaksjonen er gjennomført i 2. kvartal 2019. SpareBank 1 Ringerike Hadeland solgte alle aksjer i BN Bank ASA og B-aksjer i SpareBank 1 Næringskreditt. Banken eide aksjer i BN Bank ASA indirekte gjennom SamSpar Bankinvest AS. SamSpar Bankinvest AS er avviklet i forbindelse med transaksjonen. Effekten av transaksjonen er + 119 mill. kroner i morbanks resultater og + 18 mill. kroner i konsernets resultater.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland inngikk den 25. februar 2019 avtale om endret eierskap i Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS, hvor SpareBank 1 Modum kjøpte seg opp til 30 % eierandel. Aksjene ble solgt pro rata fra SpareBank 1 Ringerike Hadeland og SpareBank 1 Hallingdal Valdres. Generalforsamlingen i Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS besluttet i etterkant av oppkjøpet en fisjon av selskapet, hvor eiendomsmeglervirksomheten i Vikersund, Hokksund og Mjøndalen utfisjoneres og overdras til Eiendomsmegleren Dahl AS som er 100 % eid av SpareBank 1 Modum. Fisjonen er gjennomført med regnskapsmessig effekt fra 1.mars 2019. Effekt fra fisjonen er bokført i 1.kvartal 2019 og utgjør 13,3 mill. kroner i konsernets resultat. Fisjonen ble gjennomført 9.juli 2019.

Fremtind Forsikring AS ble 1. januar 2019 etablert som resultat av fusjonen av SpareBank 1 Skadeforsikring AS og DNB Skadeforsikring AS. Transaksjonen medførte økt egenkapital for SpareBank 1 Gruppen på konsernnivå på ca. 4,7 mrd. kroner. Hvorav majoriteten (SpareBank 1-bankene og LO) sin andel av denne økningen var ca 2,4 mrd. kroner. SpareBank 1 Ringerike Hadeland sin andel av denne økningen utgjorde 70 mill. kroner og er ført over resultatet i konsernregnskapet i 1. kvartal 2019.

I transaksjonsavtalen ble det lagt til grunn et bytteforhold på 80 % for SpareBank 1 Skadeforsikring AS og 20 % for DNB Skadeforsikring AS. DNB ASA kjøpte i januar 2019 seg opp til en eierandel på 35 % i selskapet. Oppkjøpet medførte at SpareBank 1 Gruppen AS (morselskapet) fikk en skattefri gevinst på ca. 1,7 milliarder kroner. Denne gevinsten ble utdelt som ekstraordinært utbytte til eierne. SpareBank 1 Ringerike Hadeland eier SpareBank 1 Gruppen AS indirekte gjennom Samarbeidende Sparebanker AS. SpareBank 1 Ringerike Hadelands andel av utbytte utgjør 51 mill. kroner og er bokført i 2. kvartal 2019.

Fremtind Forsikring AS fikk 02.09.2019 tillatelse av Finanstilsynet til å drive livsforsikringsvirksomhet gjennom sitt heleide datterselskap Fremtind Livsforsikring AS. Personrisikoforsikringene fra SpareBank 1 Forsikring og DNB Livsforsikring, samt de bedriftsbetalte personrisikoforsikringene fra SpareBank 1 Forsikring, ble overført til Fremtind Livsforsikring 1. januar 2020.

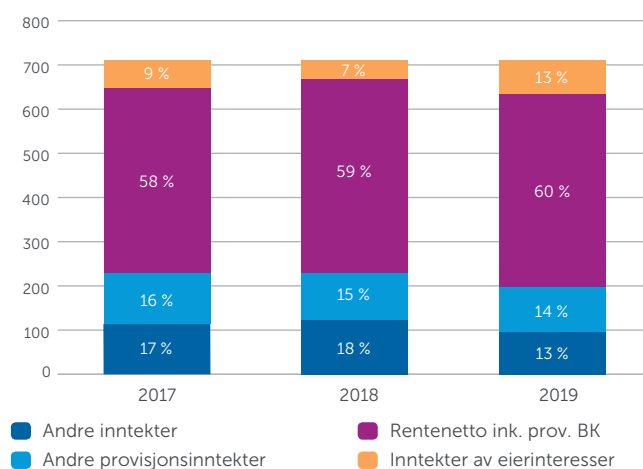
Fisjonen vil øke egenkapitalen for SpareBank 1 Gruppen på konsernnivå. Majoriteten (SpareBank 1-bankene og LO) sin andel av denne økningen er ca. 1,7 mrd. kroner. SpareBank 1 Ringerike Hadelands andel (3,03 %) utgjør ca. 50 mill. kroner og vil inntektsføres i første kvartal 2020. SpareBank 1 Gruppen AS (morselskapet) vil få en skattefri gevinst på 937 mill. kroner som følge av denne fisjonen. SpareBank 1 Gruppen AS sitt utbyttegrunnlag øker tilsvarende denne gevinsten. SpareBank 1 Ringerike Hadelands andel av et eventuelt utbytte (3,03 %), utgjør 28 mill. kroner.

DNB har en opsjon på å kjøpe seg opp fra 35 % til 40 % i Fremtind Forsikring AS innen 31. mars 2020. Hvis DNB utøver opsjonen vil SpareBank 1 Gruppen AS (morselskapet) få en gevinst på ca. 890 mill. kroner. SpareBank 1 Gruppen AS sitt utbyttegrunnlag øker tilsvarende denne gevinsten. SpareBank 1 Ringerike Hadelands andel av et eventuelt utbytte (3,03 %), utgjør 27 mill. kroner. Utøvelse av opsjonen vil også medføre en økt egenkapital for

SpareBank 1 Gruppen på konsernnivå. Majoriteten (SpareBank 1-bankene og LO) sin andel av den økningen vil være ca. 590 mill. kroner. SpareBank 1 Ringerike Hadelands andel av denne økningen (3,03 %) utgjør ca. 18 mill. kroner og vil inntektsføres i løpet av 2020.

Resultatutviklingen i underliggende virksomhet i konsernet er positiv med god økning i netto renteinntekter, samt lave tapsføringer. Rentemarginen har i 2019 vært under press grunnet økning i pengemarkedsrenten. Banken har av den grunn gjennomført tre renteendringer på utlån og innskudd. Personalkostnader er redusert med 3,9 mill. kroner. Fisjonen i EiendomsMegler 1 Ringerike Hadeland AS er driveren for reduksjonen i personalkostnadene.

Netto renteinntekter, provisjonsinntekter og andre inntekter

Konsernet legger vekt på å bygge opp andelen av inntekter fra andre virksomhetsområder enn tradisjonelle balanseprodukter. Ved utgangen av 2019 utgjorde rentenetto inkludert provisjonsinntekter fra kredittforetakene 60 % av totale inntekter eks. utbytte og verdireguleringer.

Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter utgjorde 442,1 mill. kroner (393,5 mill. kroner). Høyere volum og renteendringer bidro til inntektsveksten. Utlånsvolumet inkl. utlån overført til kredittforetakene økte med 1.926 mill. kroner, tilsvarende 6,8 % siste 12 måneder. Innskuddsvolumet økte i samme periode med 999 mill. kroner, tilsvarende 6,8 %.

Netto provisjonsinntekter utgjorde 180,3 mill. kroner (181,3 mill. kroner), hvorav inntekter fra utlån overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS utgjorde 60,5 mill. kroner (62,8 mill. kroner). Inntekter fra betalingsformidling og salg av forsikrings- og plasseringsprodukter økte med 1 % fra 2018.

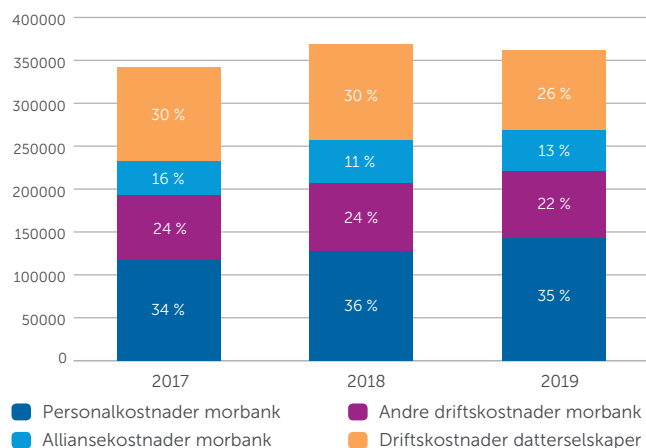
Netto andre driftsinntekter utgjorde 110,2 mill. kroner (137,6 mill. kroner). Nedgangen tilskrives i hovedsak fisjonen i Eiendomsmeglerforetaket.

Netto inntekter fra finansielle investeringer

Netto inntekter fra finansielle investeringer utgjorde 156,8 mill. kroner (87,2 mill. kroner), herav utgjør utbytteinntekter 13,8 mill. kroner (17,5 mill. kroner), inntekter av eierinteresser 110,5 mill. kroner (56,8 mill. kroner) og øvrige inntekter utgjør 32,5 mill. kroner (13,0 mill. kroner). Salg av aksjer i BN Bank og etableringen av Fremtind bidrar positivt til finansinntektene.

Driftskostnader

Utvikling driftskostnader

Sum driftskostnader utgjorde 363,4 mill. kroner (366,7 mill. kroner). Kostnadsreduksjonen skyldes i hovedsak fisjonen i eiendomsmeglerforetaket. Morbankens driftskostnader er økt med 13 mill. kroner, hvorav økningen i personalkostnader utgjør 10 mill. kroner. Antall årsverk i morbank har økt med 1,4 i 2019, men forventes å gå noe ned igjen i 2020. Økningen tilskrives i hovedsak generelle lønnsendringer, samt ekstra kostnader til AHV-arbeidet.

Målt i forhold til totale inntekter, utgjorde driftskostnadene 40,9 % (45,9 %). Konsernets målsetting er kostnadsprosent på maksimum 43 % innen 2020.

Tap og mislighold

Ved utgangen av året utgjorde avsetninger for tap på utlån og garantier 71 mill. kroner. Ved utgangen av 2018 utgjorde avsetning for tap 76 mill. kroner. Brutto misligholdte utlån per 31. desember 2019 utgjorde 52 mill. kroner (36 mill. kroner), tilsvarende 0,2 % (0,2 %) av brutto utlån.

Finansiering og likviditet

Bankens primære finansieringskilde er innskudd fra kunder. Ved utgangen av året utgjorde andel innskudd av bankens balanseførte utlån 72,5 % (72,8 %). Bankens øvrige finansiering består hovedsakelig av verdipapirgjeld og ansvarlig kapital. Konsernets samlede verdipapirgjeld utgjorde 5.339 mill. kroner per 31. desember 2019 (5.275 mill. kroner). Banken har hatt god tilgang på finansiering i 2019.

Banken har god likviditet ved utgangen av 2019. Innskudd i Norges Bank og andre kredittinstitusjoner utgjorde til sammen 966 mill. kroner (1.199 mill. kroner) og bankens portefølje av sertifikater og obligasjoner utgjorde 1.608 mill. kroner (1.550 mill. kroner). LCR (Liquidity Coverage Ratio) per 31. desember 2019 utgjorde 194 %, godt over lovkravet på 100 %.

Kapitaldekning

Banken tilfredsstiller myndighetenes kapitalkrav med god margin ved utgangen av 2019.

Alle banker gjennomfører hvert år vurdering av egen risiko, kapitalbehov (ICAAP) og likviditetsbehov (ILAAP). Finanstilsynet evaluerer ICAAP/ILAAP-prosessen og resultatene av prosessen i den enkelte bank (SREP). Finanstilsynets observasjoner ved stedlig tilsyn og løpende risikovurderinger inngår i grunnlaget for Finanstilsynets SREP-vurdering, som gjennomføres hvert tredje år for en bank av vår størrelse.

Per 31. desember 2019 er kravet til bevaringsbuffer 2,5 %, systemrisikobuffer 3 % og motsyklisk kapitalbuffer 2,5 %. Disse kravene er i tillegg til kravet om ren kjernekapital på 4,5 %, slik at samlet minstekrav til ren kjernekapital er 12,5 %. I tillegg har Finanstilsynets fastsatt et pilar 2-krav for SpareBank 1 Ringerike Hadeland på 1,7 % med virkning fra 31.03.2018. Totalt minstekrav til ren kjernekapital, inklusive pilar 2-kravet, er dermed 14,2 %. Styret har fastsatt mål for ren kjernekapitaldekning for banken og konsernet på minimum 15,5 %.

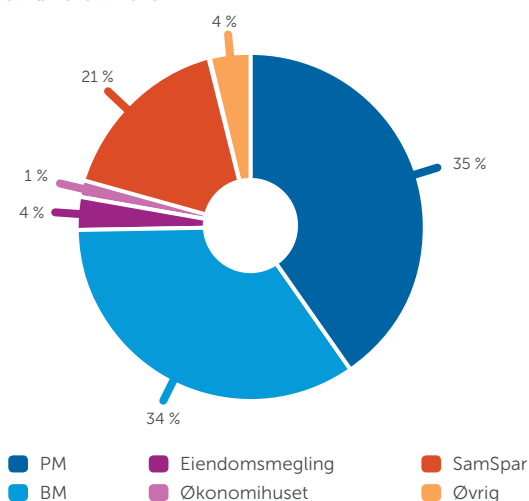
Som følge av at EUs kapitalregelverk (CRR/CRD IV) blir en del av EØS avtalen, er følgende innført fra 31.12.2019:

- SMB-rabatt som senker kapitalkravene for utlån til små og mellomstore bedrifter
 - bortfall av det såkalte Basel-I gulvet for IRB banker
- For å demme opp for lettelsene besluttet Finansdepartementet samtidig at kravet til systemrisikobuffer skal øke med 1,5 % til 4,5 % fra 31.desember 2022. Bankens regulatoriske minimumskrav vil øke tilsvarende til 15,7 % fra 31.desember 2022.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland benytter standard-metoden for kredittrisiko og basismetoden for operasjonell risiko. Banken foretar forholdsmessig konsolidering av eierandeler i SpareBank 1 Boligkreditt AS, SpareBank 1 Næringskreditt AS, SpareBank 1 Kredittkort AS og SpareBank 1 Finans Østlandet AS. Ved utgangen av året er bankens rene kjernekapitaldekning, forholdsmessig konsolidert, 18,7 % (16,6 %). Innføring av SMB-rabatt og bortfall av Basel 1 gulv fra 31.desember 2019 øker ren kjernekapitaldekning forholdsmessig konsolidert med 1,6 %-poeng. Uvektet kjernekapitalandel per 31.desember 2019, forholdsmessig konsolidert, utgjør 9,2 % (8,9 %). Det vises forøvrig til redegjørelse om kapitaldekning i note 5.

Forretningsområdene

Resultat før skatt 2019

Konsernet er markedsleder både for bank- og eiendoms-meglingstjenester i kjerneområdene i Ringerike- og Hadelandsregionen. Økonomihuset har en ledende posisjon innenfor sitt virksomhetsområde i Ringeriks-regionen. Markedsposisjonen til konsernet er befestet

gjennom 2019 både innen person- og bedriftskunde-markedet.

Personkunder (PM)

(Hele tusen kroner)	2018	2019	Endring
Netto renteinntekter og provisjon BK	255.199	277.637	22.438
Netto andre provisjonsinntekter	85.956	88.058	2.101
Netto andre inntekter	-14	355	369
Driftskostnader	174.215	187.769	13.555
Resultat før tap	166.927	178.280	11.354
Tap på utlån og garantier	3.806	-401	-4.207
Resultat før skatt	163.120	178.681	15.561

Vekst i brutto utlån til personkunder har vært på 6,0 % siste 12 måneder (8,6 %). Vi arbeider strukturert og proaktivt overfor nye kunder og prosjekter blant annet ved samarbeid mellom banken og eiendomsmegleren. Innskudd fra personkunder har økt med 6,0 % i samme periode (4,6 %).

Bedriftskunder (BM)

(Hele tusen kroner)	2018	2019	Endring
Netto renteinntekter og provisjon BK	206.404	235.910	29.505
Netto andre provisjonsinntekter	33.273	35.143	1.870
Netto andre inntekter	744	546	-198
Driftskostnader	78.463	84.249	5.785
Resultat før tap	161.958	187.350	25.391
Tap på utlån og garantier	3.640	9.139	5.499
Resultat før skatt	158.318	178.211	19.892

Brutto utlån til bedriftskunder økte med 8,6 % siste 12 måneder (10,3 %), mens innskudd fra bedriftskunder i samme periode økte med 8,4 % (16,3 %). God aktivitet i regionen kombinert med mange nye bedriftskunder, bidro til den gode veksten.

Datterselskaper og felleskontrollerte virksomheter

EiendomsMegler 1 Ringerike Hadeland AS

EiendomsMegler 1 Ringerike Hadeland AS oppnådde et resultat før skattekostnad på 19,8 mill. kroner (15,4 mill. kroner i 2018). Resultatregnskap for EiendomsMegler 1 Ringerike Hadeland AS i 2019 er hensyntatt effekter fra fisjon. Historiske tall er ikke korrigert og er derfor ikke direkte sammenlignbare. Det ble i 1. kvartal bokført 13,3 mill. kroner i gevinst på grunn av regnskapsmessige effekter av fisjonen. Meglerforetaket er etter gjennomført fisjon noe mindre, men er markedsleder i en region med vekst som gir gode muligheter fremover. Selskapet har i en årrekke vært en av Norges mest

lønnsomme meglerforetak. Meglerforetaket er samlokalisert med banken på Hønefoss, Gran og Nittedal.

Det jobbes systematisk med samhandling mellom bank og eiendomsmegler. Resultatene fra dette arbeidet er gode og dette gjør at konsernet kan gi et bredere tilbud til kundene, samtidig som det gir et bedre inntjeningsgrunnlag for konsernets samlede virksomhet.

SpareBank 1 Økonomihuset AS og SpareBank 1 Økonomihuset IT-nett AS

SpareBank 1 Økonomihuset AS og SpareBank 1 Økonomihuset IT-nett AS (videre omtalt samlet som Økonomihuset) er direkte og indirekte 100 % eide datterselskap av banken. Selskapene har en sterk markedsposisjon og er en viktig driver for videre vekst i konsernet. Til sammen oppnådde selskapene et resultat før skattekostnad på 7,6 mill. kroner i 2019 (9,4 mill. kroner i 2018).

Felleskontrollerte virksomheter

Etter salget av BN Bank ASA og avvikling av SamSpar Bankinvest AS i 1. kvartal 2019, er det kun Samarbeidende Sparebanker AS som klassifiseres som felleskontrollert virksomhet. Bankkonsernet eier andeler i SpareBank 1 Gruppen AS indirekte gjennom Samarbeidende Sparebanker AS. Bankens indirekte eierandel i SpareBank 1 Gruppen AS utgjør 3,03 %. Innregnet resultat fra felleskontrollert virksomheter utgjorde totalt 110,5 mill. kroner i 2019 (56,8 mill. kroner i 2018). Økningen skyldes regnskapsmessige effekter av Fremtindtransaksjonen.

Redegjørelse om foretaksstyring

Foretaksstyring i SpareBank 1 Ringerike Hadeland omfatter de verdier, mål og overordnede prinsipper som konsernet styres og kontrolleres etter for å sikre egenkapitalbeviser, kundenes, medarbeidernes, innskytternes og andre gruppers interesser i banken.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland følger den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse av 17. oktober 2018 og retter seg etter de anbefalinger som er relevante for en sparebank med egenkapitalbevis. Det foreligger ingen vesentlige avvik mellom anbefalingen og implementeringen i SpareBank 1 Ringerike Hadeland. En nærmere beskrivelse av konsernets foretaksstyring, herunder informasjon om styring og kontroll knyttet til finansiell rapportering i henhold til regnskapslovens §3-3b, finnes i eget kapittel i årsrapporten.

Risiko- og kapitalstyring

Risikostyringen skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse og bidra til å sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Det er en målsetting at ingen enkelthendelse skal kunne skade konsernets finansielle stilling i vesentlig grad. Dette skal oppnås gjennom en *moderat risikoprofil* og:

- en sterk risikokultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- tilstrebe en optimal kapitalallokering innenfor vedtatt forretningsstrategi
- utnyttelse av synergi- og diversifiseringseffekter
- et tilstrekkelig kapitalnivå ut fra valgt risikoprofil.

Banken har etablert en struktur som på en systematisk måte identifiserer, vurderer, kommuniserer og håndterer risiko gjennom hele konsernet, og det foretas en løpende overvåking. Risikostyring tar utgangspunkt i fastsatt visjon, strategi og mål, samt de rammer for risikoeksponering som er fastsatt av styret. Beredskaps- og kontinuitetsplaner skal sikre at driften kan videreføres og tap begrenses ved vesentlige, uforutsette hendelser.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland eksponeres for ulike risikoer. De viktigste risikogruppene er beskrevet nedenfor.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er risiko for tap som følge av kundens manglede evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser. Kredittrisikoen styres gjennom rammeverk for kredittinnvilgelse, engasjementsoppfølging og porteføljestyring. Rammene gjennomgås minimum årlig og etterlevelse overvåkes løpende med kvartalsvis rapportering til styret.

Utlån til personkunder er i all hovedsak boligfinansiering. Kvaliteten i personmarkedsporteføljen vurderes å være god. Utlånsveksten har siste året vært høy og høyere enn den samlede utlånsveksten nasjonalt. Det meste av personmarkedslånene er sikret med pant i fast eiendom og belåningen er gjennomgående moderat, sett opp mot sikkerhetsverdiene. Dette tilsier begrenset tapsrisiko så lenge disse verdiene ikke forringes vesentlig.

Risikoen i bedriftsmarkedsporteføljen vurderes å være moderat, også sett i forhold til utlånsveksten. Den totale kreditteksponeringen er størst mot næringsseiendom og eiendomsprosjekter hvor engasjementet er sikret med pant i fast eiendom og hvor belåningsgraden er gjennomgående moderat.

Kredittrisiko knyttet til utlånsporteføljen er bankens største risikoområde. Det har de siste årene vært lave tap på utlån og banken følger aktivt opp løpende engasjementer. Kreditter besluttes i henhold til bankens bevilgningsreglement. Overvåking av kredittrisikoen skjer gjennom risikoklassifiseringssystem utviklet i samarbeid med SpareBank 1 Gruppen. Tapsutviklingen er avhengig av den økonomiske utviklingen i Norge generelt og i bankens markedsområde spesielt. 72,7 % av bankens utlån var ved siste årsskifte klassifisert i svært lav eller lav risikoklasse. Det er sannsynlig at banken vil oppleve en viss økning i tap i kommende perioder. Banken er forberedt på dette, både inntjenings- og soliditetsmessig, og styret vurderer kredittkvaliteten som generelt stabil og god.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risikoen for tap som følge av endringer i renter, aksjekurser og valutakurser. Styret har fastsatt maksimale grenser for markedsrisiko gjennom rammer for blant annet investeringer i egenkapitalinstrumenter, obligasjoner og posisjoner i rente- og valutamarkedene. Rammene gjennomgås minimum årlig og etterlevelse overvåkes løpende med kvartalsvis rapportering til styret. Bankens rammer og retningslinjer for markedsrisiko gjenspeiler bankens konservative risikoprofil innen området.

Bankens beholdning av egenkapitalinstrumenter består i hovedsak av strategiske eierskap i selskaper i Spare-Bank 1-alliansen. Bankens beholdning av sertifikater og obligasjoner består av likvide papirer av høy kvalitet.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko defineres som risiko for at banken ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres eller i form av ekstra dyr finansiering. Likviditetsstyringen tar utgangspunkt i konsernets overordnede likviditetspolicy vedtatt av styret. Likviditetspolicyen gjennomgås minimum årlig. Bankens rammer og retningslinjer for likviditetsrisiko gjenspeiler bankens konservative risikoprofil på området. Bankens innskudd består primært av innskudd fra helkunder i bankens markedsområde.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko defineres som risikoen for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne

hendelser. Prosessen for styring av operasjonell risiko i SpareBank 1 Ringerike Hadeland skal i størst mulig grad sikre at ingen enkelthendelser forårsaket av operasjonell risiko skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.

Operasjonell risiko representerer en trussel som, både på kort og lang sikt, kan medføre en vesentlig kostnad. Konsernet har derfor fokus på kvalitet og kontinuerlig forbedring av organisasjonens samlede innovasjons- og prestasjonsevne. Som en del av dette arbeidet har banken etablert systemer og rutiner for registrering og oppfølging av forbedringstiltak samt systemer for rapportering og oppfølging av uønskede hendelser.

Bankens krise- og kontinuitetsplan skal sette kriseledelsen i stand til å håndtere krisesituasjoner og vil ved hjelp av forhåndsplanlagte tiltak bidra til å minimere skadeomfanget når uønskede hendelser oppstår, og på den måten gjenopprette bankens tjenester og forretningsaktiviteter innenfor akseptable tidsrammer.

Det er ikke identifisert alvorlige hendelser i konsernet i 2019.

Eierrisiko

Eierrisiko er risikoen for at SpareBank 1 Ringerike Hadeland blir påført negative resultater fra eierposter i strategisk eide selskap og/eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene. Eierselskap defineres som selskaper hvor SpareBank 1 Ringerike Hadeland har vesentlig eierandel og innflytelse. SpareBank 1 Ringerike Hadeland har i hovedsak eierrisiko gjennom eierandel i Samarbeidende Sparebanker AS (15,6 %), SpareBank 1 Boligkreditt AS (4,58 %) og SpareBank 1 Næringskreditt AS (0,42 %).

Compliance (etterlevelse)

Compliancerisiko er risikoen for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter eller økonomiske tap som følge av manglende etterlevelse av lover og forskrifter. SpareBank 1 Ringerike Hadeland vektlegger gode prosesser for å sikre etterlevelse av gjeldende lover og forskrifter. Styret vedtar konsernets compliance-policy som beskriver hovedprinsippene for ansvar og organisering. Det arbeides kontinuerlig med å vurdere beste tilpasning til nye reguleringer og nytt regelverk for både å ivareta etterlevelse og effektivitet i organisasjonen. Nye reguleringer og nytt regelverk som påvirker driften skal fortløpende inkluderes i rutiner og retningslinjer.

Aktiviteten på compliance-området har vært stor i 2019, særlig knyttet opp mot kravene innen hvitvasking og GDPR. Konsernet har implementert spesifikke rutiner og retningslinjer for å sikre etterlevelse, og jobber aktivt for å opprettholde og videreutvikle de ansattes kompetanse på området.

Det er ikke identifisert alvorlige compliance-brudd i konsernet i 2019.

Revisjon

Ekstern revisjon

Konsernets ekstern revisor er Deloitte AS. Ekstern revisor rapporterer til representantskapet i banken.

Intern revisjon

Internrevisjonen i konsernet utføres av EY AS. Internrevisjonen rapporterer til styret i banken.

Redegjørelse om samfunnsansvar

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har et stort samfunnsengasjement og støtter lokale initiativ innenfor kultur, idrett og utdanning. Dette har skjedd ved sponsorvirksomhet, gjennom opprettet næringsstiftelse og talentstipend og ikke minst ved godt samspill med sparebankstiftelsene. Utbytte fra banken og avkastning på stiftelsenes investeringer danner grunnlag for gaver til allmennyttige formål fra stiftelsene. Stiftelsenes formål er å videreføre sparebanktradisjonene i sine respektive lokalsamfunn samt forvalte kapital og eierinteresser i banken.

Styret har i en separat rapport om samfunnsansvar redegjort for hva konsernet gjør for å skape en bærekraftig virksomhet gjennom å integrere hensynet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon i konsernets forretningsstrategier, i daglig drift og i forholdet til konsernets interessenter. Redegjørelsen finnes i eget kapittel i årsrapporten og inneholder også informasjon om arbeidsmiljø, ytre miljø og likestilling/diskriminering.

Bankens egenkapitalbevis

Bankens eierandelskapital utgjør kroner 1.565.040.500 fordelt på 15.650.405 egenkapitalbevis, hvert pålydende 100 kroner.

Ved utgangen av året hadde banken 1.774 egenkapitalbevisiere (2.233 ved utgangen av 2018). Antall eiere hjemmehørende i konsernets primærnedslagsfelt

utgjorde 1.079 (1.154) eller 61 % (52 %) av antall eiere, mens de eide 82 % (82 %) av antall utstedte egenkapitalbevis. Ved utgangen av 2019 kontrollerte de 20 største eierne 78 % av eierandelskapitalen (78 %).

Kursen på bankens egenkapitalbevis har i løpet av året beveget seg mellom 196 kroner og 230 kroner. Ved utgangen av 2019 var kursen på bankens egenkapitalbevis 230 kroner (193 kroner).

Sparebankstiftelsene

Bankens største eiere er tre lokale sparebankstiftelser; SpareBankstiftelsen Ringrike, SpareBankstiftelsen Gran og SpareBankstiftelsen Jevnaker Lunner Nittedal. Til sammen eier disse tre sparebankstiftelsene 64 % av egenkapitalbevisene i banken. Utbytte fra og avkastning på investeringen i banken danner grunnlag for gaver til allmennyttige formål fra sparebankstiftelsene. Deres formål er å utvise stort samfunnsengasjement i sine respektive lokalsamfunn samt forvalte kapital og eierinteresser i banken.

Samspillet med sparebankstiftelsene bidrar til å bygge opp under bankens sterke samfunnsengasjement. Banken anser eierstrukturen og sparebankstiftelsenes lokale engasjement for å være et viktig konkurransefortrinn.

Fortsatt drift

Morbanken og konsernet er solid med en høy kapitaldekning og driften er lønnsom. Det er gode forutsetninger for fortsatt framgang for konsernet i 2020. Styret bekrefter herved, i samsvar med regnskapsloven, at årsregnskapet for 2019 er avlagt under forutsetning om fortsatt drift.

Morbanken - disponering av årsresultat/utbytte

Styret foreslår overfor bankens representantskap et kontantutbytte for 2019 på 15,60 kroner per egenkapitalbevis, hvorav 13,30 kroner per egenkapitalbevis er ordinært utbytte og 2,30 kroner per egenkapitalbevis er ekstraordinært utbytte. Det ekstraordinære utbyttet på 2,30 kroner per egenkapitalbevis er knyttet til salg av aksjer i BN Bank samt gjennomførte strukturendringer i 2019. Utbytte i 2018 var 10,60 kroner per egenkapitalbevis. Utdelingsgraden totalt er 58,8 % for 2019 (50,2 % i 2018) av egenkapitalbeviserne andel av konsernets resultat på 425,7 mill. kroner.

Utbytte og disponering av overskudd

Morbanken oppnådde i 2019 et resultat på 518,5 mill. kroner (323,6 mill. kroner), hvilket utgjorde en avkastning på egenkapitalen på 14,8 % (10,0 %). Resultat før skatt ble 607,1 mill. kroner (401,9 mill. kroner). Bankvirksomheten drives i sin helhet i morbanken. Omtale av utviklingen i bankvirksomheten i tidligere avsnitt omfatter således virksomheten i morbanken.

Morbankens resultat inkluderer mottatt utbytte fra datterselskaper og felleskontrollerte virksomheter. I konsernregnskapet foretas full konsolidering av datterselskap, mens resultatandel fra felleskontrollert virksomhet regnskapsføres etter egenkapitalmetoden.

Det er morbankens regnskap som danner grunnlag for disponering av årsoverskuddet. Årsoverskudd til disponering fremkommer etter endringer i fond for urealiserte gevinster på -3,3 mill. kroner. Samlet beløp til disponering er 515,2 mill. kroner. Resultatet er fordelt mellom grunnfondet og egenkapitalbeviserne i henhold til deres respektive andel av egenkapitalen, slik at utbytte og avsetning til utjevningsfond utgjør 97,34 % av det disponerte resultatet.

Overskuddsdisponering	2019
Årsoverskudd morbank	518.483
Overført fond for urealiserte gevinster	-3.295
Årsoverskudd til disponering	515.188
Utbytte (15,60 kr/EKB)	244.146
Overført til utjevningsfond	257.341
Grunnfondskapital	7.031
Gaver	6.670
Sum disponert	515.188

Utsikter for 2020

Styret forventer at utviklingen i konsernets markedsområde i 2020 vil gjenspeile veksten i norsk økonomi. Bankens portefølje består av bedrifter i næringer som nyter godt av et vedvarende lavt rentenivå og reallønnsvekst. Arbeidsledigheten er lav, og styret legger til grunn at den vil holde seg lav i årene fremover. Norges Bank legger til grunn en flat styringsrentekurve, og det er således forventet et stabilt rentenivå fremover.

Det er besluttet store løft i infrastrukturen i regionen for å knytte regionen nærmere opp mot Oslo, både gjennom utbedring av RV4 og E16 og ved utbygging

av Ringeriksbanen. Det forventes god utvikling og god vekst i regionen som følge av disse forbedringene. Gjennom høy inntjening fra en forretningsmodell med god bredde og effektiv drift, er konsernet godt posisjonert for fremtidig vekst samtidig som det sikrer god konkurransekraft. Banken er solid med høy kapitaldekning. Dette er et godt utgangspunkt for fortsatt lønnsom vekst.

Det er sannsynlig at banken i kommende perioder likevel vil oppleve en viss økning i tap. Styret vurderer kredittkvaliteten som stabil og god ved inngangen til 2020.

Digitalisering av banknæringen fører til ny tenkemåte rundt bankens nærhetsbegrep fra fysisk nærhet til nærhet i alle kanaler, så vel fysiske som digitale. Kombineringen mellom bankens unike lokalkunnskap og SpareBank 1s sterke digitale posisjon, gjør banken godt rustet også for en digital fremtid. Det arbeides målrettet i banken i forhold til dette betjeningskonseptet – benevnt to-sporsmodellen.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland legger stor vekt på å ha en endringsvillig, effektiv og fremtidsrettet organisasjon. Dette er en forutsetning for å kunne betjene kundene på en god måte. Banken arbeider kontinuerlig med kompetanseutvikling både gjennom egne sertifiseringsprogrammer, kvalitetsprogrammer, slik som Lean, samt lederutvikling og kundeoppfølgings-systemer.

Deltakelse i SpareBank 1-alliansen er en viktig byggestein for å kunne opprettholde og videreutvikle organisasjonens slagkraft. Dette er også en forutsetning for tjeneste- og produktutvikling som stadig blir mer digitalisert.

Styrets vurdering er at konsernet er godt posisjonert for å kunne utnytte gode forretningsmuligheter. Effektiv drift og inntekter fra mange produkt- og tjenesteområder bidrar, sammen med lønnsom vekst, til en forventning om fortsatt god inntjening. Etter styrets vurdering er konsernet godt rustet til å ytterligere forsterke sin ledende posisjon i regionen og bidra til verdiskapning for kunder, eiere, ansatte og lokalsamfunn.

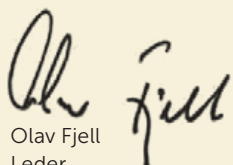
Styret vil takke konsernets ansatte og tillitsvalgte for god innsats og positivt samarbeid.

Styret ønsker også å rette en takk til de tre sparebankstiftelsene for samarbeidet gjennom året, og ser frem til å fortsette samspillet til glede for, og utvikling av, regionen.

Samspillet mellom innbyggere, næringsliv og bank er viktig for å sikre en god utvikling i konsernets markedsområde. Styret takker konsernets kunder, eiere og samarbeidspartnere for øvrig, og vil legge vekt på å videreføre dette samspillet i 2020.

Hønefoss, 11. februar 2020

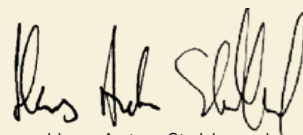
I styret for SpareBank 1 Ringerike Hadeland

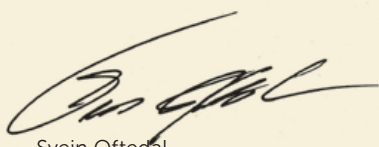
Olav Fjell
Leder

Wenche Ravlo
Nestleder

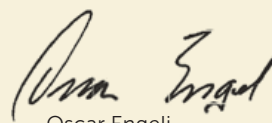
Hans Anton Stubberud

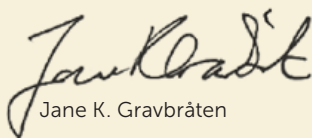
Svein Oftedal

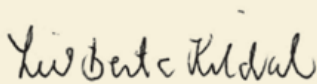
Hege Marie Syversen

Oscar Engeli

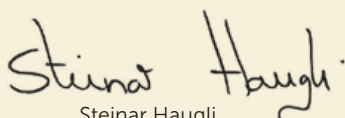
Jane K. Gravbråten

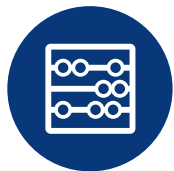
Liv Bente Kildal

Gunnar Bergan

Steinar Haugli
Adm. banksjef

Årsregnskap

Resultatregnskap

MORBANK				KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	Note	2019	2018
602 739	709 735	Renteinntekter effektiv rentes metode	2, 18	709 715	602 714
42 645	48 272	Andre renteinntekter	2, 18	48 272	42 645
252 513	315 618	Rentekostnader	18	315 879	251 821
392.871	442.390	Netto renteinntekter		442.109	393.539
191 051	193 044	Provisjonsinntekter	19	193 044	191 051
9 745	12 703	Provisjonskostnader	19	12 703	9 745
3 061	2 835	Andre driftsinntekter	19	110 211	137 567
184.367	183.176	Netto provisjons- og andre inntekter		290.552	318.872
17 499	13 826	Utbytte	20, 38	13 826	17 501
57 841	119 938	Inntekter av eierinteresser	20, 38	110 546	56 759
12 982	125 863	Netto resultat fra andre finansielle investeringer	20	32 450	12 982
88.321	259.627	Netto resultat fra finansielle eiendeler		156.823	87.242
665.560	885.192	Sum inntekter		889.484	799.653
129 082	139 157	Personalkostnader	21, 23	218 691	222 552
127 262	130 203	Andre driftskostnader	17, 22	144 685	144 189
256.344	269.360	Sum driftskostnader		363.376	366.741
409.216	615.832	Resultat før tap		526.107	432.912
7 266	8 738	Tap på utlån og garantier	11	8 738	7 266
401.950	607.093	Resultat før skatt		517.369	425.646
78 310	88 611	Skattekostnad	24	91 661	83 990
323.640	518.483	Resultat for regnskapsåret		425.708	341.655
-	-	Minoritetsinteresser		452	2.378
20,13	32,25	Resultat per egenkapitalbevis (majoritet)		26,45	21,10

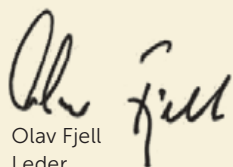
Utvidet resultatregnskap

MORBANK			KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
323.640	518.483	Resultat for regnskapsåret	425.708	341.655
		<i>Poster som ikke vil bli reklassifisert til resultat:</i>		
-8.811	340	Aktuarielle gevinster og tap vedrørende ytelsespensjon	340	-8.811
-	-	Andre inntekter og kostnader tilknyttet felleskontrollert virksomhet	3.262	-2
2.203	-84	Skatt	-85	2.203
		<i>Poster som vil bli reklassifisert til resultat:</i>		
-	-	Endring i virkelig verdi for investeringer holdt for salg	-	-
4.492	18	Endring i virkelig verdi utlån PM	18	4.492
-	-	Andre inntekter og kostnader tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet	-479	420
-2.116	274	Sum resultatposter ført mot egenkapitalen	3.057	-1.698
321.524	518.756	Totaltresultat for regnskapsåret	428.765	339.957
-	-	Minoritetsinteresser	452	2.378

Balanse

MORBANK			KONSERN		
2018	2019	(Hele tusen kroner)	Note	2019	2018
EIENDELER					
98.104	94 543	Kontanter og fordringer på sentralbanker		94 417	98 104
1.101.220	871 790	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	871 792	1 101 251
19.707.372	21.182.600	Netto utlån til kunder	8, 10, 11	21.181.456	19.706.034
1.549.765	1 607 615	Sertifikater og obligasjoner	27	1 607 615	1 549 765
9.634	7 354	Finansielle derivater	28	7 354	9 634
684.383	706 040	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	29	706 053	684 386
222.337	187 674	Investering i eierinteresser	38	275 684	403 955
63.983	61 166	Investering i konsernselskaper	38	-	-
56.963	110 522	Eiendom, anlegg og utstyr	31, 41	141 877	62 039
15.286	16 941	Utsatt skattefordel	24	16 057	14 130
1.229	768	Goodwill og andre immaterielle eiendeler	30	63 633	63 310
64.891	69 413	Andre eiendeler	32	90 240	97 385
23.575.168	24.916.428	Sum eiendeler		25.056.178	23.789.991
GJELD					
14.420.909	15.405.146	Innskudd fra og gjeld til kunder	33	15 391 740	14 392 319
5.275.146	5.339.290	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	34	5 339 290	5 275 146
11.586	19.906	Finansielle derivater	28	19 906	11 586
225.604	223.775	Annen gjeld og balanseførte forpliktelser	23, 36, 41	269 004	256 936
312.872	250.931	Ansvarlig lånekapital	35	250 931	312 872
20.246.117	21.239.047	Sum gjeld		21.270.871	20.248.859
EGENKAPITAL					
1.565.041	1.565.041	Egenkapitalbevis	40	1.565.041	1.565.041
491.692	491.692	Overkursfond		491 692	491 692
997.599	1.255.187	Utjevningsfond		1 255 187	997 599
165.894	244.146	Avsatt utbytte		244 146	168 294
4.532	6.670	Avsatt til gaver		6.670	4 532
78.309	85.346	Grunnfond		85 346	78 309
5.138	5.138	Kompensasjonsfond		5 138	5 138
20.846	24.159	Annen egenkapital		131 336	226 316
-	-	Minoritetsandel		750	4 213
3.329.051	3.677.380	Sum egenkapital		3.785.307	3.541.133
23.575.168	24.916.428	Sum gjeld og egenkapital		25.056.178	23.789.991

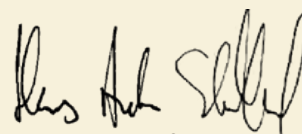
Hønefoss, 11. februar 2020
I styret for SpareBank 1 Ringerike Hadeland

Olav Fjell
Leder

Wenche Ravlo
Nestleder

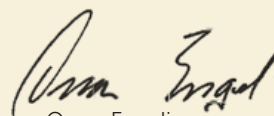
Hans Anton Stubberud

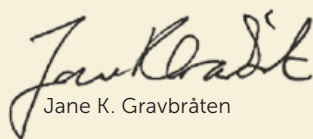
Svein Oftedal

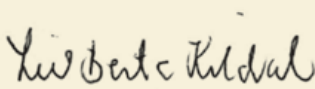
Hege Marie Syversen

Oscar Engeli

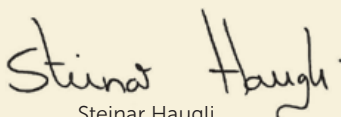
Jane K. Gravbråten

Liv Bente Kildal

Gunnar Bergan

Steinar Haugli
Adm. banksjef

Endring i egenkapital

MORBANK

(Hele tusen kroner)	Egen- kapital- bevis ¹	Overkurs- fond	Ut- jevning- fond	Grunn- fonds- kapital	Kompen- sasjons- fond	Fond for urealiserte gevinster	Annen egen- kapital	Avsatt utbytte	Avsatt gaver	Sum egen- kapital
Egenkapital 31.12.17	1.565.041	491.692	867.064	74.742	5.138	18.294	-19.786	161.199	4.404	3.167.790
Endringer ført direkte mot egenkapitalen IFRS 9	-	-	-	-	-	-7.160	12.500	-	-	5.340
Omarbeidet egenkapital per 01.01.2018	1.565.041	491.692	867.064	74.742	5.138	11.134	-7.286	161.199	4.404	3.173.130
Periodens resultat	-	-	136.966	3.742	-	22.452	-9.947	165.894	4.532	323.640
Utvidede resultatposter										
Netto aktuarielle gevinster og tap	-	-	-6.432	-176	-	-	-	-	-	-6.608
Endring i virkelig verdi utlån PM	-	-	-	-	-	4.492	-	-	-	4.492
Sum utvidede resultatposter	-	-	-6.432	-176	-	4.492	-	-	-	-2.116
Totalresultat	-	-	130.534	3.566	-	26.944	-9.947	165.894	4.532	321.524
Transaksjoner med eierne										
Utdelt utbytte for 2017	-	-	-	-	-	-	-	-161.199	-	-161.199
Utdelt gavefond 2017	-	-	-	-	-	-	-	-	-4.404	-4.404
Sum transaksjoner med eierne	-	-	-	-	-	-	-	-161.199	-4.404	-165.604
Egenkapital 31.12.18	1.565.041	491.692	997.598	78.309	5.138	38.079	-17.232	165.894	4.532	3.329.051
Periodens resultat	-	-	257.341	7.031	-	3.295	-	244.146	6.670	518.483
Utvidede resultatposter										
Netto aktuarielle gevinster og tap	-	-	248	7	-	-	-	-	-	255
Endring i virkelig verdi utlån PM	-	-	-	-	-	18	-	-	-	18
Sum utvidede resultatposter	-	-	248	7	-	18	-	-	-	273
Totalresultat	-	-	257.589	7.038	-	3.313	-	244.146	6.670	518.756
Transaksjoner med eierne										
Utdelt utbytte for 2018	-	-	-	-	-	-	-	-165.894	-	-165.894
Utdelt gavefond 2018	-	-	-	-	-	-	-	-	-4.532	-4.532
Sum transaksjoner med eierne	-	-	-	-	-	-	-	-165.894	-4.532	-170.426
Egenkapital 31.12.19	1.565.041	491.692	1.255.187	85.346	5.138	41.391	-17.232	244.146	6.670	3.677.380

1. Pr 31.12.19 består eierandelskapitalen av 15.650.405 egenkapitalbevis à NOK 100.

KONSERN

(Hele tusen kroner)	Egen- kapital- bevis ¹	Overkurs- fond	Ut- jevnings- fond	Grunn- fonds- kapital	Kompen- sasjons- fond	Fond for urealiserte gevinster	Annen egen- kapital	Avsatt utbytte	Avsatt gaver	Sum	Minoritets- interesse	Sum egen- kapital
Egenkapital 31.12.17	1.565.041	491.692	867.064	74.743	5.138	-6.339	197.597	162.899	4.404	3.362.238	4.300	3.366.538
Endringer ført direkte mot egenkapitalen IFRS 9	-	-	-	-	-	-7.160	12.500	-	-	5.340	-	5.340
Andre føringer mot egenkapitalen	-	-	-	-	-	-	-752	-	-	-752	-	-752
Omarbeidet egenkapital per 01.01.2018	1.565.041	491.692	867.064	74.743	5.138	-13.499	209.345	162.899	4.404	3.366.826	4.300	3.371.126
Periodens resultat	-	-	136.966	3.742	-	22.452	3.292	168.294	4.532	339.278	2.378	341.655
Utvidede resultatposter												
Netto aktuarielle gevinster og tap	-	-	-6.432	-176	-	-	-	-	-	-6.608	-	-6.608
Endring i virkelig verdi utlån PM	-	-	-	-	-	4.492	-	-	-	4.492	-	4.492
Andre inntekter og kostnader tilknyttet felleskontrollert virksomhet	-	-	-	-	-	-	418	-	-	418	-	418
Sum utvidede resultatposter	-	-	-6.432	-176	-	4.492	418	-	-	-1.698	-	-1.698
Totalresultat for perioden	-	-	130.534	3.566	-	26.944	3.709	168.294	4.532	337.580	2.378	339.957
Transaksjoner med eierne												
Andre føringer over EK ²	-	-	-	-	-	-	-2.649	-	-	-2.649	-	-2.649
Utdelt utbytte for 2017	-	-	-	-	-	-	2.465	-162.899	-	-160.434	-2.465	-162.899
Utdelt gavefond 2017	-	-	-	-	-	-	-	-	-4.404	-4.404	-	-4.404
Sum transaksjoner med eierne	-	-	-	-	-	-	-184	-162.899	-4.404	-167.488	-2.465	-169.953
Egenkapital 31.12.18	1.565.041	491.692	997.598	78.309	5.138	13.445	212.870	168.294	4.532	3.536.918	4.213	3.541.133
Periodens resultat	-	-	257.341	7.031	-	3.295	-93.227	244.146	6.670	425.256	452	425.708
Utvidede resultatposter												
Netto aktuarielle gevinster og tap	-	-	248	7	-	-	-	-	-	255	-	255
Endring i virkelig verdi utlån PM	-	-	-	-	-	18	-	-	-	18	-	18
Andre inntekter og kostnader tilknyttet felleskontrollert virksomhet	-	-	-	-	-	-	2.783	-	-	2.783	-	2.783
Sum utvidede resultatposter	-	-	248	7	-	18	2.783	-	-	3.057	-	3.057
Totalresultat for perioden	-	-	257.589	7.038	-	3.313	-90.443	244.146	6.670	428.312	452	428.765
Transaksjoner med eierne												
Andre føringer over EK ²	-	-	-	-	-	-2.380	-	-	-	-2.380	-	-2.380
Endring minoritetsandel	-	-	-	-	-	-	-7.869	-	-	-7.869	-1.515	-9.384
Utdelt utbytte for 2018	-	-	-	-	-	-	2.400	-168.294	-	-165.894	-2.400	-168.294
Utdelt gavefond 2018	-	-	-	-	-	-	-	-	-4.532	-4.532	-	-4.532
Sum transaksjoner med eierne	-	-	-	-	-	-	-5.469	-168.294	-4.532	-180.675	-3.915	-184.590
Egenkapital 31.12.19	1.565.041	491.692	1.255.187	85.347	5.138	14.378	116.958	244.146	6.670	3.784.555	750	3.785.307

1. Pr 31.12.2019 består eierandelskapitalen av 15.650.405 egenkapitalbevis à NOK 100.

2. Poster ført direkte mot egenkapital i FKV

Kontantstrømoppstilling

MORBANK			KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
-1.354.016	-1.405.342	Netto utlån til kunder	-1.405.536	-1.354.204
602.978	700.520	Renteinnbetalinger på utlån til kunder	700.520	602.311
1.117.474	984.237	Innskudd fra kunder	999.450	1.113.957
-120.901	-166.282	Renteutbetalinger på innskudd fra kunder	-166.263	-120.925
-228.298	229.430	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	229.430	-228.298
11.771	17.130	Renter på utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	17.130	11.771
41.104	-58.891	Sertifikater og obligasjoner	-58.891	41.104
24.622	33.345	Renteinnbetalinger på sertifikater og obligasjoner	33.345	24.622
5.586	-14.717	Renteutbetaling derivater	-14.717	5.586
182.430	179.704	Provisjonsinnbetalinger	322.338	356.274
-170.345	-197.458	Utbetalinger til lønn	-273.286	-254.289
-137.050	-180.029	Andre utbetalinger til drift	-254.727	-216.051
-64.021	-67.998	Betalt skatt	-74.147	-69.413
6.145	-22.579	Andre tidsavgrensninger	-23.578	5.615
-82.520	31.072	A Netto likviditetsendring fra operasjonelle aktiviteter	31.069	-81.940
3.772	-2.809	Investerings i varige driftsmidler	-2.932	3.192
-302	34	Innbetaling fra salg av varige driftsmidler	34	-302
-75.424	-54.755	Utbetaling til investeringer i aksjer og fond	-54.755	-75.424
18.940	165.211	Innbetaling fra salg av aksjer og fond	165.211	18.940
75.339	133.750	Utbytte fra investeringer i aksjer	133.750	75.339
22.325	241.431	B Netto likviditetsendring investering	241.308	21.745
1.905.000	1.480.000	Opptak av gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	1.480.000	1.905.000
-1.620.000	-1.407.000	Tilbakebetaling - utstedelse av verdipapirer	-1.407.000	-1.620.000
200.000	-	Opptak av ansvarlig lånekapital	-	200.000
-110.578	-108.087	Renteutbetalinger på gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-108.087	-110.578
-7.270	-8.550	Renteutbetalinger på ansvarlig lånekapital	-8.550	-7.270
-	-	Emisjon eierandelskapital (netto)	-	-
-165.603	-170.427	Utbetaling til utbytte og gavefond	-170.427	-165.603
63.549	-276.064	C Netto likviditetsendring finansiering	-276.064	63.549
3.354	-3.561	A+B+C Netto endring likvider i året	-3.687	3.354
94.750	98.104	Likviditetsbeholdning 1.1.	98.104	94.750
98.104	94.543	Likviditetsbeholdning 31.12	94.417	98.104
		Likviditetsbeholdning spesifisert		
98.104	94.543	Kontanter og fordringer på sentralbanken	94.417	98.104
98.104	94.543	Likviditetsbeholdning sist i mnd	94.417	98.104

Noter til regnskapet

46	1. GENERELL INFORMASJON	87	21. PERSONALKOSTNADER OG YTELSE TIL LEDENDE ANSATTE OG TILLITSVALGTE
47	2. REGNSKAPSPRINSIPPER IFRS	89	22. ADM. KOSTNADER OG ANDRE DRIFTSKOSTNADER
56	3. KRITISKE ESTIMATER OG VURDERINGER VEDRØRENDE BRUK AV REGNSKAPSPRINSIPPER	89	23. PENSJONER
57	4. SEGMENTINFORMASJON	92	24. SKATT
59	5. KAPITALDEKNING		BALANSE
61	6. FINANSIELL RISIKOSTYRING	94	25. VURDERING AV VIRKELIG VERDI PÅ FINANSIELLE INSTRUMENTER
	KREDITTRISIKO	96	26. VIRKELIG VERDI PÅ FINANSIELLE INSTRUMENTER VURDERT TIL AMORTISERT KOST
66	7. KREDITTINSTITUSJONER – FORDRINGER OG GJELD	97	27. SERTIFIKATER OG OBLIGASJONER
67	8. UTLÅN TIL OG FORDRINGER PÅ KUNDER	98	28. FINANSIELLE DERIVATER
70	9. SPAREBANK 1 BOLIGKREDITT AS OG SPAREBANK 1 NÆRINGSKREDITT AS	99	29. AKSJER, ANDELER OG ANDRE EGENKAPITALINTERESSER
72	10. ALDERSFORDELING PÅ FORFALTE, MEN IKKE NEDSKREVNE UTLÅN	100	30. GOODWILL OG ANDRE IMMATERIELLE EIENDELER
73	11. TAP PÅ UTLÅN OG GARANTIER	101	31. EIENDOM, ANLEGG OG UTSTYR
77	12. MAKSIMAL KREDITTRISIKOEKSPONERING, IKKE HENSYNTATT PANTESTILLELSER	102	32. ANDRE EIENDELER
77	13. FINANSIELLE INSTRUMENTER OG MOTREGNING	102	33. INNSKUDD FRA OG GJELD TIL KUNDER
78	14. KREDITTKVALITET PER KLASSE AV FINANSIELLE EIENDELER	103	34. GJELD VED UTSTEDELSE AV VERDIPAPIRER
	MARKEDSRISIKO	104	35. ANSVARLIG LÅNEKAPITAL
80	15. MARKEDSRISIKO KNYTTET TIL RENTERISIKO	105	36. ANNEN GJELD OG FORPLIKTELSE
	LIKVIDITETSRISIKO	106	37. BUNDNE MIDLER
81	16. LIKVIDITETSRISIKO	107	38. INVESTERINGER I EIERINTERESSER
82	17. FORFALLSANALYSE AV EIENDELER OG FORPLIKTELSE / LIKVIDITETSRISIKO		ØVRIGE OPPLYSNINGER
	RESULTATREGNSKAP	109	39. VESENTLIGE TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE SELSKAPER
84	18. NETTO RENTEINNTEKTER	110	40. EIERANDELSKAPITAL- OG EIERSTRUKTUR
85	19. NETTO PROVISJONS- OG ANDRE INNTEKTER	111	41. LEIEAVTALER
86	20. NETTO RESULTAT FRA FINANSIELLE EIENDELER	112	42. HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

Note 1

Generell informasjon

Beskrivelse av virksomheten

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har til formål å fremme sparing ved å ta i mot innskudd fra en ubestemt krets av innskyttere, levere finansielle tjenester til publikum, næringsliv og offentlig sektor, og å forvalte på trygg måte de midler den rår over i samsvar med de lovregler som til enhver tid gjelder for sparebanker.

Bankens formål er å yte investeringstjenester og tilknyttede tjenester innenfor rammen av verdipapirhandelen. Banken kan utføre alle vanlige bankforretninger og finansielle tjenester i samsvar med den til enhver gjeldende lovgivning.

Bankens forretningside er å være en solid, lønnsom og selvstendig sparebank i markedsområdene Ringeriks- og Hadelandsregionen og i Nittedalsområdet. Banken skal tilby et bredt spekter av finansielle tjenester til personkunder, små og mellomstore bedrifter og offentlig sektor i bankens virkeområde.

Bankens visjon, verdier, mål og forretningside er vedtatt av styret og inntatt i årsrapporten.

Konsernet SpareBank 1 Ringerike Hadeland

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har sitt hovedkontor på Hønefoss, Søndre Torv 6, i Ringerike kommune (morbank) og lokalbanker i kommunene Ringerike, Hole, Jevnaker, Nittedal og Gran. Hoveddelen av lokalbankene er samlokalisert med Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS.

Konsernet SpareBank 1 Ringerike Hadeland består av morbanken, datterselskapet Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS (94 % eierandel) og datterselskapet SpareBank 1 Økonomihuset AS (100 % eierandel).

SpareBank 1 Ringerike Hadeland er notert på Oslo Børs ("RING").

Årsregnskapet for 2019 ble vedtatt av styret 11. februar 2020.

Note 2

Regnskapsprinsipper IFRS

Grunnlaget for utarbeidelse av det konsoliderte årsregnskapet

Selskaps- og konsernregnskapet 2019 for SpareBank 1 Ringerike Hadeland er satt opp i overensstemmelse med Internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) som er gjort gjeldende i Norge. Dette omfatter også tolkninger fra Den internasjonale tolkningskomité for finansiell rapportering (IFRIC) og dens forgjenger, Den faste tolkningskomité (SIC). Regnskapet er avlagt basert på IFRS standarder og fortolkninger obligatoriske for årsregnskap som avlegges per 31. desember 2019.

Konsernregnskapet og selskapsregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift.

Implementerte regnskapsstandarder og andre relevante endringer i regelverk i 2019

IFRS 16 Leieavtaler

Implementering av IFRS 16 Leieavtaler, med virkning fra 1.1.2019, har primært påvirket leietakers regnskapsføring og ført til at vesentlige leieavtaler for konsernet og morbank er balanseført. Standarden fjerner tidligere skille mellom operasjonell og finansiell leie og krever innregning av en bruksrettseiendel (rett til å bruke den leide eiendelen) og en finansiell forpliktelse til å betale leie for vesentlige leiekontrakter. IFRS 16 inneholder valgmulighet til å unnlate å innregne bruksretten og tilhørende leieforpliktelsen for en leieavtale dersom leieavtalen er kortsiktig (under 12 måneder) eller leie av eiendelen har lav verdi. Konsernet og morbank har benyttet seg av dette fritaket. Leieavtalen som omfattes over er primært bankens leie av lokaler i Nittedal og Vik, samt konsernets leie av lokaler for datterselskapene. Utover dette har konsernet kun mindre leieavtaler som kommer inn under unntaket for lav verdi.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har valgt å anvende IFRS 16 modifisert retrospektivt og sammenligningstall vil ikke bli utarbeidet. Eiendel og forpliktelse settes dermed lik per 1. januar 2019. Konsernet har kun faste leieforpliktelser. Nåverdien av leieforpliktelsen beregnes ved å neddiskontere resterende leiebetalinger med bankens marginale lånerente (fundingrente). Opsjoner til å forlenge leieperioden tas med dersom de med rimelig sikkerhet forventes å bli benyttet. Nåverdien for opsjonen innregnes da i leieforpliktelsen og bruksretten.

Resultatregnskapet er også påvirket fordi driftskostnader har blitt erstattet med renter på leieforpliktelsen og avskrivninger på bruksretten. Den totale kostnaden blir høyere de første årene av en leiekontrakt (rente-

elementet da er større) og lavere i senere år. Rentekostnader beregnes ved å bruke neddiskonteringsrenten på leieforpliktelsen.

Utleiers regnskapsføring forblir i hovedsak uendret fra IAS 17. Utleier fortsetter å regnskapsføre leieavtaler enten som operasjonelle eller finansielle leieavtaler avhengig av om leieavtalene i all hovedsak overføres risiko og avkastning knyttet til eierskap av den underliggende eiendelen til leietaker. SpareBank 1 Ringerike Hadeland har kun operasjonelle leieavtaler som dermed beholdes i balansen og inntektsføres over leieperioden som tidligere.

Det gis en nærmere beskrivelse av implementeringseffekter i note 41.

Øvrige endringer med virkning for fremtidige perioder

IFRS 17 Forsikringskontrakter erstatter IFRS 4 Forsikringskontrakter og angir prinsipper for innregning, måling, presentasjon og opplysninger av forsikringskontrakter. Ikrafttredeksedtidspunktet er 1. januar 2021 med krav om sammenlignbare tall.

Videre er det endringer i IAS 1 og IAS 8. Konsernet har vurdert virkningene av endringene og ser ikke at disse vil få vesentlige konsekvenser for konsernets resultat og balanse.

IASB kom i september 2019 med endringer til IFRS 9 og IFRS 7. Disse endringene er obligatoriske fra 2020. IBOR-reformen er en pågående prosess hvor referanserenter benyttet i fordringer, lån og derivater byttes med nye renter. De senere årene har reform av og alternativer til IBOR-renter blitt et prioritert område for myndigheter verden over. Det er imidlertid usikkerhet rundt tidspunkt og metodikk for eventuelle endringer. Samtlige av Sparebank 1 Ringerike Hadeland sine rentederivater har NIBOR-rente som referanse. Banken følger utviklingen i markedet tett og vil tilrettelegge for eventuelle endringer.

For øvrig er det ingen andre IFRSer eller IFRIC-fortolkninger som ikke er trådt i kraft som forventes å ha en vesentlig påvirkning på regnskapet.

Presentasjonsvaluta

Presentasjonsvalutaen er norske kroner (NOK), som også er bankens funksjonelle valuta. Alle beløp er i tusen kroner med mindre annet er angitt.

Konsolidering

Konsernregnskapet omfatter banken og datterselskap. Datterselskap konsolideres hvis de oppfyller kriteriene til konsolidering etter IFRS 10. IFRS 10 angir tre vilkår som må være oppfylt av banken for at det skal foreligge konsolideringsplikt:

- I. banken må ha bestemmende innflytelse over virksomheten herunder kunne styre aktiviteter som i vesentlig grad har innvirkning på avkastningen i datterselskapet
- II. banken har mulighet eller rett til å motta avkastning fra virksomheten
- III. banken har mulighet eller rett til å bruke sin innflytelse til å påvirke avkastningens størrelse.

Datterselskap er konsolidert fra det tidspunkt banken har overtatt slik kontroll, og det tas ut av konsolideringen fra det tidspunkt banken gir fra seg slik kontroll. Gjensidige balanseposter og alle vesentlige resultat-elementer er eliminert. Minoritetens andel av konsernets resultat blir presentert i egen linje under resultat etter skatt i resultatregnskapet. I egenkapitalen vises minoritetens andel som en egen post.

Felleskontrollert virksomhet

En felleskontrollert virksomhet er en virksomhet der to eller flere parter har felles kontroll og er kjennetegnet ved at partene er bundet av en kontraktsregulert ordning som gir to eller flere av disse partene felles kontroll over den felleskontrollerte virksomheten.

SpareBank 1 Gruppen eies med 19,5 prosent hver av SpareBank 1 SR-Bank, SpareBank 1 SMN, SpareBank 1 Nord-Norge og Samarbeidende Sparebanker AS. Øvrige eiere er SpareBank 1 Østlandet (12,4 prosent) og LO (9,6 prosent).

Styringsstrukturen for SpareBank 1-samarbeidet er regulert i en avtale mellom eierne. Samspar regnskapsfører investeringer i felleskontrollert virksomhet etter egenkapitalmetoden. SpareBank 1 Ringerike Hadeland eier 15,6 prosent av Samarbeidende Sparebanker AS. Styringsstrukturen i Samspar-samarbeidet er regulert i en avtale mellom eierne som tilfredsstiller kravene til felleskontrollert virksomhet. Bankens eierandel regnskapsføres etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet og kostmetoden i morbankregnskapet.

Kontanter

Kontanter består av kontanter i NOK og valuta, samt innskudd i Norges Bank.

Finansielle eiendeler

Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler klassifiseres i tre målekategorier: virkelig verdi med verdiendring over resultatet, virkelig verdi med verdiendring over andre inntekter og kostnader (other comprehensive income - OCI) og amortisert kost. Målekategori bestemmes ved førstegangs regnskapsføring av eiendelen. For finansielle eiendeler skilles mellom gjeldsinstrumenter, derivater og egenkapitalinstrumenter, hvor gjeldsinstrumenter er alle finansielle eiendeler som ikke er derivater eller egenkapitalinstrumenter. Klassifiseringen av finansielle eiendeler bestemmes ut fra kontraktsmessige vilkår for de finansielle eiendelene og hvilken forretningsmodell som brukes for styring av porteføljen som eiendelene inngår i.

Finansielle eiendeler som er gjeldsinstrumenter

Gjeldsinstrumenter med kontraktfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål å motta kontraktsmessige kontantstrømmer skal i utgangspunktet måles til amortisert kost. Instrumenter med kontraktfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål både å motta kontraktsmessige kontantstrømmer og salg, skal i utgangspunktet måles til virkelig verdi med verdiendringer over OCI, med renteinntekt, valutaomregningseffekter og eventuelle nedskrivninger presentert i det ordinære resultatet. Verdiendringer ført over OCI skal reklassifiseres til resultatet ved salg eller annen avhendelse av eiendelene.

Banken benytter seg av SpareBank 1 Boligkreditt AS som finansieringsverktøy (se Note 9 for øvrig beskrivelse). Banken overfører bare deler av de utlån som kvalifiserer for overføring til boligkredittselskapet. Utlån som inngår i forretningsmodeller (porteføljer) med utlån som kvalifiserer for overføring kan derfor sies å holdes både for å motta kontraktsmessige kontantstrømmer og for salg, en forretningsmodell som er konsistent med måling til virkelig verdi med verdiendringer over OCI i både morbankens og konsernets resultat.

Ut fra en vurdering av betingelser for utlån til person- og bedriftsmarkedskunder, er det derfor konkludert med at hele PM-porteføljen, med unntak av fastrente-utlån, klassifiseres til måling til virkelig verdi over OCI. BM-utlån, som ikke er fastrenteutlån, måles til amortisert kost. Kontanter og fordringer på sentralbanker samt utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner måles også til amortisert kost.

Øvrige gjeldsinstrumenter skal måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Dette gjelder instrumenter med kontantstrømmer som ikke bare er betaling av normal rente (tidsverdi av penger, kredittmargin og andre normale marginer knyttet til utlån og fordringer) og hovedstol, og instrumenter som holdes i en forretningsmodell hvor formålet i hovedsak ikke er mottak av kontraktfestede kontantstrømmer. Bankens investeringer i sertifikater og obligasjoner måles til virkelig verdi med verdiendring over resultat.

Instrumenter som i utgangspunktet skal måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer over OCI kan utpekes til måling til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet dersom dette eliminerer eller vesentlig reduserer et regnskapsmessig misforhold. Som følge av at vurdering av fastrenteutlån til amortisert kost ville medført et regnskapsmessig misforhold grunnet regnskapsføring av sikringsinstrumenter til virkelig verdi, har SpareBank 1 Ringerike Hadeland valgt å måle fastrenteutlån til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet.

Derivater og investeringer i egenkapitalinstrumenter

Alle derivater skal i utgangspunktet måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet, men derivater som er utpekt som sikringsinstrumenter skal regnskapsføres i tråd med prinsippene for sikringsbokføring. Investeringer i egenkapitalinstrumenter skal måles i balansen til virkelig verdi med mindre man oppfyller kravene til måling til virkelig verdi over OCI og velger dette ved første gangs innregning. SpareBank 1 Ringerike Hadeland regnskapsfører alle egenkapitalinstrumenter til virkelig verdi over resultat. Renter knyttet til derivater blir ført under «Renteinntekter» og verdiendring blir ført under «Netto resultat fra andre finansielle investeringer».

Sikringsbokføring

Banken benytter virkelig verdi sikring av sine fastrenteinnlån for å styre sin renterisiko. Banken vurderer og dokumenterer sikringens effektivitet, både ved førstegangs klassifisering og på løpende basis i samsvar med IFRS 9. I sin sikringsaktivitet sikrer banken seg mot bevegelser i swap renten. Endringer i kredittspread er derfor ikke hensyntatt i sikringseffektiviteten eller verdivurderingen. Ved virkelig verdi sikring blir sikringsinstrumentet regnskapsført til virkelig verdi og sikringsobjektet blir regnskapsført til amortisert kost justert for endring i virkelig verdi av den sikrede risiko. Endringer i disse verdiene fra inngående balanse blir resultatført.

Banken inngår sikringsforretninger med anerkjente

banker for å redusere egen risiko. Derivatforretningene er knyttet til ordinær bankvirksomhet og gjennomføres for å redusere risiko knyttet til bankens innlån i finansmarkedene og for å avdekke og redusere risiko relatert til kunderettete aktiviteter. Kun sikringer knyttet til bankens innlånsvirksomhet defineres som "virkelig verdisikring" i henhold til IFRS 9. Banken har ingen kontrakter som kvalifiserer for kontantstrømsikring.

Tapsnedskrivning utlån

Etter IFRS 9 skal tapsavsetningene innregnes basert på forventet kreditttap (expected credit loss - ECL). Den generelle modellen for nedskrivninger av finansielle eiendeler i IFRS 9 vil gjelde for finansielle eiendeler som måles til amortisert kost eller gjeldsinstrumenter til virkelig verdi med verdiendringer over OCI, og som ikke hadde inntrufne tap ved første gangs balanseføring. I tillegg er også lånetilsagn og finansielle garantikontrakter som ikke måles til virkelig verdi over resultatet omfattet.

Målingen av avsetningen for forventet tap i den generelle modellen avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden første gangs balanseføring. Ved førstegangs balanseføring og når kredittrisikoen ikke har økt vesentlig etter førstegangs balanseføring skal det avsettes for 12-måneders forventet tap. 12-måneders forventet tap er det tapet som er forventet å inntreffe over levetiden til instrumentet, men som kan knyttes til begivenheter som inntreffer de første 12 månedene. Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig etter førstegangs innregning, skal det avsettes for forventet tap over hele levetiden. Forventet kreditttap er beregnet basert på nåverdien av alle kontantstrømmer over gjenværende forventet levetid, det vil si forskjellen mellom de kontraktsmessige kontantstrømmer i henhold til kontrakten og den kontantstrømmen som banken forventer å motta, diskontert med effektiv rente på instrumentet.

Nærmere beskrivelse av bankens nedskrivningsmodell

Tapsanslaget lages kvartalsvis, og bygger på historikk over konto- og kundedata for hele kredittporteføljen. Tapsestimatene blir beregnet basert på 12 måneders og livslang sannsynlighet for mislighold (probability of default – PD), tap ved mislighold (loss given default – LGD) og eksponering ved mislighold (exposure at default – EAD). Banken har historikk for observert PD og observert LGD, som danner grunnlag for estimerer på fremtidige verdier for PD og LGD.

Modellen inneholder 3 ulike scenarier, «Base case»,

«Best case» og «Worst case», og det beregnes et forventet tap (expected credit loss – ECL) for hvert scenario. ECL for en kombinasjon av de tre scenariene er et vektet gjennomsnitt for de tre scenariene, hvor «Base case» vektet med 80 %, «Best case» vektet med 10 % og «Worst case» vektet med 10 %. ECL-scenariene lages på bakgrunn av referansebanen i Pengepolitisk rapport fra Norges Bank.

I tråd med IFRS 9 grupperer banken sine utlån i tre trinn:

Trinn 1:

Dette er startpunkt for alle finansielle eiendeler omfattet av den generelle tapsmodellen. Alle eiendeler som ikke har vesentlig høyere kredittrisiko enn ved førstegangsinnregning får en avsetning for tap som tilsvarer 12 måneders forventet tap. I denne kategorien ligger alle eiendeler som ikke er overført til trinn 2 eller 3.

Trinn 2:

I trinn 2 i tapsmodellen er eiendeler som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden førstegangsinnregning, men hvor det ikke er objektive bevis på tap. For disse eiendelene skal det avsettes for forventet tap over levetiden. I denne gruppen finner vi eiendeler med vesentlig grad av kredittforverring, men som på balansedato tilhører kunder som ikke er klassifisert som kredittforringet. Når det gjelder avgrensning mot trinn 1, definerer banken vesentlig grad av kredittforverring ved å ta utgangspunkt i hvorvidt et engasjements beregnede PD har økt vesentlig.

Følgende regler for kategorisering av trinn 2 gjelder:

- En konto skal ha kategori 2 når kontoen er i overtrekk eller har restanse på 30 dagers varighet eller mer.
- En konto skal ha kategori 2 når den tilhører en kunde som har blitt satt til særlig oppfølging. Kriteriene for dette fastsetter banken og kontoen settes i kategori 2 manuelt. Kriteriene kan bl.a. være at kunden er på watchlist.
- En konto skal ha kategori 2 når kundens PD har økt med over 150 prosent til et nivå over 0,60 prosent. Endringen måles ved å sammenligne kundens PD samme måned som kontoen ble opprettet/fornytt («PD_IB») med kundens PD for måneden det rapporteres på («PD_UB»).

I utgangspunktet flyttes ikke eiendeler fra «Trinn 2» til «Trinn 1». Dersom et engasjement skal flyttes fra «Trinn 2» til «Trinn 1» må det være objektive bevis for at kredittrisikoen ikke er økt, og eiendelen vurderes å være vesentlig.

Trinn 3:

I trinn 3 i tapsmodellen er eiendeler som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden innvilgelse og hvor det er objektive bevis på tap på balansedato. For disse eiendelene avsettes det for forventet tap over levetiden. Banken har definert at det er objektive bevis for tap når et utlån er i mislighold (klasse J eller K).

Misligholdte/tapsutsatte engasjement

Samlet engasjement fra en kunde regnes som misligholdt og tas med i bankens oversikt over misligholdte engasjementer når forfalte avdrag eller renter ikke er betalt innen 90 dager etter forfall eller rammekreditter er overtrukket i 90 dager eller mer. Utlån og andre engasjementer som ikke er misligholdte, men hvor kundens økonomiske situasjon gjør det sannsynlig at banken vil bli påført tap, klassifiseres som tapsutsatte engasjementer.

Tapsutsatte engasjementer består av sum misligholdte engasjementer over 3 måneder og øvrige tapsutsatte engasjement (ikke-misligholdte engasjement med individuell nedskrivning).

Konstaterte tap

Når det er overveiende sannsynlig at tapene er endelige, klassifiseres tapene som konstaterte tap. Konstaterte tap som er dekket ved tidligere foretatte individuelle nedskrivninger (trinn 3) føres mot nedskrivningene. Konstaterte tap uten dekning i de individuelle nedskrivningene samt over- eller underdekning i forhold til tidligere nedskrivninger resultatføres. Når tap er konstatert vil lånet bli fraregnet i balansen.

Innregning og fraregning av finansielle eiendeler og forpliktelser

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes på handledagen, det vil si tidspunktet banken blir part i instrumentenes kontraktsmessige betingelser.

Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktsmessige rettighetene til kontantstrømmene fra den finansielle eiendelen er utløpt, eller når rettighetene til kontantstrømmene fra eiendelen er overført på en slik måte at risiko og avkastning knyttet til eierskapet i det alt vesentlige er overført.

Finansielle forpliktelser fraregnes når de kontraktsmessige betingelsene er innfridd, kansellert eller utløpt.

Modifiserte eiendeler og forpliktelser

Dersom det gjøres modifiseringer eller endringer i vilkårene til en eksisterende finansiell eiendel eller forpliktelse behandles instrumentet som en ny finansiell eiendel dersom de reforhandlede vilkårene er vesentlig forskjellige fra de gamle vilkårene. Dersom vilkårene er vesentlig forskjellig fra regnes den gamle finansielle eiendelen eller forpliktelsen, og en ny finansiell eiendel eller forpliktelse innregnes. Generelt vurderes et utlån til å være en ny finansiell eiendel dersom det utstedes ny lånedokumentasjon, samtidig som det foretas ny kredittprosess med fastsettelse av nye lånevilkår.

Dersom det modifiserte instrumentet ikke vurderes å være vesentlig forskjellig fra det eksisterende instrumentet, anses instrumentet regnskapsmessig å være en videreføring av det eksisterende instrumentet. Ved en modifisering som regnskapsføres som en videreføring av eksisterende instrument, diskonteres de nye kontantstrømmene med instrumentets opprinnelige effektive rente og eventuell forskjell mot eksisterende balanseført beløp resultatføres.

Modifiserte lån der kunder er i en vanskelig økonomisk situasjon er gjenstand for individuell vurdering om behov for tapsavsetning.

Immaterielle eiendeler

Immaterielle eiendeler består av identifisert merverdi knyttet til oppkjøpte kunderelasjoner samt goodwill i konsernet SpareBank 1 Ringerike Hadeland. Goodwill oppstår som differanse mellom virkelig verdi av vederlaget ved kjøp av en virksomhet og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og forpliktelser. Goodwill avskrives ikke, men er gjenstand for en årlig nedskrivningstest i samsvar med IAS 36 med sikte på å avdekke et eventuelt verdifall.

Eiendom, anlegg og utstyr

Eiendom, anlegg og utstyr førstegangsinregnes til anskaffelseskost og avskrives deretter lineært over forventet levetid. Ved fastlegging av avskrivningsplan splittes de enkelte eiendeler i nødvendig utstrekning opp i komponenter med forskjellig levetid, og det tas hensyn til estimert restverdi. Eiendom, anlegg og utstyr som hver for seg er av liten betydning, eksempelvis PC-er og annet kontorutstyr, vurderes ikke individuelt for restverdier, levetid eller verdifall, men vurderes som grupper.

Tomter avskrives ikke. Andre driftsmidler avskrives etter den lineære metode, slik at anleggsmidlenes anskaffelses-

kost, eller revaluert verdi, avskrives til restverdi over forventet utnyttbar levetid, som er:

Bygninger	20-50 år
Maskiner og IT-utstyr	3-7 år
Transportmidler	4-5 år
Inventar	3-10 år

Eiendom, anlegg og utstyr som avskrives, er gjenstand for en nedskrivningstest i samsvar med IAS 36 når omstendighetene indikerer det.

Overtatte eiendeler

Som ledd i behandlingen av misligholdte lån og garantier overtar banken i enkelte tilfeller eiendeler som har vært stilt som sikkerhet for slike engasjementer. Ved overtakelse verdsettes eiendelene til antatt realisasjonsverdi. Overtatte eiendeler som skal realiseres, klassifiseres som beholdninger eller anleggsmidler holdt for salg og regnskapsføres etter henholdsvis IAS 2 eller IFRS 5. Eventuelle tap/gevinster ved avhendelse eller revurdering av verdi på slike eiendeler føres som tillegg eller fradrag i tap på utlån.

Nedskrivning

Balanseført beløp av bankens eiendeler, blir gjennomgått på balansedagen, for å vurdere om det foreligger indikasjoner på verdifall. Dersom det foreligger slike indikasjoner, estimeres eiendelens gjenvinnbare beløp. Nedskrivninger foretas når balanseført verdi av en eiendel eller kontantstrømgenererende enhet overstiger gjenvinnbart beløp. Nedskrivninger føres over resultatregnskapet under ordinære avskrivninger. Nedskrivning av goodwill reverseres ikke. For andre eiendeler reverseres nedskrivninger dersom det er en endring i estimerer som er benyttet for å beregne gjenvinnbart beløp.

Renteinntekter og -kostnader

Renteinntekter og -kostnader knyttet til eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost og virkelig verdi over utvidet resultat resultatføres løpende basert på en effektiv rente-metode. Alle gebyrer knyttet til rentebærende innlån og utlån inngår i beregningen av effektiv rente og amortiseres dermed over forventet løpetid.

For rentebærende instrumenter som måles til virkelig verdi vil markedsverdien klassifiseres som inntekt fra andre finansielle instrumenter, mens renteelementet klassifiseres som renteinntekt.

Provisjonsinntekter og -kostnader

Provisjonsinntekter og -kostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir ytt. Gebyrer knyttet til rentebærende instrumenter blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Garantiprovisjoner blir beregnet som et fastbeløp per garanti utstedt og inntektsføres fortløpende. Honorar og gebyr ved omsetning eller formidling av finansielle instrumenter, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i konsernets regnskap, resultatføres når transaksjonen sluttføres. Banken mottar provisjon fra SpareBank 1 Boligkreditt og Sparebank 1 Næringskreditt tilsvarende differansen mellom lånets rente og den finansieringskostnad Boligkreditt og Næringskreditt oppnår med tillegg av et administrativt påslag. I bankens regnskap fremkommer dette som provisjonsinntekter.

Transaksjoner og beholdninger i utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved transaksjonskursen på balansetidspunktet. Gevinst og tap knyttet til gjennomførte transaksjoner eller til omregning av beholdninger av pengeposter på balansedagen resultatføres.

Skatt

Resultatført skatt består av periodeskatt (betalbar skatt) og utsatt skatt. Periodeskatt er beregnet skatt på årets skattepliktige resultat.

Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden i samsvar med IAS 12. Det beregnes forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på midlertidige forskjeller, som er differansen mellom balanseført verdi og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelser. Det beregnes likevel ikke forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på goodwill som ikke gir skattemessige fradrag, og heller ikke på førstegangsinnregnede poster som verken påvirker regnskapsmessig eller skattepliktig resultat.

Det beregnes en eiendel ved utsatt skatt på fremførbare skattemessige underskudd. Eiendel ved utsatt skatt innregnes bare i det omfang det forventes fremtidig skattepliktige resultater som gjør det mulig å utnytte den tilhørende skattefordelen.

Formueskatt blir presentert som driftskostnad i konsernets regnskap i samsvar med IAS 12.

Innskudd fra kunder

Innskudd fra kunder vurderes til amortisert kost.

Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

Lån innregnes førstegang til opptakskost. Dette er virkelig verdi av det mottatte vederlaget etter fradrag av transaksjonsutgifter. Lån måles deretter til amortisert kost. Enhver forskjell mellom opptakskost og oppgjørsbeløpet ved forfall blir dermed periodisert over lånetiden ved hjelp av lånets effektive rente. Lån med fastrente sikringsbokføres (virkelig verdi sikring). Det benyttes ikke virkelig verdi opsjon for konsernets gjeld.

Usikre forpliktelser

Banken utsteder finansielle garantier som ledd i den ordinære virksomheten. Tapsvurderinger skjer som ledd i vurderingen av tap på utlån og etter de samme prinsipper og rapporteres sammen med disse. Det foretas avsetninger for andre usikre forpliktelser dersom det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen materialiserer seg og de økonomiske konsekvensene kan beregnes pålitelig. Det gis opplysninger om usikre forpliktelser som ikke fyller kriteriene for balanseføring dersom de er vesentlige.

Pensjoner

SpareBank 1 Ringerike Hadeland konsernet har etablert ulike pensjonsordninger for sine ansatte. Pensjonsordningene tilfredsstiller kravene om obligatorisk tjenestepensjon.

Ytelsesbasert ordning

I en ytelsesbasert ordning er arbeidsgiver forpliktet til å yte pensjon av nærmere angitt størrelse. Utgangspunktet for beregning av pensjonskostnader er lineær fordeling av pensjonsopptjening mot sannsynlig akkumulert forpliktelse ved pensjoneringstidspunktet. Kostnadene beregnes ut fra årets påløpte pensjonsrettigheter og rentekostnader på tidligere påløpte rettigheter, fratrasket avkastning på pensjonsmidlene og periodisert arbeidsgiveravgift. Pensjonsforpliktelsene beregnes som nåverdien av estimerte fremtidige pensjonsytelser som regnskapsmessig anses opptjent på balansedagen. Ved beregning av pensjonsforpliktelsene benyttes aktuarmessige og økonomiske forutsetninger om blant annet levealder, lønnsvekst og uttakstilbøyelighet. Konsernet benytter økonomiske forutsetninger som anbefalt av Norsk Regnskapsstiftelse. Konsernet har benyttet K2013BE som tabell for levetidsalder utarbeidet av Gabler. Tabellen gir styrkede forutsetninger for levetid enn K2013, men er mer forsiktig enn finanstilsynets dødelighetsmodell K2013FT.

Endring i pensjonsplaner resultatføres ved planendrings-tidspunktet. Pensjonskostnaden er basert på

forutsetninger fastsatt ved periodens begynnelse og klassifiseres som personalkostnader i regnskapet. Det avsettes arbeidsgiveravgift på pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser. Estimatavvik resultatføres over konsernets totalresultat.

Konsernets ytelsesbaserte ordninger er lukket for nye ansatte.

Innskuddsbasert ordning

Innskuddsbaserte pensjonsordninger innebærer at konsernet ikke gir løfte om fremtidig pensjon av en gitt størrelse, men betaler et årlig tilskudd til de ansattes pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelser knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Det er ingen avsetning for påløpte pensjonsforpliktelser i slike ordninger. Innskuddsbaserte pensjonsordninger kostnadsføres direkte.

Konsernet har tilbudt innskuddsbasert pensjonsordning for sine ansatte siden 1. juli 2010.

Pensjonsavtaler finansiert direkte over driften

Banken har også pensjonsavtaler finansiert direkte over driften. Basert på forsikringstekniske prinsipper beregnes nåverdien av antatt fremtidige pensjonsytelser. Disse pensjonsforpliktelsene er avsatt som langsiktig gjeld i regnskapet.

Avtalefestet førtidspensjon

Bank- og finansnæringen har inngått avtale om avtalefestet pensjon (AFP). Ordningen dekker førtidspensjon fra 62 til 67 år. Bankens ansvar er 100 prosent av pensjonen som utbetales mellom 62 og 64 år og 60 prosent av pensjonen som utbetales mellom 65 og 67 år. Opptak av nye pensjonister opphørte med virkning fra 31. desember 2010.

Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskuddsloven) trådte i kraft 19. februar 2010. Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelser etter den nye ordningen. Ny AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. Arbeidstakere tjener årlig opp rett til AFP med 0,314 % av pensjonsgivende inntekt opp til 7,1G frem til 62 år. Opptjening i ny ordning beregnes på bakgrunn av arbeidstakerens livsinntekt, slik at alle tidligere arbeidsår innregnes i opptjeningsgrunnlaget.

Den nye AFP-ordningen anses regnskapsmessig å være en ytelsesbasert flerforetaksordning. Dette innebærer at det enkelte foretaket skal regnskapsføre sin proporsjonale andel av ordningens pensjonsforpliktelse, pensjonsmidler og pensjonskostnad. Dersom det ikke foreligger beregninger av de enkelte komponentene i ordningen og et konsistent og pålitelig grunnlag for allokering, regnskapsføres den nye AFP-ordningen som en innskuddsordning. På det nåværende tidspunkt foreligger det ikke slikt grunnlag, og den nye AFP-ordningen regnskapsføres derfor som en innskuddsordning. Regnskapsføring av ny AFP-ordning som ytelsesordning vil først skje når pålitelig måling og allokering kan foretas. Ny ordning skal finansieres ved at Staten dekker 1/3 av pensjonsutgiftene og 2/3 skal dekkes av arbeidsgiverne. Arbeidsgivernes premie skal fastsettes som en prosentandel av lønnsutbetalinger mellom 1G og 7,1G. I tråd med anbefalingen fra Norsk Regnskapsstiftelse er det i regnskapsåret ikke foretatt avsetning for konsernets reelle AFP-forpliktelse. Dette skyldes at Felleskontoret for LO/NHO så langt ikke har foretatt de nødvendige beregninger.

Segmentrapportering

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har Privatmarked (privatkunder og mindre bedriftsengasjementer) og Bedriftsmarked (BM, større engasjementer), i tillegg til eiendomsmedglervirksomhet samt IT- og regnskaps-tjenester, som sitt primære rapporteringsformat. Konsernet presenterer en sektor- og næringsfordeling av utlån og innskudd som sitt sekundære rapporteringsformat. Konsernets segmentrapportering er i samsvar med IFRS 8.

Utbytte og gaver

Foreslått utbytte på egenkapitalbevis og gaver presenteres som egenkapital i perioden frem til det er vedtatt av bankens representantskap.

Hendelser etter balansedagen

Regnskapet anses som godkjent for offentliggjøring når styret har behandlet regnskapet. Representantskap og regulerende myndigheter vil etter dette kunne nekte å godkjenne regnskapet, men ikke forandre dette.

Hendelser fram til regnskapet anses godkjent for offentliggjøring og som vedrører forhold på balansen-dagen, vil inngå i informasjonsgrunnlaget for fastsettelsen av regnskapsestimater og således reflekteres fullt ut i regnskapet. Hendelser som vedrører forhold etter balansedagen, vil bli opplyst om dersom de er vesentlige.

Alternative resultatmål (APM)

I kvartals- og årsrapporten presenteres det alternative resultatmål i tillegg til måltall som reguleres av IFRS. Dette vil kunne hjelpe brukere til å forstå virksomheten bedre og gi mer tydelig informasjon om hvordan

konsernet har prestert eller forventer å prestere. For en nærmere beskrivelse av de alternative resultatmålene som benyttes henvises det til bankens hjemmeside: www.rhbank.no.

KONSERN	Virkelig verdi over total- resultat	Virkelig verdi over resultat	Egenkapital- metoden	Amortisert kost	Ikke finansielle eiendeler	Totalt
EIENDELER						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	-	-	-	94.417	-	94.417
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	-	-	-	871.792	-	871.792
Netto utlån til og fordringer på kunder	10.682.370	1.533.556	-	8.965.530	-	21.181.456
Sertifikater og obligasjoner	-	1.607.615	-	-	-	1.607.615
Finansielle derivater	-	7.354	-	-	-	7.354
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	-	706.053	-	-	-	706.053
Investering i eierinteresser	-	-	275.684	-	-	275.684
Investering i konsernselskaper	-	-	-	-	-	-
Eiendom, anlegg og utstyr	-	-	-	-	141.877	141.877
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	-	-	-	-	63.633	63.633
Eiendel ved utsatt skatt	-	-	-	-	16.057	16.057
Andre eiendeler	-	-	-	-	90.240	90.240
SUM EIENDELER	10.682.370	3.854.577	275.684	9.931.740	311.806	25.056.178
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	-	-	-	-	-	-
Innskudd fra og gjeld til kunder	-	-	-	15.391.740	-	15.391.740
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	-	-	5.339.290	-	5.339.290
Finansielle derivater	-	19.906	-	-	-	19.906
Annen gjeld og balanseførte forpliktelser	-	-	-	-	269.004	269.004
Ansvarlig lånekapital	-	-	-	250.931	-	250.931
SUM GJELD	-	19.906	-	20.981.961	269.004	21.270.871

Note 3

Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper

Ved utarbeidelse av selskaps- og konsernregnskapet foretar ledelsen estimater, skjønnsmessige vurderinger og tar forutsetninger som påvirker effekten av anvendelsen av regnskapsprinsipper og informasjon i noter. Dette vil derfor påvirke regnskapsførte beløp for eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader og noteopplysninger. Estimater og skjønnsmessige vurderinger evalueres løpende og er basert på historisk erfaring og forventninger om fremtidige hendelser som anses å være sannsynlige på balansetidspunktet. Faktiske resultater vil avvike fra de estimerte størrelser. Postene omtalt under er utvalgte poster hvor det utvises størst grad av skjønn.

Tap på utlån og garantier

Banken gjennomgår utvalgte terskelverdier av bedrifts-markedsporteføljen årlig. Store og spesielt risikable, samt misligholdte og tapsutsatte engasjementer gjennomgås kvartalsvis. Lån til privatpersoner gjennomgås når de er misligholdt og senest etter 90 dager, eller dersom de har en særdeles dårlig betalingshistorikk. Bankens systemer for risikoklassifisering er omtalt under finansiell risikostyring. Bankens foretar individuelle nedskrivninger dersom det foreligger en objektiv hendelse som kan identifiseres på enkeltengasjement, og den objektive hendelsen medfører redusert fremtidig kontantstrøm til betjening av engasjement. Objektive hendelser vil kunne være mislighold, konkurs, likviditet eller andre vesentlige finansielle problemer.

Individuelle nedskrivninger beregnes som forskjellen mellom lånets bokførte verdi og nåverdien av diskontert forventet kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for første gangs beregning av individuelle nedskrivninger.

Øvrige nedskrivninger i trinn 1-3 baserer seg på tapsestimat beregnet med grunnlag på 12 måneders og livslang sannsynlighet for mislighold (probability of default – PD), tap ved mislighold (loss given default – LGD) og eksponering ved mislighold (exposure at default – EAD). Datavarehuset inneholder historikk for observert PD og observert LGD og danner grunnlag for gode estimater på fremtidige verdier for PD og LGD.

Se for øvrig note 2 og 11 for ytterligere informasjon.

Virkelig verdi egenkapitalinteresser

Måling av virkelig verdi på aksjer som ikke omsettes i et aktivt marked vil bestemmes ved å bruke en av følgende eller en kombinasjon av følgende verdsettelsesmetoder: (i) siste kjente transaksjonskurs, (ii) resultat per aksje, (iii) utbytte per aksje, (iv) rapportert EBITDA for underliggende aksjeselskap og (v) siste kjente transaksjonskurs på sammenlignbare instrumenter. Slike verdsettelses vil være beheftet med usikkerhet.

Note 4

Segmentinformasjon

Inndelingen i segmentene som beskrevet under er knyttet til den måten konsernet styres og følges opp på internt i virksomheten. På balanseposter segment-rapporteres det i morbanken kun på utlån og innskudd. Øvrige balanseposter er klassifisert under øvrige.

Rapporteringen av segmenter er inndelt i følgende områder: Privatmarked inneholder privatkunder for hele banken, samt mindre bedriftskunder. Bedrifts-marked inneholder større bedriftsengasjementer.

Eiendomsmegling samt IT- og regnskapstjenester inneholder virksomhet i datterselskaper.

Segment PM og segment BM er definert som kunder håndtert av henholdsvis PM og BM avdelingene. Det vil være kunder med BM sektor som behandles av PM avdelingene, og motsatt. Segmentinformasjonen vil derfor ikke samsvare med sektorinndelingen i note 11.

KONSERN 31.12.2019

(Hele tusen kroner)

Resultat	Privatmarked	Bedrifts- marked	Eiendoms- megling	IT- og regnskaps- tjenester	Øvrige virksomhet/ eliminering	Totalt konsern
Netto renteinntekter og provisjon kredittforetak	277.637	235.910	333	47	-11.310	502.616
Netto andre provisjonsinntekter	88.058	35.143	-	-	-3.367	119.834
Netto andre inntekter	355	546	60.621	61.568	143.943	267.034
Driftskostnader	187.769	84.249	41.100	53.965	-3.707	363.376
Resultat før tap	178.280	187.350	19.854	7.649	132.973	526.107
Tap på utlån og garantier	-401	9.139	-	-	-	8.738
Resultat før skatt	178.681	178.211	19.854	7.649	132.973	517.369

Balanse	Privatmarked	Bedrifts- marked	Eiendoms- megling	IT- og regnskaps- tjenester	Øvrige virksomhet/ eliminering	Totalt konsern
Utlån til kunder	11.924.117	9.304.389	-	-	15.612	21.244.119
Nedskrivning utlån	-16.442	-50.731	-	-	-	-67.173
Verdiendring utover tapsnedskrivning	4.510	-	-	-	-	4.510
Andre eiendeler	-	-	28.883	26.702	3.819.137	3.874.722
Sum eiendeler pr segment	11.912.186	9.253.659	28.883	26.702	3.834.749	25.056.178
Innskudd fra og gjeld til kunder	9.988.401	5.416.661	-	-	-13.321	15.391.741
Annen gjeld og egenkapital	-	-	28.883	26.702	9.608.853	9.664.437
Sum egenkapital og gjeld pr segment	9.988.401	5.416.661	28.883	26.702	9.595.532	25.056.178

KONSERN 31.12.2018

(Hele tusen kroner)

Resultat	Privatmarked	Bedrifts- marked	Eiendoms- megling	IT- og regnskaps- tjenester	Øvrige virksomhet/ eliminering	Totalt konsern
Netto renteinntekter og provisjon kredittforetak	255.199	206.404	617	50	-5.947	456.323
Netto andre provisjonsinntekter	85.956	33.273	-	-	-708	118.521
Netto andre inntekter	-14	744	73.248	62.699	88.131	224.809
Driftskostnader	174.215	78.463	58.464	53.373	2.226	366.742
Resultat før tap	166.927	161.958	15.401	9.376	79.249	432.912
Tap på utlån og garantier	3.806	3.640	-	-	-180	7.266
Resultat før skatt	163.120	158.318	15.401	9.376	79.429	425.645

Balanse	Privatmarked	Bedrifts- marked	Eiendoms- megling	IT- og regnskaps- tjenester	Øvrige virksomhet/ eliminering	Totalt konsern
Utlån til kunder	11.198.066	8.562.742	-	-	13.302	19.774.110
Nedskrivning utlån	-16.203	-56.365	-	-	-	-72.568
Verdiendring utover tapsnedskrivning	4.492	-	-	-	-	4.492
Andre eiendeler	-	-	50.917	29.658	4.003.384	4.083.958
Sum eiendeler pr segment	11.186.356	8.506.376	50.917	29.658	4.016.685	23.789.991
Innskudd fra og gjeld til kunder	9.424.655	4.996.045	-	-	-28.383	14.392.319
Annen gjeld og egenkapital	-	-	50.917	29.658	9.317.100	9.397.673
Sum egenkapital og gjeld pr segment	9.424.655	4.996.045	50.917	29.658	9.288.717	23.789.991

Note 5

Kapitaldekning

Per 31. desember 2019 er kravet til bevaringsbuffer 2,5 prosent, systemrisikobuffer 3 prosent og motsykklisk kapitalbuffer 2,5 prosent. Disse kravene er i tillegg til kravet om ren kjernekapital på 4,5 prosent, slik at samlet minstekrav til ren kjernekapital er 12,5 prosent. I tillegg har Finanstilsynets fastsatt et pilar 2-krav for SpareBank 1 Ringerike Hadeland på 1,7 prosent med virkning fra 31.03.2018. Totalt minstekrav til ren kjernekapital, inklusive pilar 2-kravet, er dermed 14,2 prosent.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland benytter standard-metoden for kredittrisiko og basismetoden for operasjonell risiko.

Bankens investering i datterselskapene Eiendoms-megleren Ringerike Hadeland og SpareBank 1 Økonomi-huset AS faller inn under størrelsesunntaket i CRR/CRD IV forskriftenes §17, og det utarbeides således ikke kapitaldekning på konsolidert nivå. Finanstilsynet har imidlertid pålagt bankene utvidet konsolideringsplikt for eierforetak i samarbeidende gruppe for eierandeler under 10%. Bestemmelsen gjelder eierandeler i andre finansforetak som forestår den virksomheten som samarbeidet omfatter, jfr Finansforetaksloven § 17-13. Banken anvender regelen om forholdsmessig konsolidering av eierandeler i samarbeidende gruppe for SB1 Boligkreditt AS, SB1 Næringskreditt AS, SB1 Kredittkort AS og SB1 Finans Østlandet AS.

Som følge av at EUs kapitalregelverk (CRR/CRD IV) blir en del av EØS avtalen, er følgende innført fra 31.12.2019:

- SMB-rabatt som senker kapitalkravene for utlån til små og mellomstore bedrifter (har positiv effekt på både Morbank og forholdsmessig konsolidering)
- bortfall av det såkalte Basel-I gulvet for IRB banker (har positiv effekt på forholdsmessig konsolidering grunnet SB1 Boligkreditt)

Finansdepartementet har, for å demme opp for lettelsene, besluttet å øke systemrisikobufferkravet fra 3 til 4,5 prosent. For IRB bankene vil økning av systemrisikobuffer tre i kraft 31.12.2020, for standard bankene 31.12.2022.

Effekten av endringene per 31.12.2019 er økning på 0,5 prosentpoeng ren kjernekapital morbank og økning på 1,6 prosentpoeng ren kjernekapital forholdsmessig konsolidert.

Kvartalsregnskapet er revidert slik at 50 % av overskuddet er inkludert kapitaldekningsberegningene, både på morbank og forholdsmessig konsolidering.

Konsernets mål om ren kjernekapitaldekning er minimum 15,5 prosent. Målet for total kjernekapital er 16 prosent og målet for total kapitaldekning er 18 prosent.

Forholdsmessig konsolidering

(Hele tusen kroner)	31.12.18	31.12.19
Ren kjernekapital	3.166.968	3.330.846
Kjernekapital	3.232.485	3.384.890
Ansvarlig kapital	3.640.821	3.698.717
Totalt beregningsgrunnlag	19.045.778	17.838.331
Ren kjernekapitaldekning	16,6 %	18,7 %
Kjernekapitaldekning	17,0 %	19,0 %
Kapitaldekning	19,1 %	20,7 %
Uvektet kjernekapitaldekning (Leverage ratio)	8,9 %	9,2 %

Morbank

(Hele tusen kroner)	31.12.18	31.12.19
Egenkapitalbevis	1.565.041	1.565.041
Overkursfond	491.692	491.692
Utjevningsfond, grunnfond og kompensasjonsfond	1.081.046	1.345.672
Fond for urealiserte gevinster	38.234	41.392
Avsatt til gaver og utbytte	170.427	250.817
Annen egenkapital	-17.388	-17.233
Balanseført egenkapital	3.329.052	3.677.380

Balanseført egenkapital som ikke inngår i kjernekapital	-175.321	-259.103
Verdiendringer som følge av kravene om forsvarlig verdsettelse (AVA)	-13.842	-14.740
Fradrag for utsatt skatt (Basel II), goodwill og andre immaterielle eiendeler	-1.229	-768
Fradrag for direkte og indirekte investeringer i selskaper i finansiell sektor ¹	-594.982	-535.095
Tilleggsfradrag i ren kjernekapital som institusjonen anser som nødvendige	-23.963	-27.749
Ren kjernekapital	2.519.715	2.839.924
Fondsobligasjoner	-	-
Fradrag for vesentlige og ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	-	-
Kjernekapital	2.519.715	2.839.924
Tidsbegrenset ansvarlig kapital	312.000	250.000
Fradrag for direkte og indirekte investeringer i selskaper i finansiell sektor ¹	-23.114	-21.598
Ansvarlig kapital	2.808.601	3.068.325
Risikoveid beregningsgrunnlag		
Stater	-	-
Lokale og regionale myndigheter	13.452	39.497
Institusjoner	243.587	223.276
Foretak	3.093.921	3.257.496
Massemarked	1.782.622	1.561.697
Pantsikkerhet i eiendom	7.518.356	7.731.315
Forfalte engasjementer	30.565	44.033
Høyrisikoengasjementer	-	-
Obligasjoner med fortrinnsrett	117.906	99.210
Andeler i verdipapirfond	412.058	445.187
Øvrige engasjementer	145.940	222.287
Sum kredittrisiko	13.358.407	13.623.998
Operasjonell risiko	1.113.738	1.396.731
Motpartsrisiko derivater (CVA-risiko)	27.139	34.956
Totalt beregningsgrunnlag	14.499.285	15.055.685
Kapitaldekning		
Ren kjernekapitaldekning	17,4 %	18,9 %
Kjernekapitaldekning	17,4 %	18,9 %
Kapitaldekning	19,4 %	20,4 %
Bufferkrav		
Bevaringsbuffer (2,50%)	362.482	376.392
Motsyklisk buffer (2,50% fra 31.12.2019)	289.986	376.392
Systemrisikobuffer (3,00 %)	434.979	451.671
Sum bufferkrav til ren kjernekapital	1.087.446	1.204.455
Minimumskrav til ren kjernekapital (4,50%)	652.468	677.506
Tilgjengelig ren kjernekapital	779.801	957.963
Uvektet kjernekapitaldekning (Leverage ratio)	10,6 %	11,1 %

Note 6

Finansiell risikostyring

Overordnet ansvar og kontroll

Kjernevirksomheten til SpareBank 1 Ringerike Hadeland er å skape verdier gjennom å ta bevisst og akseptabel risiko. Konsernet bruker betydelige ressurser på å utvikle gode risikostyringssystemer og -prosesser.

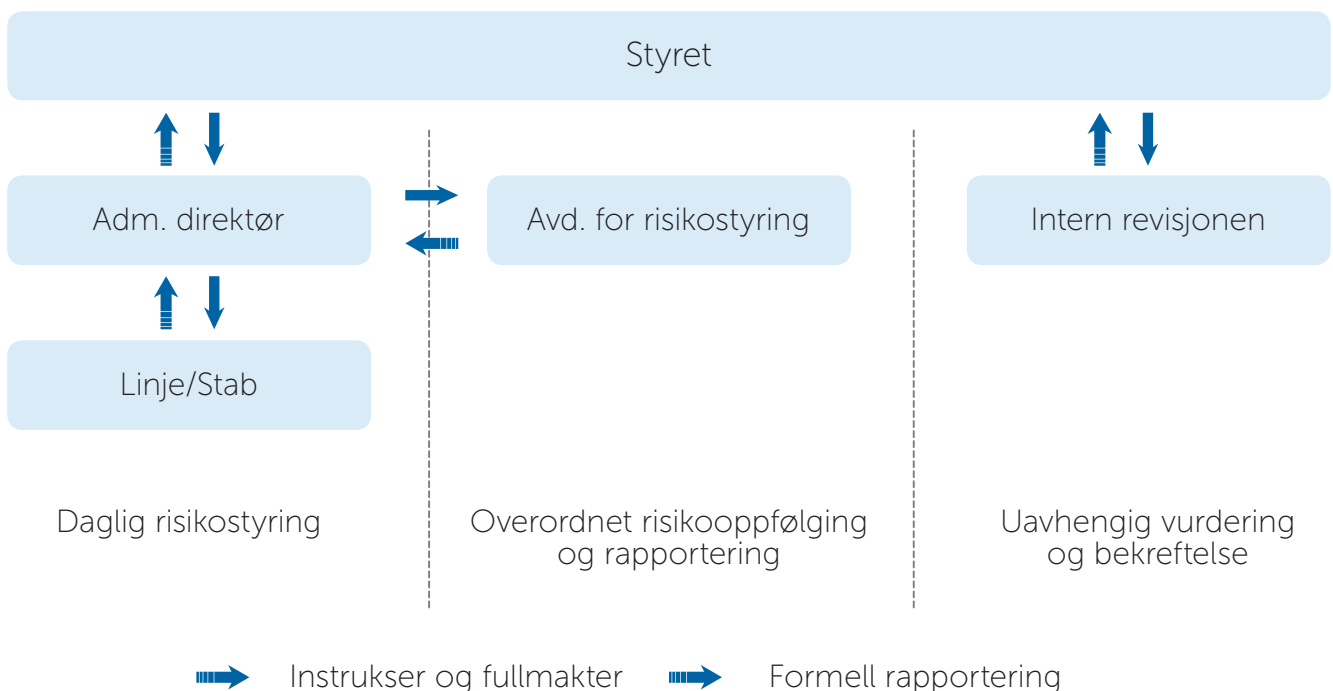
SpareBank 1 Ringerike Hadeland skal ha en moderat risikoprofil. Risiko- og kapitalstyring skal støtte opp under konsernets strategiske målbilde og bidra til opprettholdelse av ønsket risikoprofil. Risiko- og kapitalstyringen skal videre sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- Å ha en tydelig bedriftskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring og konsernets verdigrunnlag
- Å ha en god forståelse av hvilke risikoer som er drivere for inntjening, kostnader og tap
- Å i størst mulig grad prise tjenester og produkter i tråd med underliggende risiko
- Å ha en tilstrekkelig soliditet sett i forhold til langsiktige strategiske mål og valgt og risikoprofil
- Å utnytte diversifiseringsgevinster
- Å unngå at uventede enkelthendelser skader konsernets finansielle stilling i alvorlig grad

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring er virksomhetsstyringen bygget på følgende rammeverk:

- Konsernets strategiske målbilde
- Organisering og bedriftskultur
- Risikokartlegging
- Risikoanalyse
- Finansiell framskriving og stresstester
- Risikostrategier (fastsettelse av risikoevne og risikovilje)
- Kapitalstyring (inkl. avkastning og kapitaldekning)
- Rapportering og oppfølging
- Evaluering og tiltak
- Beredskapsplaner
- Compliance (etterlevelse)

Styring og kontroll omfatter alle prosesser og kontrolltiltak som er iverksatt av konsernets ledelse for å sikre en effektiv forretningsdrift og gjennomføring av konsernets strategier. Konsernet legger vekt på en kontroll- og styringsstruktur som fremmer målrettet og uavhengig styring og kontroll.

Styret har ansvaret for å påse at konsernet har en ansvarlig kapital som er forsvarlig ut fra strategisk mål- bilde, vedtatt risikoprofil og myndighetspålagte krav. Styret fastsetter de overordnede mål- settingene relatert til risikoprofil og avkastning. Styret fastlegger videre overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risiko- og kapitalstyringen i konsernet, samt etiske retningslinjer som skal bidra til høy etisk standard. Videre skal styret påse at ledelsen sørger for en hensikts- messig og effektiv risikostyringsprosess i samsvar med lover, forskrifter og myndighetenes forventninger, samt fastsette beredskaps- og kontinuitets- planer for å sikre at driften kan videreføres og tap begrenses ved vesentlige uforutsette hendelser.

Styrets arbeid er nedfelt i en årsplan som oppdateres årlig. Dette sikrer at styret har tilstrekkelig tid til og fokus på sentrale oppgaver.

Styret har egne utvalg for risikostyring, revisjon og godtgjøring. Utvalgene skal bistå styret i forberedelsen av saker, men beslutningen skal fastsettes av styret samlet. Instruks for utvalgene fastsettes av styret. Risikoutvalget er et forberedende organ for styret i saker som vedrører konsernets risikostyring og internkontroll, mens revisjons- utvalget forbereder saker som vedrører finansiell infor- masjon og internkontroll knyttet til denne. Utvalgene består av de samme tre medlemmene utgått av styret, men utvalgene har ikke samme leder. Godtgjørings utvalget skal tilsvarende bistå styret i dets arbeid med ansettelsesvilkår for administrerende direktør, samt når det gjelder hovedprinsipper og strategi for kompensasjon av det øverste ledersjikt i konsernet. Godtgjøringsutvalget består av tre styremedlemmer.

Administrerende banksjef har ansvaret for den over- ordnede risikostyringen. Det betyr at administrerende banksjef er ansvarlig for at det implementeres effektive risikostyrings- systemer i konsernet og at risikoekspo- neringen overvåkes. Administrerende banksjef er videre ansvarlig for delegering av fullmakter og rapportering til styret.

Ledere av forretnings- og støtteområdene har ansvaret for den daglige risikostyringen innenfor sine ansvars- områder, og skal påse at risikostyring –og eksponering er innenfor de rammer og fullmakter som er fastsatt av styret eller administrerende banksjef.

Avdeling for risikostyring og compliance er organisert uavhengig av linje- og stabsenhetene og rapporterer direkte til administrerende banksjef. I tillegg har av-

delingen adgang til å rapporterte direkte til styret. Avdelingen er ansvarlig for uavhengig oppfølging og rapportering av risikoeksposeringen og følger opp at konsernet etterlever gjeldende lover og forskrifter.

I datterselskapene skal det være utpekt en person som skal samarbeide med avdeling for risikostyring og compliance og ivareta risikoansvaret i det respektive datterselskap.

Internrevisjonen rapporterer til styret og er primært styrets, men også administrasjonens redskap for overvåking av risikostyringsprosessens effektivitet og hensiktsmessighet. Internrevisjonens anbefalinger til forbedringer blir løpende gjennomgått og vurdert implementert.

RISIKOEKSPONERING I SPAREBANK 1 RINGERIKE HADELAND

SpareBank 1 Ringerike Hadeland eksponeres for ulike typer risiko. Nedenfor er det gitt nærmere beskrivelse av finansiell risikostyring knyttet til kredittisiko, likviditets- risiko og markedsrisiko. Utvidet markedsinformasjon (Pilar III) er beskrevet i eget dokument på bankens hjemmeside.

Kredittisiko

Kredittisiko utgjør bankens største risikoområde, og defineres som risiko for tap som kan oppstå som følge av at kunder ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser overfor banken.

Gjennom den årlige revisjonen av bankens kredittpolicy konkretiserer styret bankens risikoappetitt gjennom fast- settelse av mål og rammer for bankens kredittportefølje. Kredittpolicyen er forankret i bankens overordnede policy for risiko og kapitalstyring som legger forutsetningene for en moderat risikoprofil.

Bankens kredittpolicy inneholder retningslinjer for risikoprofilen, herunder maksimal misligholdssann- synlighet (PD) og maksimalt tap gitt mislighold (LGD) for privatmarkedet, bedriftsmarkedet og totalt. Kreditt- policyen inneholder også kredittstrategiske rammer som styrer bankens konsentrasjonsrisiko, herunder rammer for maksimal eksponering innenfor bransjer og på enkeltengasjement.

Etterlevelse av kredittpolicy og vedtatte rammer og måltall overvåkes løpende og rapporteres kvartalsvis til styret.

Banken benytter standardmetoden for beregning av kredittrisiko i kapitalberegningen. Bankens risikoklassifiseringssystem er utviklet for å kunne styre bankens utlånsportefølje i tråd med bankens kredittpolicy og gjennom risikoklassifisering, risikoprising og porteføljestyling bidra til å sikre den risikojusterte avkastningen. Styret er ansvarlig for konsernets låne- og kredittinnvilgelser, men delegerer innen visse rammer kredittfullmaktene til administrerende banksjef, som igjen kan delegere disse videre innenfor egne fullmakter. Utlånsfullmaktene er gradert i forhold til engasjementsstørrelse og risikoprofil.

Bankens kredittmodeller og risikoklassifisering bygger på tre sentrale komponenter:

- Misligholdssannsynlighet (PD)
- Eksponering ved mislighold (EAD)
- Tap gitt mislighold (LGD)

Misligholdssannsynlighet (PD):

Bankens kredittd modeller er basert på statistiske beregninger av misligholdssannsynlighet for alle kunder. Misligholdssannsynligheten beregnes på grunnlag av nøkkeltall knyttet til inntjening, tæring og adferd og benyttes som grunnlag for nøkkeltall for risikoklassifisering av kunden. I tillegg benyttes risikoklassen for å klassifisere hver enkelt kunde i en risikogruppe. Modellene er basert på scoring av utlånsporteføljen hvor det tas hensyn til finansiell stilling samt interne og eksterne adferdsdata. Modellene reflekterer misligholdssannsynligheten i løpet av de neste tolv månedene under de gjeldende konjunkturforhold. Modellen benytter 11 risikoklasser (A-K) hvorav 2 risikoklasser (I-K) for kunder med misligholdte og/eller nedskrevne engasjement. Kundene re-scores månedlig i bankens porteføljestyringssystem basert på objektive kriterier.

Modellene valideres jevnlig både med hensyn på evne til å rangere kundene samt å estimere PD-nivå. Den kvantitative valideringen skal sikre at de benyttede estimater for misligholdssannsynlighet, eksponering ved mislighold og tapsgrad ved mislighold holder en tilstrekkelig god kvalitet. Det gjennomføres analyser

som vurderer modellenes evne til å rangere kundene etter risiko (diskrimineringssevne), og evnen til å fastsette riktig nivå på risikoparameterne. Resultatene fra validering av bankens kredittmodeller bekrefter at modellens treffsikkerhet er innenfor interne mål og internasjonale anbefalinger.

Eksponering ved mislighold (EAD):

“Eksposering ved mislighold” EAD er en beregnet størrelse som angir eksposering mot kunden ved et fremtidig misligholdstidspunkt. Denne eksposeringen består av henholdsvis utlånsvolum, garantier og innvilgede, men ikke trukne rammer. For trekkrettigheter og garantier benyttes en konverteringsfaktor for å anslå hvor mye av ubenyttede trekkrettigheter og avgitte garantier som blir trukket og gjort gjeldende ved et fremtidig misligholdstidspunkt.

For nærmere spesifikasjon av utlånsvolum, garantier og innvilgede, men ikke trukne rammer vises til note 12.

Tap gitt mislighold (LGD):

“Tap gitt mislighold” angir hvor mye konsernet potensielt kan tape dersom kunden misligholder sine forpliktelser. Banken estimerer tapsgrad for hvert lån basert på forventet realisasjonsverdi (RE-verdi) på underliggende sikkerheter, gjenvinningsgrad på usikret del av lånene samt kostnadene konsernet har ved å drive inn misligholdte engasjement. RE-verdi beregnes med utgangspunkt i en realisasjonsverdi i en nedgangskonjunktur (downturn-estimat) iht. krav til LGD beregning for interne risiko- og kapitalstyringsmodeller (IRBA modeller)

Majoriteten av bankens utlån er sikret gjennom fysisk sikkerhet (pant), garantier eller avtaler om motregning. Hovedtypene av pant som benyttes er pant i bolig-eiendom, næringseiendom og annen fast eiendom, fordringer, varelager og driftsmidler. Fysisk sikkerhet skal som hovedregel være forsikret. Pantsatte eiendeler befinner seg hovedsakelig i bankens geografiske regioner; Ringerike, Hole, Nittedal, Jevnaker, Lunner, Gran, samt Oslo.

[illegible]

Bankens risikoklassifiseringssystem klassifiserer hvert engasjement i risikogruppene laveste, lav, middels, høy, høyeste og misligholdt/nedskrevet basert på kundens misligholdssannsynlighet (PD) og sikkerhetsdekning (sikkerhetsklasse). Underliggende portefølje viser positiv utvikling, både gjennom høyere andeler lån i gode risikoklasser og lavere andeler lån i misligholdte- og risikoutsatte klasse.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risiko for ikke være i stand til å innfri forpliktelser på forfall eller ikke evne til å finansiere eiendeler, herunder ønsket vekst, uten vesentlig økte kostnader.

Styring av likviditetsrisiko skjer gjennom styrevedtatte rammer, og fastsettes årlig gjennom revisjon av likviditetspolicyen. Rammene ligger godt innenfor de minimumsgrenser fastsatt av regulatoriske myndigheter og konsernets konservative risikoprofil innen området. Policyen setter blant annet rammer for størrelse og kvalitet på likviditetsreserver og lengden på den tidsperioden som banken skal være uavhengig av ny markedsfinansiering.

I tilknytning til styringsdokumentene er det etablert egen beredskapsplan for håndtering av likviditets-situasjonen i perioder med urolige finansmarkeder. I tillegg til likviditetsprognoser benyttes stresstester som analyserer konsernets likviditetsmessige sårbarhet i perioder uten tilgang på ekstern finansiering.

Avdeling for Økonomi/Finans er ansvarlig for bankens finansiering -og likviditetsstyring. Risikoeksponering- og utvikling overvåkes løpende og rapporteres periodisk til konsernets styre og ledelse av avdeling for risiko-styring og compliance.

For ytterligere informasjon vises til note 16 og 17

Markedsrisiko

Markedsrisiko er en felles betegnelse for risikoen for tap som oppstår som følge av endringer i kurser eller priser på finansielle instrumenter. Markedsrisiko oppstår hovedsakelig i forbindelse med bankens investeringer i obligasjoner, sertifikater, aksjer, egenkapitalbevis og aksjefond, og posisjoner i rente- og valutamarkedene.

Styring av markedsrisiko skjer gjennom styrevedtatte rammer, og fastsettes årlig gjennom revisjon av markedsrisikopolicyen. Rammene ligger godt innenfor de maksimalgrenser fastsatt av regulatoriske myndig-

heter, og konsernets konservative risikoprofil innen området. Risikoeksponering- og utvikling overvåkes løpende og rapporteres periodisk til konsernets styre og ledelse.

Styret har blant annet vedtatt rammer for renterisiko, speadrisiko, kursrisiko og valutarisiko.

For ytterligere informasjon vises det til note 15.

Konsentrasjon

Konsentrasjoner av risiko oppstår når finansielle instrumenter med tilsvarende kjennetegn påvirkes på samme måte ved endringer i økonomiske eller andre forhold. Identifiseringen av konsentrasjoner innebærer utøvelsen av skjønn. SpareBank 1 Ringerike Hadeland kontrollerer risikokonsentrasjon gjennom ramme-setting på ulike områder. For kredittrisiko begrenses større risikokonsentrasjoner gjennom rammer for store engasjementer, høyrisikoengasjementer og bransje-eksponering. Faktisk eksponering fordelt på risikogrupper, sektor og næring samt geografiske områder presenteres i note 8. For markedsrisiko begrenses konsentrasjons-risikoen gjennom rammer for maksimal renterisiko, valutarisiko, og aksjeeksponering. Konsentrasjon av renterisiko er presentert i note 15. Konsernets eksponering i valuta består av valutabeholdning i bankens minibanker. Aksjeeksponering er spesifisert i 29. Konsernet har ikke identifisert betydelige risikoer utover dom som fremkommer i nevnte noter.

Operasjonell risiko

All virksomhet i konsernet er i større eller mindre grad utsatt for operasjonell risiko, som defineres som risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.

Operasjonell risiko styres gjennom policy for operasjonell risiko som fastsettes minimum årlig av styret. Policyen tar utgangspunkt i Finanstilsynets tilnærming til operasjonell risiko definert i «Modul for vurdering av operasjonell risiko» som igjen bygger på COSO, et internasjonalt akseptert rammeverk for helhetlig risikostyring. Rammeverket består av åtte innbyrdes relaterte komponenter; internt miljø, etablering av målsettinger, identifisering av hendelser, risikovurdering, risikohåndtering, kontrollaktiviteter, informasjon og kommunikasjon og oppfølging.

Etterlevelse av rammer og risikotoleranse overvåkes av avdeling for risikostyring, og status rapporteres

kvartalsvis til styret. Vurdering av internkontroll innenfor sentrale områder innenfor operasjonell risiko rapporteres til styret kvartalsvis som del av bankens risikorapport.

Compliance risiko er risikoen for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner/bøter, økonomisk tap og/eller svekket omdømme som følge av manglende etterlevelse av lover/forskrifter, standarder og/eller interne retningslinjer og verdier (strategier, policyer, fullmaktsreglement, rutiner og etiske retningslinjer). Compliance risiko styres gjennom policy for compliance som fastsettes minimum årlig av styret.

Bankens krise- og kontinuitetsplan beskriver beslutningsstruktur og organisering av en krise der en eller flere avdelinger er involvert. Planen bygger på SpareBank 1-alliansens «Krise- og kontinuitetsplan for selskaper i SpareBank 1 –alliansen» og ivaretar bankens rolle i en eventuell krise som omfatter flere enheter i Alliansen. Overordnet Krise- og beredskapsplan er utarbeidet og godkjent av styret. Bankens kriseledelse gjennomfører jevnlig kriseøvelser både i egen regi og i samarbeid med SpareBank 1 Alliansen.

IT-virksomheten er en vesentlig faktor for at konsernet skal nå sine forretningsmessige mål. Bankens IT-virksomhet er også sentral for regnskapsføringen og den finansielle rapporteringen. SpareBank 1 Alliansen har inngått avtale med IT-leverandøren EVRY om drift og videreutvikling av kjerneløsningen til Alliansen-bankene. SpareBank 1 Alliansen har også avtaler med andre leverandører om ulike IT-løsninger. Gjennom

avtalen banken har med SpareBank 1 Alliansen om deltakelse i sammenslutningen, tiltrer banken som part i de utkontrakteringsavtaler SpareBank 1 Alliansen gjør med underleverandører av IT-tjenester. Det er etablert databehandleravtaler mellom de leverandørene og bankene som blant annet sikrer håndtering av taushetsbelagt informasjon. Alle viktige beslutninger i IT-virksomheten er forankret hos ledelsen i banken. Bankens internkontrollerarbeid innenfor IT har særlig fokus på driftsstabilitet, endringshåndtering og informasjonssikkerhet.

Det foretas kartlegging av den operasjonelle risiko i forbindelse med oppfyllelse av internkontroll- og IKT-forskriftene. Det gjennomføres videre særskilte risikoanalyser av prosesser og forretningsområder der dette anses nødvendig.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland legger vekt på fullmaktsstrukturer, gode rutinebeskrivelser, definerte ansvarsforhold og en kultur som stimulerer til organisatorisk læring for å håndtere den operasjonelle risikoen.

For ytterligere informasjon vises til b.la. følgende noter:

Note 8: Utlån til og fordringer på kunder

Note 12: Maksimal kredittrisikoeksponering, ikke hensyntatt pantstillelser

Note 15: Markedsrisiko knyttet til renterisiko

Note 16: Likviditetsrisiko

Note 27: Sertifikater og obligasjoner

Note 29: Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser

Note 7

Kredittinstitusjoner – fordringer og gjeld

MORBANK		Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
951.220	731.790	Utlån og fordringer uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	731.792	951.251
150.000	140.000	Utlån og fordringer med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	140.000	150.000
1.101.220	871.790	Sum	871.792	1.101.251
0,7 %	1,4 %	Gjennomsnittlig rente	1,4 %	0,7 %

Innskudd og utlån til kredittinstitusjoner har i hovedsak flytende rente.

Gjennomsnittlig rente er beregnet på grunnlag av faktisk renteinntekt/-kostnad i året i prosent av gjennomsnittlig fordring og gjeld til kredittinstitusjoner.

Note 8

Utlån til og fordringer på kunder

MORBANK			KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
		Utlån fordelt på fordringstype		
2.319.266	2.342.958	Kasse-/drifts- og brukskreditter	2.342.958	2.319.266
675.336	381.758	Byggelån	381.758	675.336
16.732.659	18.462.706	Nedbetalingslån	18.461.562	16.731.321
48.187	57.841	Påløpte renter	57.841	48.187
19.775.448	21.245.263	Brutto utlån og fordringer på kunder	21.244.119	19.774.110
		Nedskrivninger fordelt på fordringstype		
-56.365	-50.731	Tap på utlån til amortisert kost (BM 2018)	-50.731	-56.365
-16.203	-16.442	Tap på på utlån til virkelig verdi over utvidet resultat (PM 2018)	-16.442	-16.203
4.492	4.510	Verdiendring utover tapsnedskrivning	4.510	4.492
19.707.372	21.182.600	Netto utlån og fordringer på kunder	21.181.456	19.706.034
		Utlån fordelt på markeder		
11.051.898	11.867.790	Lønnskakere	11.867.790	11.051.898
8.675.174	9.319.631	Næringsfordelt	9.318.487	8.673.836
189	-	Offentlig	-	189
48.187	57.841	Påløpte renter	57.841	48.187
19.775.448	21.245.263	Brutto utlån og fordringer på kunder	21.244.119	19.774.110
		Nedskrivninger fordelt på markeder		
-16.203	-50.731	Nedskrivninger lønnskakere	-50.731	-16.203
-56.365	-16.442	Nedskrivninger næring	-16.442	-56.365
4.492	4.510	Verdiendring utover tapsnedskrivning	4.510	4.492
19.707.372	21.182.600	Netto utlån og fordringer på kunder	21.181.456	19.706.034
		Herav ansvarlig lånekapital		
-	-	Øvrig ansvarlig kapital	-	-
-	-	Ansvarlig lånekapital bokført under utlån	-	-
		Av nedbetalingslån utgjør lån utpekt til virkelig verdi over resultatet (FVO):		
1.415.624	1.523.556	- Fastrentelån til kunder, bokført verdi	1.523.556	1.415.624
1.400.985	1.516.800	- Fastrentelån til kunder, pålydende verdi	1.516.800	1.400.985

I bankens interne risikoklassifiseringssystem klassifiseres alle engasjementer med individuelle nedskrivninger på utlån og garantier som misligholdt uavhengig av ekstern definisjon på mislighold (jf. note 2). De fordeles ikke på ulike risikogrupper slik som øvrige engasjement. Fordeling på risikogrupper er basert på at banken beregner misligholdssannsynlighet for alle kunder i utlånsporteføljen basert på objektive historiske data. Misligholdssannsynligheten benyttes deretter sammen med sikkerhetsverdier til å klassifisere kundene i ulike risikogrupper. Kundene rescores månedlig i bankens porteføljesystem basert på objektive kriterier.

MORBANK			KONSERN	
2018	2019	Totalt engasjement fordelt på sektor og næring	2019	2018
12.099.540	12.896.623	Lønnstakere o.l	12.896.623	12.099.540
182.268	181.831	Offentlig forvaltning	181.831	182.268
1.184.718	1.273.646	Primærnæringer	1.273.646	1.184.718
428.504	387.606	Industri	387.606	428.504
1.740.705	1.602.151	Bygg og anleggsvirksomhet	1.602.151	1.740.705
577.070	628.326	Varehandel	628.326	577.070
75.076	119.734	Transport og lagring	119.734	75.076
189.434	199.302	Hotell- og restaurantdrift	199.302	189.434
617.976	702.864	Forretningsmessig tjenesteyting	702.864	617.976
5.058.062	5.756.214	Omsetning/drift eiendommer	5.744.570	5.046.224
443.018	386.515	Diverse næringer	386.515	443.018
22.596.372	24.134.812	Sum totalt engasjement fordelt på sektor og næring	24.123.168	22.584.534

MORBANK			KONSERN	
2018	2019	Brutto utlån fordelt på sektor og næring	2019	2018
11.051.898	11.867.790	Lønnstakere o.l	11.867.790	11.051.898
189	-	Offentlig forvaltning	-	189
984.751	1.030.882	Primærnæringer	1.030.882	984.751
309.879	289.352	Industri	289.352	309.879
1.358.374	1.215.980	Bygg og anleggsvirksomhet	1.215.980	1.358.374
323.966	383.941	Varehandel	383.941	323.966
51.711	97.497	Transport og lagring	97.497	51.711
168.417	181.175	Hotell- og restaurantdrift	181.175	168.417
536.439	650.271	Forretningsmessig tjenesteyting	650.271	536.439
4.565.835	5.134.622	Omsetning/drift eiendommer	5.133.478	4.564.497
375.802	335.912	Diverse næringer	335.912	375.802
48.187	57.841	Påløpte renter, ikke sektorfordelt	57.841	48.187
19.775.448	21.245.263	Sum brutto utlån fordelt på sektor og næring	21.244.119	19.774.110

MORBANK			KONSERN	
2018	2019	Brutto utlån fordelt på geografiske områder	2019	2018
8.886.096	9.540.839	Buskerud	9.539.695	8.884.758
5.235.497	5.485.584	Oppland	5.485.584	5.235.497
3.053.299	3.595.167	Akershus	3.595.167	3.053.299
1.926.501	1.932.187	Oslo	1.932.187	1.926.501
652.978	671.456	Landet for øvrig	671.456	652.978
21.077	20.030	Utlandet	20.030	21.077
19.775.448	21.245.263	Sum brutto utlån fordelt på geografiske områder	21.244.119	19.774.110

MORBANK			KONSERN	
2018	2019	Utlån til ansatte	2019	2018
303.332	332.260	Utlån til ansatte	461.883	407.874
148.000	148.019	Herav lån i SpareBank 1 Boligkreditt	148.019	148.000
2.315	2.442	Rentesubsidiering ansatte	3.109	2.822

Nedbetalingslån til ansatte gis med inntil 30 års nedbetalingstid og månedlige terminer. Rentesats for nedbetalingslån og Flexilån til ansatte tilsvarer 60 % av laveste rentesats for nedbetalingslån over 2 MNOK i privatkundemarkedet dersom belåningen ligger innenfor henholdsvis 85 % av forsvarlig verdi for flexilån og innenfor 60 % av forsvarlig verdi for nedbetalingslån. Totalt lånebeløp innenfor disse betingelsene kan ikke overstige 3,5 millioner kroner for den enkelte ansatte.

Kreditrisiko - Konsern

Tabellen viser kreditrisiko fremstilt i bruttoverdier på finansielle eiendeler vurdert til amortisert kost, virkelig verdi over OCI, finansielle garantikontrakter og lånetilsagn. Bankens risikoklassifiseringssystem klassifiserer hvert engasjement i risikogruppene lavest, lav, middels, høy, høyeste og misligholdt/nedskrevet basert på kundens misligholdssannsynlighet (PD) og sikkerhetsdekning (sikkerhetsklasse). Se for øvrig note 6 for ytterligere informasjon om bankens risikostyring og risikoklassifisering.

2018					2019			
Utlån og forskudd til kunder totalt	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Lavest	7.532.262	42.036	-	7.574.298	7.846.190	12.984	-	7.859.173
Lav	4.543.043	60.955	-	4.603.998	5.725.504	73.923	-	5.799.427
Middels	5.801.727	645.162	-	6.446.889	5.563.357	815.394	-	6.378.751
Høy	479.100	171.566	-	650.666	470.924	278.849	-	749.773
Høyest	209.501	214.164	-	423.665	153.383	216.498	18404,168	388.286
Misligholdt og nedskrevet	-	-	74.594	74.594	-	-	68.709	68.709
Bruttoverdi	18.565.632	1.133.883	74.594	19.774.110	19.759.357	1.397.649	87.113	21.244.119
Verdiendring utover tapsnedskrivning	4.492	-	-	4.492	4.510	-	-	4.510
Sum avsetning	-34.073	-16.814	-21.681	-72.568	-29.271	-26.368	-11.534	-67.173
Nettoverdi	18.536.051	1.117.069	52.913	19.706.034	19.734.596	1.371.281	75.579	21.181.456

2018					2019			
Utlån og forskudd til kunder til virkelig verdi over utvidet resultat (PM)	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Lavest	6.259.457	12.717	-	6.272.174	6.439.131	12.619	-	6.451.750
Lav	3.429.280	52.418	-	3.481.698	4.160.290	45.093	-	4.205.383
Middels	1.750.025	497.390	-	2.247.414	1.863.844	500.752	-	2.364.596
Høy	48.593	115.340	-	163.933	48.781	117.822	-	166.603
Høyest	66.563	159.659	-	226.222	31.209	122.313	-	153.522
Misligholdt og nedskrevet	-	-	44.944	44.944	-	-	58.692	58.692
Bruttoverdi	11.553.918	837.523	44.944	12.436.385	12.543.254	798.599	58.692	13.400.546

2018					2019			
Utlån og forskudd til kunder til amortisert kost (BM)	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Lavest	1.272.804	29.319	-	1.302.124	1.407.060	365	-	1.407.425
Lav	1.113.763	8.537	-	1.122.300	1.565.214	28.830	-	1.594.045
Middels	4.051.703	147.772	-	4.199.475	3.699.512	314.643	-	4.014.155
Høy	430.507	56.226	-	486.732	422.143	161.027	-	583.169
Høyest	142.938	54.505	-	197.443	122.174	94.185	18.404	234.764
Misligholdt og nedskrevet	-	-	29.650	29.650	-	-	10.017	10.017
Bruttoverdi	7.011.715	296.360	29.650	7.337.725	7.216.103	599.050	28.421	7.843.574

Note 9

SpareBank 1 Boligkreditt AS, SpareBank 1 Næringskreditt AS og SpareBank 1 Kredittkort AS

SPAREBANK 1 BOLIGKREDITT

SpareBank 1 Boligkreditt AS er eid av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen og er samlokalisert med SpareBank 1 Næringskreditt AS i Stavanger. Banken har en eierandel på 4,58 prosent pr 31.12.2019 (4,49 prosent pr 31.12.2018). Hensikten med kredittforetaket er å sikre bankene i alliansen stabil og langsiktig finansiering av boliglån til konkurransedyktige priser. Obligasjonene til SpareBank 1 Boligkreditt har en rating på Aaa fra Moody's. SpareBank 1 Boligkreditt erverver utlån med pant i boliger og utsteder obligasjoner med fortrinnsrett innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Som en del av alliansen kan banken overføre utlån til foretaket, og som en del av bankens finansieringsstrategi er det overført utlån til foretaket. Lån overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS er sikret med pant i bolig innenfor 75 prosent av takst. Overførte utlån er juridisk eid av SpareBank 1 Boligkreditt AS og banken har, utover forvaltningsrett og rett til å overta helt eller delvis nedskrevne lån (til nedskrevet verdi), ingen rett til bruk av lånene. Ved utgangen av desember 2019 er bokført verdi av overførte utlån 8,7 milliarder kroner. Banken forestår forvaltningen av overførte utlån og mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på utlånene banken har overført og kostnadene i foretaket.

Mottatt vederlag for lån overført fra banken til SpareBank 1 Boligkreditt AS tilsvarer nominell verdi på overførte utlån og vurderes tilnærmet sammenfallende med lånenes virkelige verdi per utgangen av 2019 og 2018. De lånene som er overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS er svært godt sikret og har en svært liten tapssannsynlighet.

Banken har også inngått en aksjonæravtale med aksjonærene i SpareBank 1 Boligkreditt AS. Denne innebærer blant annet at banken skal bidra til at SpareBank 1 Boligkreditt AS til enhver tid har en ren kjernekapitaldekning (Core Tier 1) som tilsvarer de krav som myndigheter fastsetter (inkludert krav til bufferkapital og Pilar 2 beregninger), og eventuelt å tilføre kjernekapital om den faller til et lavere nivå. SpareBank 1 Boligkreditt AS har interne retningslinjer om kjernekapitaldekning som overstiger myndighetenes krav, samt en management buffer på 0,4%. Ut fra en konkret vurdering har banken valgt ikke å holde kapital for denne forpliktelsen, fordi risikoen for at banken skal bli tvunget til å bidra anses som svært liten. Det vises i den forbindelse også til at det finnes en rekke handlingsalternativer som også kan være aktuelle dersom en slik situasjon skulle inntreffe.

Banken har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt AS, inngått avtaler om etablering av likviditetsfasilitet til SpareBank 1 Boligkreditt AS. Dette innebærer at bankene har forpliktet seg til å kjøpe obligasjoner med fortrinnsrett for det tilfellet at SpareBank 1 Boligkreditt AS ikke kan refinansiere sin virksomhet i markedet. Kjøp av obligasjonene forutsetter at foretakets sikkerhetsmasse ikke har innført betalingsstans, slik at den faktisk er i stand til å utstede slike obligasjoner. Det foreligger derfor ingen kredittgaranti som kan påberopes i tilfelle at foretaket eller sikkerhetsmassen er insolvent. Kjøpet er begrenset til en samlet verdi av de til enhver tid neste tolv måneders forfall i foretaket. Tidligere kjøp under denne avtalen trekkes fra fremtidige kjøpsforpliktelser. Hver eier hefter prinsipalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. SpareBank 1 Boligkreditt AS holder etter sin interne policy likviditet for de neste 6 måneders forfall. Denne trekkes fra ved vurderingen av bankenes ansvar. Det er derfor kun dersom SpareBank 1 Boligkreditt AS ikke har likviditet for de neste 12 måneders forfall at banken vil rapportere noe engasjement her mht. kapitaldekning eller store engasjementer.

SPAREBANK 1 NÆRINGSKREDITT AS

De lånene som er overført til SpareBank 1 Næringskreditt AS er svært godt sikret og har en svært liten tapssannsynlighet.

SpareBank 1 Næringskreditt ble etablert i 2009 og har konsesjon fra Finanstilsynet til å drive som kredittforetak. Banken har en eierandel på 0,42 prosent pr 31.12.2019 (2,17 prosent pr 31.12.2018). Obligasjonene til SpareBank 1 Næringskreditt har en Aaa rating fra Moody's. Foretaket er eid av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen og er samlokalisert med SpareBank 1 Boligkreditt i Stavanger. Hensikten med kredittforetaket er å sikre bankene i alliansen stabil og langsiktig finansiering av næringseiendom til konkurransedyktige priser. SpareBank 1 Næringskreditt erverver utlån med pant i næringseiendom og utsteder obligasjoner med fortrinnsrett innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Som en del av bankens finansieringsstrategi er det overført utlån til foretaket. Lån overført til SpareBank 1 Næringskreditt er sikret med pant i næringseiendom innenfor 60 prosent av takst. Overførte lån er juridisk eid av SpareBank 1 Næringskreditt og banken har, utover forvaltningsrett og

rett til å overta helt eller delvis nedskrevne lån (til nedskrevet verdi), ingen rett til bruk av lånene. Ved utgangen av desember 2019 er bokført verdi av solgte utlån til SpareBank 1 Næringskreditt AS 107 mill. kroner. Banken forestår forvaltningen av overførte utlån og mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på utlånene banken har overført og kostnadene i foretak.

Mottatt vederlag for lån overført fra banken til SpareBank 1 Næringskreditt AS tilsvarer nominell verdi på overførte utlån og vurderes tilnærmet sammenfallende med lånenes virkelige verdi per utgangen av 2019 og 2018.

De lånene som er overført til SpareBank 1 Næringskreditt AS er svært godt sikret og har en svært liten tapssannsynlighet.

Banken har også inngått en aksjonæravtale med aksjonærene i SpareBank 1 Næringskreditt AS. Denne innebærer blant annet at banken skal bidra til at SpareBank 1 Næringskreditt kjernekapitaldekningen minst er på 11,0 prosent, og eventuelt å tilføre kjernekapital om den faller til et lavere nivå. SpareBank 1 Næringskreditt AS har interne retningslinjer om kjernekapitaldekning som overstiger myndighetenes krav, samt en management buffer på 0,4%. Ut fra en konkret vurdering har banken valgt ikke å holde kapital for denne forpliktelsen, fordi risikoen for at banken skal bli tvunget til å bidra anses som svært liten. Det vises i den forbindelse også til at det finnes en rekke handlingsalternativer som også kan være aktuelle dersom en slik situasjon skulle inntreffe.

Banken har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Næringskreditt AS, inngått avtaler om etablering av likviditetsfasilitet til SpareBank 1 Næringskreditt AS. Dette innebærer at bankene har forpliktet seg til å kjøpe obligasjoner med fortrinnsrett for det tilfellet at SpareBank 1 Næringskreditt AS ikke kan refinansiere sin virksomhet i markedet. Kjøp av obligasjonene forutsetter at foretakets sikkerhetsmasse ikke har innført betalingsstans, slik at den faktisk er i stand til å utstede slike obligasjoner. Det foreligger derfor ingen kredittgaranti som kan påberopes i tilfelle at foretaket eller sikkerhetsmassen er insolvent. Kjøpet er begrenset til en samlet verdi av de til enhver tid neste tolv måneders forfall i foretaket. Tidligere kjøp under denne avtalen trekkes fra fremtidige kjøpsforpliktelser. Hver eier hefter prinsipalt for sin andel av behovet, subsidiært for det

dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. SpareBank 1 Næringskreditt AS holder etter sin interne policy likviditet for de neste 6 måneders forfall. Denne trekkes fra ved vurderingen av bankenes ansvar. Det er derfor kun dersom SpareBank 1 Næringskreditt AS ikke har likviditet for de neste 12 måneders forfall at banken vil rapportere noe engasjement her mht. kapitaldekning eller store engasjementer.

SPAREBANK 1 KREDITTKORT AS

SpareBank 1 Kredittkort AS er eid av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen, og har som formål å være felles kredittkortselskap for bankenes kunder. SpareBank 1 Ringerike Hadeland har inngått en aksjonæravtale med aksjonærene i SpareBank 1 Kredittkort AS og med Sparebank 1 Kredittkort AS. Avtalen innebærer blant annet at banken er forpliktet til å bidra med egenkapital slik at SpareBank 1 Kredittkort AS har en forsvarlig ansvarlig kapital, og til enhver tid oppfyller de minstekrav til ansvarlig kapital som følger av lovgivning og/eller anbefalinger fra Finanstilsynet og som er nødvendig for en forsvarlig drift av Sparebank 1 Kredittkort. Bankene er også forpliktet til å bidra med funding av egen portefølje (total balanse). Bankene mottar provisjon fra Sparebank 1 Kredittkort AS tilsvarende bankens andel av renteinntekter fratrasket fundingkostnader og konstaterte tap, bankens andel av transaksjonsinntekter samt nysalgspolisprovisjon.

Note 10

Aldersfordeling på forfalte, men ikke nedskrevne utlån

Tabellen viser forfalte beløp på utlån og overtrekk på kreditt/innskudd fordelt på antall dager etter forfall.

Mislighold innenfor tidsrommet 0-7 dager er holdt utenfor. Hele utlånsengasjementer er inkludert når deler av engasjementet er forfalt.

Note 10 viser aldersfordeling på misligholdte, men ikke nedskrevne utlån. For mislighold over 90 dager utgjør dette 52 mill. kroner, hvorav PM utgjør mesteparten. Disse engasjementene anses å ha underliggende verdier med pant i boliger som dekker engasjementene fullt ut. Til grunn for vurderingen ligger takster eller verdivurderinger fra eksterne kilder.

MORBANK

2019

(Hele tusen kroner)	0–30 dager	1–3 mnd	3–6 mnd	6–12 mnd	Over 1 år	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder						
- Privatmarkedet	124.234	33.738	17.796	17.291	10.579	203.638
- Bedriftsmarkedet	91.364	13.293	4	4.556	-	109.216
Sum	215.597	47.031	17.800	21.847	10.579	312.854

2018

(Hele tusen kroner)	0–30 dager	1–3 mnd	3–6 mnd	6–12 mnd	Over 1 år	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder						
- Privatmarkedet	167.050	33.780	14.378	9.727	7.145	232.080
- Bedriftsmarkedet	22.349	159	3.937	539	123	27.107
Sum	189.399	33.939	18.315	10.266	7.268	259.187

KONSERN

2019

(Hele tusen kroner)	0–30 dager	1–3 mnd	3–6 mnd	6–12 mnd	Over 1 år	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder						
- Privatmarkedet	124.234	33.738	17.796	17.291	10.579	203.638
- Bedriftsmarkedet	91.364	13.293	4	4.556	-	109.216
Sum	215.597	47.031	17.800	21.847	10.579	312.854

2018

(Hele tusen kroner)	0–30 dager	1–3 mnd	3–6 mnd	6–12 mnd	Over 1 år	Totalt
Utlån til og fordringer på kunder						
- Privatmarkedet	167.050	33.780	14.378	9.727	7.145	232.080
- Bedriftsmarkedet	22.349	159	3.937	539	123	27.107
Sum	189.399	33.939	18.315	10.266	7.268	259.187

Note 11

Tap på utlån og garantier

Alle beløp er like for morbank og konsern bortsett fra en konsolidering på 1.144 (2019) fra en datter for brutto og netto utlån. Tall i hele tusen kroner. Utlån til privatmarkedet er vurdert til virkelig verdi over utvidet resultat. Tapsvurdering etter IFRS 9 inngår som en del av grunnlaget for virkelig verdivurdering.

2018

MORBANK/KONSERN

Tap på utlån og garantier	01.01.2018	Endring avsetning for tap	Netto konstatert/ innbetalt tidligere konstatert	31.12.2018
Avsetning til tap etter amortisert kost - bedriftsmarkedet	62.366	4.237	-10.107	56.496
Virkelig verdi over utvidet resultat (OCI) - Privatmarked	15.024	4.492	-	19.516
Sum avsetning til tap på utlån og garantier	77.390	8.729	-10.107	76.011
Presentert som:				
Avsetning til tap på utlån	68.021	14.656	-10.107	72.568
Annen gjeld - avsetninger, garantier, ubenyttet kreditt	9.369	-5.926	-	3.443
Balanse	77.390	8.729	-10.107	76.011

2019

MORBANK/KONSERN

Tap på utlån og garantier	01.01.2019	Endring avsetning for tap	Netto konstatert/ innbetalt tidligere konstatert	31.12.2019
Avsetning til tap etter amortisert kost - bedriftsmarkedet	56.496	-2.767	-2.744	50.985
Virkelig verdi over utvidet resultat (OCI) - Privatmarked	19.516	18	-	19.534
Sum avsetning til tap på utlån og garantier	76.011	-2.749	-2.744	70.518
Presentert som:				
Avsetning til tap på utlån	72.568	-2.652	-2.744	67.173
Annen gjeld - avsetninger, garantier, ubenyttet kreditt	3.443	-97	-	3.345
Balanse	76.011	-2.749	-2.744	70.518

Tabellene under avstemmer inngående og utgående balanse per trinn. Avstemmingsposter inkluderer:

- bevegelser mellom trinn, IB for lån som er flyttet til trinnene.
- nye ustedte lån, som reflekterer tapsavsetningen for nye innregnede lån, inkludert utlån som tidligere er fraregnet som følge av endrede vilkår.
- Utlån som er fraregnet reflekterer avsetning for utlån som er fraregnet i perioden uten at det er nedskrevet som følge av kreditttap inkludert lån som er fraregnet som følge av endringer i vilkår.
- Ny måling av tap inkluderer effekt av endringer i input eller forutsetninger i modellen, delvis tilbakebetaling, opptrekk i eksisterende kreditt, og endringer i måling som følge av overføring mellom trinn.

MORBANK/KONSERN

Totalt balanseført tapsavsetning på utlån og garantier	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
01.01.2018	37.452	20.323	19.615	77.390
Avsetning til tap				
Overført til (fra) trinn 1	5.767	-5.767	-	-
Overført til (fra) Trinn 2	-859	859	-	-
Overført til (fra) Trinn 3	-92	-727	819	-
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	16.532	3.498	3.292	23.323
Økning i trekk på eksisterende lån	3.278	7.352	9.176	19.806
Reduksjon i trekk på eksisterende lån	-18.535	-2.517	-940	-21.993
Utlån som har blitt fraregnet	-6.912	-5.318	-176	-12.407
Endring som skyldes konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-	-4	-10.103	-10.107
31.12.2018	36.631	17.699	21.682	76.011

Totalt balanseført tapsavsetning på utlån og garantier	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
01.01.2019	36.631	17.699	21.682	76.011
Avsetning til tap				
Overført til (fra) trinn 1	4.480	-4.480	-	-
Overført til (fra) Trinn 2	-3.829	4.173	-344	-
Overført til (fra) Trinn 3	-775	-360	1.135	-
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	10.803	4.058	263	15.124
Økning i trekk på eksisterende lån	2.088	14.291	6.385	22.765
Reduksjon i trekk på eksisterende lån	-10.023	-3.094	-36	-13.152
Utlån som har blitt fraregnet	-7.828	-4.327	-3.359	-15.513
Endring som skyldes konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-14	-510	-14.192	-14.716
31.12.2019	31.535	27.450	11.535	70.518

MORBANK/KONSERN

Totalt balanseført tapsavsetning på utlån til virkelig verdi over utvidet resultat (PM)	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
01.01.2018	4.424	6.652	3.774	14.850
Avsetning til tap				
Overført til (fra) trinn 1	1.579	-1.579	-	-
Overført til (fra) Trinn 2	-226	226	-	-
Overført til (fra) Trinn 3	-13	-569	581	-
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	2.366	1.879	300	4.545
Økning i trekk på eksisterende lån	407	3.709	1.414	5.531
Reduksjon i trekk på eksisterende lån	-2.334	-823	-859	-4.015
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-1.711	-1.635	-176	-3.522
Endring som skyldes konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-	-	-669	-
31.12.2018	4.492	7.862	4.366	16.720

Totalt balanseført tapsavsetning på utlån til virkelig verdi over utvidet resultat (PM)	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
01.01.2019	4.492	7.862	4.366	16.720
Avsetning til tap				
Overført til (fra) trinn 1	1.807	-1.807	-	-
Overført til (fra) Trinn 2	-224	568	-344	-
Overført til (fra) Trinn 3	-263	-265	529	0
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	2.313	1.720	-	4.033
Økning i trekk på eksisterende lån	350	3.161	1.789	5.301
Reduksjon i trekk på eksisterende lån	-2.490	-1.728	-553	-4.771
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-1.476	-2.197	-2.479	-6.151
Endring som skyldes konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-	-	-	-
31.12.2019	4.510	7.313	3.309	15.132

MORBANK/KONSERN

Totalt balanseført tapsavsetning på utlån til amortisert kost (BM)	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
01.01.2018	26.179	12.752	15.271	54.202
Avsetning til tap				
Overført til (fra) trinn 1	3.870	-3.870	-	-
Overført til (fra) Trinn 2	-547	547	-	-
Overført til (fra) Trinn 3	-78	-147	225	-
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	12.847	1.548	2.501	11.896
Økning i trekk på eksisterende lån	3.281	3.220	8.322	14.144
Reduksjon i trekk på eksisterende lån	-11.906	-1.491	-139	-13.536
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-4.065	-3.603	-	-7.668
Endring som skyldes konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-	-4	-8.864	-9.537
31.12.2018	29.581	8.952	17.316	55.848

Totalt balanseført tapsavsetning på utlån til amortisert kost (BM)	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
01.01.2019	29.581	8.952	17.316	55.848
Avsetning til tap				
Overført til (fra) trinn 1	2.465	-2.465	-	-
Overført til (fra) Trinn 2	-3.425	3.425	-	-
Overført til (fra) Trinn 3	-503	-81	584	-
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	7.218	2.296	263	9.776
Økning i trekk på eksisterende lån	1.692	10.634	4.052	16.379
Reduksjon i trekk på eksisterende lån	-6.983	-1.284	961	-7.306
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-5.271	-1.913	-880	-8.065
Endring som skyldes konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-14	-508	-14.069	-14.590
31.12.2019	24.761	19.055	8.227	52.042

MORBANK/KONSERN

Totalt balanseført tapsavsetning på ubenyttet/ garantier	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
01.01.2018	6.849	919	570	8.338
Avsetning til tap				
Overført til (fra) trinn 1	319	(319)	-	-
Overført til (fra) Trinn 2	(86)	86	-	-
Overført til (fra) Trinn 3	(1)	(12)	13	-
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	1.319	72	-	1.391
Økning i trekk på eksisterende lån	174	523	-	697
Reduksjon i trekk på eksisterende lån	(4.879)	(304)	(12)	(5.195)
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	(1.137)	(81)	-	(1.217)
Endring som skyldes konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-	-	(570)	(570)
31.12.2018	2.557	885	1	3.443

Totalt balanseført tapsavsetning på ubenyttet/ garantier	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
01.01.2019	2.557	885	1	3.443
Avsetning til tap				
Overført til (fra) trinn 1	208	-208	-	-
Overført til (fra) Trinn 2	-180	180	-	-
Overført til (fra) Trinn 3	-8	-14	22	-
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	1.272	43	-	1.315
Økning i trekk på eksisterende lån	340	620	125	1.085
Reduksjon i trekk på eksisterende lån	-844	-206	-25	-1.075
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-1.081	-216	-	-1.297
Endring som skyldes konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-	-2	-124	-125
31.12.2019	2.263	1.082	1	3.345

KONSERN

Brutto utlån totalt	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
01.01.2018	17.193.505	1.136.969	91.184	18.421.657
Avsetning til tap overført til Trinn 1	402.690	-400.350	-2.340	-
Avsetning til tap overført til Trinn 2	-466.728	477.638	-10.909	-
Avsetning til tap overført til Trinn 3	-4.506	-19.734	24.240	-
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	7.369.798	259.717	7.544	7.637.060
Økning i trekk på eksisterende lån	373.228	37.349	315	410.893
Reduksjon i trekk på eksisterende lån	-1.052.205	-73.306	-2.394	-1.127.905
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-5.250.148	-284.375	-22.810	-5.557.332
Endring som skyldes konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-	-25	-10.236	-10.261
31.12.2018	18.565.632	1.133.883	74.594	19.774.110

Avsetning til tap i % av brutto utlån	0,20 %	1,56 %	29,07 %	0,38 %
---------------------------------------	--------	--------	---------	--------

Brutto utlån totalt	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
01.01.2019	18.565.632	1.133.883	74.594	19.774.110
Avsetning til tap overført til Trinn 1	358.998	-356.125	-2.873	-
Avsetning til tap overført til Trinn 2	-750.607	754.634	-4.028	-
Avsetning til tap overført til Trinn 3	-51.042	-14.288	65.330	-
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	8.194.928	258.757	3.337	8.457.022
Økning i trekk på eksisterende lån	232.346	51.988	358	284.692
Reduksjon i trekk på eksisterende lån	-825.408	-73.700	-27.766	-926.873
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-5.965.068	-355.011	-18.817	-6.338.896
Endring som skyldes konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-421	-2.490	-3.024	-5.935
31.12.2019	19.759.357	1.397.649	87.113	21.244.119

Avsetning til tap i % av brutto utlån	0,16 %	1,96 %	13,24 %	0,33 %
---------------------------------------	--------	--------	---------	--------

Brutto utlån PM	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
01.01.2018	10.776.146	775.096	56.981	11.608.223
Avsetning til tap overført til Trinn 1	242.871	-240.532	-2.340	-
Avsetning til tap overført til Trinn 2	-320.187	331.097	-10.909	-
Avsetning til tap overført til Trinn 3	-1.533	-17.649	19.182	-
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	5.828.679	216.409	4.471	6.089.026
Økning i trekk på eksisterende lån	147.468	24.683	93	172.244
Reduksjon i trekk på eksisterende lån	-670.825	-41.078	-1.441	-713.344
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-4.448.701	-210.503	-21.092	-4.680.296
Endring som skyldes konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-	-	-	-
31.12.2018	11.553.917	837.523	44.944	12.436.385

Avsetning til tap i % av brutto utlån	0,04 %	0,94 %	9,71 %	0,13 %
---------------------------------------	--------	--------	--------	--------

Brutto utlån PM	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
01.01.2019	11.553.917	837.523	44.944	12.436.385
Avsetning til tap overført til Trinn 1	221.068	-218.196	-2.873	-
Avsetning til tap overført til Trinn 2	-310.666	314.694	-4.028	-
Avsetning til tap overført til Trinn 3	-23.058	-13.571	36.629	-
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	6.016.727	176.425	3.073	6.196.225
Økning i trekk på eksisterende lån	142.412	28.091	0	170.504
Reduksjon i trekk på eksisterende lån	-463.854	-28.169	-1.638	-493.661
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-4.593.292	-298.199	-17.416	-4.908.907
Endring som skyldes konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-	-	-	-
31.12.2019	12.543.254	798.599	58.692	13.400.546

Avsetning til tap i % av brutto utlån	0,04 %	0,92 %	6,04 %	0,11 %
---------------------------------------	--------	--------	--------	--------

KONSERN

Brutto utlån BM	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
01.01.2018	6.417.359	361.872	34.203	6.813.435
Avsetning til tap overført til Trinn 1	159.818	-159.818	-	-
Avsetning til tap overført til Trinn 2	-146.541	146.541	-	-
Avsetning til tap overført til Trinn 3	-2.973	-2.085	5.057	-
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	1.541.118	43.308	3.074	1.604.416
Økning i trekk på eksisterende lån	225.760	12.666	223	238.649
Reduksjon i trekk på eksisterende lån	-381.380	-32.228	-953	-414.561
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-801.447	-73.872	-1.718	-877.036
Endring som skyldes konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-	-25	-10.236	-10.261
31.12.2018	7.011.715	296.360	29.650	7.337.725
Avsetning til tap i % av brutto utlån	0,42 %	3,02 %	58,40 %	0,76 %

Brutto utlån BM	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
01.01.2019	7.011.715	296.360	29.650	7.337.725
Avsetning til tap overført til Trinn 1	137.929	-137.929	-	-
Avsetning til tap overført til Trinn 2	-439.940	439.940	-	-
Avsetning til tap overført til Trinn 3	-27.984	-716	28.701	-
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	2.178.201	82.333	264	2.260.797
Økning i trekk på eksisterende lån	89.934	23.897	358	114.189
Reduksjon i trekk på eksisterende lån	-361.554	-45.531	-26.128	-433.213
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-1.371.776	-56.813	-1.400	-1.429.989
Endring som skyldes konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-421	-2.490	-3.024	-5.935
31.12.2019	7.216.103	599.050	28.421	7.843.574
Avsetning til tap i % av brutto utlån	0,34 %	3,18 %	27,84 %	0,66 %

Ubenyttet kreditter	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
01.01.2018	2.148.218	37.758	4.071	2.190.047
Avsetning til tap overført til Trinn 1	28.236	-28.236	-	-
Avsetning til tap overført til Trinn 2	-29.291	29.291	-	-
Avsetning til tap overført til Trinn 3	-42	-166	208	-
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	536.116	4.895	-2	541.009
Økning i trekk på eksisterende lån	155.615	6.878	441	162.933
Reduksjon i trekk på eksisterende lån	-368.242	-21.210	-303	-389.755
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-401.181	-1.349	-3.215	-405.745
Endring som skyldes konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-	0	-230	-230
31.12.2018	2.069.428	27.862	969	2.098.260

Ubenyttet kreditter	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
01.01.2019	2.069.428	27.862	969	2.098.260
Avsetning til tap overført til Trinn 1	7.240	-7.240	-	-
Avsetning til tap overført til Trinn 2	-31.395	31.395	-	-
Avsetning til tap overført til Trinn 3	-84	-261	345	-
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	173.574	11.183	-	184.757
Økning i trekk på eksisterende lån	1.509	139	-	1.648
Reduksjon i trekk på eksisterende lån	-9.508	-3.055	-	-12.563
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-156.921	-5.589	-50	-162.560
Endring som skyldes konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-	-	-	-
31.12.2019	2.053.843	54.434	1.264	2.109.541

MORBANK/KONSERN

Periodens tap på utlån og garantier	31.12.18	31.12.19
Endring i IFRS 9 nedskrivning	-1.379	-5.493
Konstaterte tap med tidligere nedskrivninger	9.590	13.989
Konstaterte tap uten tidligere nedskrivninger	517	726
Inngang på tidligere konstaterte nedskrivninger	-1.285	-1.206
Andre korreksjoner / amortisering av nedskrivninger	-178	721
Sum tap på utlån og garantier	7.266	8 738

Etter gitte instruksjoner blir misligholdte lån/ kreditter og overtrukne konti overført til Conecto AS (inkasso). Pr 31.12.2019 utgjorde konstaterte tap, som banken fortsatt har juridisk rett på, 12 mill. kroner.

MORBANK/KONSERN

	31.12.18	31.12.19
Misligholdte engasjement:		
Brutto misligholdte engasjement over 90 dager	35 982	52 340
Trinn 3 nedskrivning	-4 516	-1 553
Netto misligholdte engasjement	31 466	50 787
Avsetningsgrad	12,6 %	3,0 %
Brutto misligholdte engasjement i % av brutto utlån	0,2 %	0,2 %
Øvrige tapsutsatte engasjement:		
Øvrig tapsutsatte engasjement	41 854	40 870
Trinn 3 nedskrivning	-17 165	-9 981
Netto tapsutsatte engasjement	24 689	30 889
Avsetningsgrad	41,0 %	24,4 %
Øvrig tapsutsatte engasjement i % av brutto utlån	0,2 %	0,2 %

Note 12

Maksimal kreditrisikoeksponering, ikke hensyntatt pantestillelser

Tabellen nedenfor viser maksimal eksponering mot kredittrisiko i balansen, inkludert derivater. Eksponeringen er vist brutto før eventuelle pantstillelser og tillatte motregninger.

MORBANK		Brutto eksponering	KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
		Eiendeler		
98.104	94.543	Konter og fordringer på sentralbanker	94.417	98.104
1.101.220	871.790	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	871.792	1.101.251
19.775.448	21.245.263	Brutto utlån til og fordringer på kunder ¹	21.244.119	19.774.110
1.549.765	1.607.615	Sertifikater og obligasjoner til virkelig verdi	1.607.615	1.549.765
9.634	7.354	Derivater	7.354	9.634
64.891	69.413	Andre eiendeler (note 32)	90.240	97.385
22.599.062	23.895.978	Sum eiendeler	23.915.537	22.630.249
		Forpliktelser		
712.164	769.508	Betingede forpliktelser (stilte garantier)	769.508	712.164
2.108.760	2.120.042	Ubenyttede kreditter	2.109.542	2.098.260
832.993	349.903	Lånetilsagn	349.903	832.993
3.653.917	3.239.453	Sum finansielle kredittforpliktelser	3.228.953	3.643.417
26.252.979	27.135.431	Sum total kredittrisikoeksponering	27.144.490	26.273.666

1. Netto utlån til og fordringer på kunder målt til virkelig verdi over resultatet utgjør kr 1.524 mill. kroner. pr 31.desember 2019 (1.416 mill. kroner.) for morbank og konsern.

MORBANK		Kredittrisikoeksponering knyttet til finansielle eiendeler fordelt på land	KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
		Kredittfinansiering knyttet til utlån inkl. ubenyttede kreditter		
26.231.902	27.115.401	Norge	27.124.460	26.252.589
21.077	20.030	Utlandet	20.030	21.077
26.252.979	27.135.431	Totalt fordelt på geografiske områder	27.144.490	26.273.666

Det er kun posten utlån som fordeles etter geografiske områder, ref. note 8. Andre eiendeler er kun eksponert i Norge.

Sikkerheter pr. sikkerhetsklasse

Tabellen under viser total verdi av sikkerheter fordelt pr. sikkerhetsklasse i bankens risikoklassifiseringssystem. Sikkerhetsdekning er beregnet som verdi av sikkerheten delt på exposure at default (EAD). Verdiene er beregnet ut i fra et gjennomsnitt av sikkerhetsdekningsintervallene innenfor hver klasse.

MORBANK OG KONSERN	Prosentvis snitt pr klasse	2019	2018
Sikkerhetsklasse 1	120 %	2.405.383	2.231.096
Sikkerhetsklasse 2	110 %	3.474.479	3.616.496
Sikkerhetsklasse 3	90 %	4.696.625	4.591.536
Sikkerhetsklasse 4	70 %	6.833.274	5.425.481
Sikkerhetsklasse 5	50 %	1.312.058	1.854.621
Sikkerhetsklasse 6	30 %	509.512	450.462
Sikkerhetsklasse 7	10 %	627.847	473.494
Sum sikkerheter fra risikoklassifisering		19.859.180	18.643.185

Note 13

Finansielle instrumenter og motregning

Fra og med 2013 skal banken opplyse om hvilke finansielle instrumenter banken anser å oppfylle kravene til nettoføring ihht. IAS 32.42, samt hvilke finansielle instrumenter man har inngått motregningsavtaler på. Begge ihht. IFRS 7.13 A-F.

I den finansielle oppstillingen har banken ingen finansielle instrumenter som bokføres netto.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har ikke inngått ISDA-avtaler som tillater motregning på finansielle instrumenter. Kunder som driver tradingvirksomhet henvises til Sparebank 1 SMN for utøvelse av virksomheten.

Note 14

Kredittkvalitet per klasse av finansielle eiendeler

MORBANK		Verken misligholdt eller nedskrevet						Sum
2019 (Hele tusen kroner)	Noter	Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko	Misligholdt	
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	871.790	-	-	-	-	-	871.790
Utlån til og fordringer på kunder:								
Privatmarked	8	5.426.636	3.293.846	1.804.135	147.265	129.607	50.184	10.851.673
Bedriftsmarked	8	2.000.551	1.883.452	4.067.891	574.594	303.355	23.436	8.853.279
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet								
Privatmarked	8	694.729	228.015	133.935	9.001	4.820	1.944	1.072.445
Bedriftsmarked	8	205.242	24.227	216.361	-	5.281	-	451.111
Sum brutto utlån		9.198.949	5.429.540	6.222.322	730.859	443.063	75.564	22.100.297
Finansielle investeringer								
Sertifikater og obligasjoner	27	1.572.420	34.715	479	-	-	-	1.607.615
Sum finansielle investeringer		1.572.420	34.715	479	-	-	-	1.607.615
Totalt utlånsrelaterte eiendeler		10.771.369	5.464.255	6.222.801	730.859	443.063	75.564	23.707.912

		Verken misligholdt eller nedskrevet						Sum
2018 (Hele tusen kroner)	Noter	Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko	Misligholdt	
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	1.101.220	-	-	-	-	-	1.101.220
Utlån til og fordringer på kunder:								
Privatmarked	8	5.408.930	2.723.152	1.699.232	112.446	158.541	38.431	10.140.732
Bedriftsmarked	8	2.062.661	1.324.550	4.050.961	421.394	316.110	28.776	8.204.451
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet								
Privatmarked	8	710.954	206.942	126.312	5.471	6.716	940	1.057.334
Bedriftsmarked	8	232.781	18.409	91.833	1.936	13.331	-	358.290
Sum brutto utlån		9.516.546	4.273.052	5.968.338	541.247	494.698	68.147	20.862.028
Finansielle investeringer								
Sertifikater og obligasjoner	27	1.514.238	34.767	760	-	-	-	1.549.765
Sum finansielle investeringer		1.514.238	34.767	760	-	-	-	1.549.765
Totalt utlånsrelaterte eiendeler		11.030.784	4.307.819	5.969.099	541.247	494.698	68.147	22.411.793

KONSERN		Verken misligholdt eller nedskrevet						Sum
2019 (Hele tusen kroner)	Noter	Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko	Misligholdt	
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	871.792	-	-	-	-	-	871.792
Utlån til og fordringer på kunder:								
Privatmarked	8	5.426.636	3.293.846	1.804.135	147.265	129.607	50.184	10.851.673
Bedriftsmarked	8	2.000.551	1.883.452	4.066.747	574.594	303.355	23.436	8.852.135
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet								
Privatmarked	8	694.729	228.015	133.935	9.001	4.820	1.944	1.072.445
Bedriftsmarked	8	205.242	24.227	216.361	-	5.281	-	451.111
Sum brutto utlån		9.198.950	5.429.540	6.221.178	730.859	443.063	75.564	22.099.155
Finansielle investeringer								
Sertifikater og obligasjoner	27	1.572.420	34.715	479	-	-	-	1.607.615
Sum finansielle investeringer		1.572.420	34.715	479	-	-	-	1.607.615
Totalt utlånsrelaterte eiendeler		10.771.371	5.464.255	6.221.657	730.859	443.063	75.564	23.706.770

		Verken misligholdt eller nedskrevet						Sum
2018 (Hele tusen kroner)	Noter	Laveste risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Høyeste risiko	Misligholdt	
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	1.101.251	-	-	-	-	-	1.101.251
Utlån til og fordringer på kunder:								
Privatmarked	8	5.408.930	2.723.152	1.699.232	112.446	158.541	38.431	10.140.732
Bedriftsmarked	8	2.062.661	1.324.550	4.049.623	421.394	316.110	28.776	8.203.113
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet								
Privatmarked	8	710.954	206.942	126.312	5.471	6.716	940	1.057.334
Bedriftsmarked	8	232.781	18.409	91.833	1.936	13.331	-	358.290
Sum brutto utlån		9.516.576	4.273.052	5.967.000	541.247	494.698	68.147	20.860.721
Finansielle investeringer								
Sertifikater og obligasjoner	27	1.514.238	34.767	760	-	-	-	1.549.765
Sum finansielle investeringer		1.514.238	34.767	760	-	-	-	1.549.765
Totalt utlånsrelaterte eiendeler		11.030.814	4.307.819	5.967.761	541.247	494.698	68.147	22.410.486

Bankens risikoklassifiseringssystem klassifiserer hvert engasjement i risikogruppene laveste, lav, middels, høy, høyeste og misligholdt/nedskrevet basert på kundens misligholdssannsynlighet (PD) og sikkerhetsdekning (sikkerhetsklasse). Se for øvrig note 6 for ytterligere informasjon om bankens risikostyring og risikoklassifisering.

Note 15

Markedsrisiko knyttet til renterisiko

Bankens renterisiko beregnes ved at det simuleres et parallelt renteskift på 2 prosentpoeng for hele rentekurven for alle relevante balanseposter per 31.12.19.

Renterisiko er sannsynligheten for at endringer i markedsrenten vil påvirke kontantstrømmer eller virkelig verdi av bankens finansielle instrumenter. Styret har fastsatt rammer for bankens renteeksponering.

Det foretas løpende overvåking og rapportering av bankens renteeksponering. Banken benytter instrumenter for å sikre at eksponering er innenfor fastsatte rammer.

Risikoen for ikke parallelle skift er dekket gjennom at det er satt begrensninger på maksimal eksponering per løpetidsbånd.

	Renterisiko, 2 % økning	
	2019	2018
Basisrisiko konsern (Hele tusen kroner)		
Obligasjoner og sertifikater	-4.182	-3.525
Fastrenteutlån til kunder	-112.699	-100.053
Derivater relatert til fastrenteutlån til kunder	97.436	98.291
Øvrige utlån og innskudd	-2.179	-2.183
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer (hensyntatt sikringsderivater)	16.565	16.531
Annet	-2.397	-2.971
Total renterisiko, effekt på resultat før skatt	-7.456	6.090

	Renterisiko, 2 % økning	
	2019	2018
Rentekurverisiko konsern (Hele tusen kroner)		
0–3 mnd	-5.707	-3.967
3–12 mnd	8.132	5.731
12–36 mnd	771	1.345
36–60 mnd	-5.996	1.442
>60 mnd	-4.656	1.539
Total renterisiko, effekt på resultat før skatt	-7.456	6.090

Negativt fortegn indikerer at banken taper på en renteoppgang.

Note 16

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke kan overholde sine betalingsforpliktelser når disse forfaller, eller erstatte innskudd når disse trekkes ut, med den konsekvens at konsernet misligholder forpliktelsene til å innfri innskudd og gi lån. Likviditetsrisiko blir styrt og målt ved hjelp av flere metoder. Se for øvrig omtale under note 6.

Tabellen under viser bankens forventede fremtidige kontantstrømmer knyttet til forpliktelser. I tabellen er det lagt til grunn nominelle verdier, samt rentenivå slik det foreligger per 31.12.19. Løpetid på innskudd

til fastrente er satt til utløpet av fastrenteperioden. Løpetid på øvrige innskudd er ansett å være på forespørsel noe som også medfører at fremtidige renteelementer ikke er lagt til. Løpetid på derivater er satt til utgangen av kontraktsperioden. Kontraktsmessig kontantstrøm på derivater er ikke balanseført. Løpetid på verdipapirgjeld og ansvarlig lånekapital er satt til første avtalte forfallstidspunkt. Sannsynligheten for at eventuelle call-muligheter blir benyttet er ikke hensyntatt. Løpetiden på øvrige forpliktelser er satt til forfallstidspunktet.

MORBANK Per 31.12.2019 (Hele tusen kroner)	På forespørsel	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Innskudd fra og gjeld til kunder	13.365.223	1.355.057	504.163	180.703	-	15.405.146
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	42.243	542.020	4.252.146	978.696	5.815.106
Derivater	-	-	-13.920	4.151	6.310	-3.459
Annen gjeld og balanseførte forpliktelser	-	89.685	68.255	-	65.835	223.775
Ansvarlig lånekapital	-	931	6.904	36.820	282.017	326.671
Sum kontantstrøm forpliktelser	13.365.223	1.487.915	1.107.422	4.473.819	1.332.859	21.767.238

KONSERN Per 31.12.2019 (Hele tusen kroner)	På forespørsel	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Innskudd fra og gjeld til kunder	13.351.818	1.355.057	504.163	180.703	-	15.391.741
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	42.243	542.020	4.252.146	978.696	5.815.106
Derivater	-	-	-13.920	4.151	6.310	-3.459
Annen gjeld og balanseførte forpliktelser	-	91.345	115.144	-	65.835	272.325
Ansvarlig lånekapital	-	931	-	-	250.000	250.931
Sum kontantstrøm forpliktelser	13.351.818	1.489.575	1.147.407	4.436.999	1.300.842	21.726.642

MORBANK Per 31.12.2018 (Hele tusen kroner)	På forespørsel	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Innskudd fra og gjeld til kunder	12.713.091	1.195.742	407.370	104.705	-	14.420.909
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	25.278	175.209	4.972.183	412.898	5.585.568
Derivater	-	-2.173	-6.199	4.847	-16.285	-19.810
Annen gjeld og balanseførte forpliktelser	-	86.976	69.942	-	68.687	225.604
Ansvarlig lånekapital	-	872	7.039	37.543	346.624	392.079
Sum kontantstrøm forpliktelser	12.713.091	1.306.695	653.361	5.119.278	811.924	20.604.350

KONSERN Per 31.12.2018 (Hele tusen kroner)	På forespørsel	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Innskudd fra og gjeld til kunder	12.684.501	1.195.742	407.370	104.705	-	14.392.319
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	25.278	175.209	4.972.183	412.898	5.585.568
Derivater	-	-2.173	-6.199	4.847	-16.285	-19.810
Annen gjeld og balanseførte forpliktelser	-	90.050	73.016	-	68.687	231.753
Ansvarlig lånekapital	-	872	7.039	37.543	346.624	392.079
Sum kontantstrøm forpliktelser	12.684.501	1.309.769	656.435	5.119.278	811.924	20.581.908

Note 17

Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelser

MORBANK

Per 31.12.2019 (Hele tusen kroner)	På forespørsel	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	94.543	-	-	-	-	94.543
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	731.790	-	-	140.000	-	871.790
Netto utlån til og fordringer på kunder	2.671.825	13.708	93.561	1.138.257	17.265.249	21.182.600
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	-	8.505	30.060	1.516.134	52.917	1.607.615
Finansielle derivater	-	48	472	9.882	-3.049	7.354
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	-	-	-	-	706.040	706.040
Investering i eierinteresser	-	-	-	-	187.674	187.674
Investering i konsernselskaper	-	-	-	-	61.166	61.166
Eiendom, anlegg og utstyr	-	-	-	-	110.522	110.522
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	-	-	-	-	768	768
Eiendel ved utsatt skatt	-	-	-	16.941	-	16.941
Andre eiendeler	6.606	30.388	-	-	32.419	69.413
Sum eiendeler	3.504.764	52.649	124.093	2.821.214	18.413.708	24.916.428
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kunder	13.365.223	1.355.057	504.163	180.703	-	15.405.146
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	42.243	433.123	3.937.936	925.987	5.339.290
Finansielle derivater	-	-	-9.715	16.321	13.299	19.906
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	-	89.685	68.255	-	65.835	223.775
Ansvarlig lånekapital	-	931	-	-	250.000	250.931
Sum gjeld	13.365.223	1.487.915	995.827	4.134.960	1.255.122	21.239.047

KONSERN

Per 31.12.2019 (Hele tusen kroner)	På forespørsel	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	94.417	-	-	-	-	94.417
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	731.792	-	-	140.000	-	871.792
Netto utlån til og fordringer på kunder	2.670.681	13.708	93.561	1.138.257	17.265.249	21.181.456
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	-	8.505	30.060	1.516.134	52.917	1.607.615
Finansielle derivater	-	48	472	9.882	-3.049	7.354
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	-	-	-	-	706.053	706.053
Investering i eierinteresser	-	-	-	-	275.684	275.684
Eiendom, anlegg og utstyr	-	-	-	-	141.877	141.877
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	-	-	-	-	63.633	63.633
Eiendel ved utsatt skatt	-	-	-	16.057	-	16.057
Andre eiendeler	6.606	51.215	-	-	32.419	90.240
Sum eiendeler	3.503.496	73.476	124.093	2.820.330	18.534.784	25.056.178
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kunder	13.351.818	1.355.057	504.163	180.703	-	15.391.741
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	-	436.577	3.969.341	933.372	5.339.290
Finansielle derivater	-	-	-9.715	16.321	13.299	19.906
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	-	89.685	113.484	-	65.835	269.004
Ansvarlig lånekapital	-	931	-	-	250.000	250.931
Sum gjeld	13.351.818	1.445.672	1.044.510	4.166.365	1.262.507	21.270.871

Utlån og innskudd til fast rente er fordelt ut fra løpetiden på engasjementet. Innskudd til flytende rente er i sin helhet vurdert å forfalle på forespørsel grunnet at kunden her står fritt til å løse ut engasjementet på et hvert ønskelig tidspunkt.

MORBANK

Per 31.12.2018 (Hele tusen kroner)	På forespørsel	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	98.104	-	-	-	-	98.104
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	951.220	150.000	-	-	-	1.101.220
Netto utlån til og fordringer på kunder	2.943.442	31.158	97.058	779.117	15.856.597	19.707.372
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	-	28.776	157.076	1.230.608	133.306	1.549.765
Finansielle derivater	-	-1.789	216	8.010	3.196	9.634
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	-	-	-	-	684.383	684.383
Investering i eierinteresser	-	-	-	-	222.337	222.337
Investering i konsernselskaper	-	-	-	-	63.983	63.983
Eiendom, anlegg og utstyr	-	-	-	-	56.963	56.963
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	-	-	-	-	1.229	1.229
Eiendel ved utsatt skatt	-	-	-	15.286	-	15.286
Andre eiendeler	6.738	24.440	-	-	33.712	64.890
Sum eiendeler	3.999.505	232.585	254.350	2.033.021	17.055.707	23.575.168
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kunder	12.713.091	1.195.742	407.370	104.705	-	14.420.909
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	25.278	97.053	4.752.596	400.219	5.275.146
Finansielle derivater	-	-2.173	-2.420	14.105	2.073	11.586
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	-	86.976	69.942	-	68.687	225.604
Ansvarlig lånekapital	-	872	-	-	312.000	312.872
Sum gjeld	12.713.091	1.306.695	571.945	4.871.406	782.979	20.246.117

KONSERN

Per 31.12.2018 (Hele tusen kroner)	På forespørsel	Under 3 måneder	3–12 måneder	1–5 år	over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	98.104	-	-	-	-	98.104
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	951.251	150.000	-	-	-	1.101.251
Netto utlån til og fordringer på kunder	2.942.104	31.158	97.058	779.117	15.856.597	19.706.034
Sertifikater, obligasjoner og rentefond	-	28.776	157.076	1.230.608	133.306	1.549.765
Finansielle derivater	-	-1.789	216	8.010	3.196	9.634
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	-	-	-	-	684.386	684.386
Investering i eierinteresser	-	-	-	-	403.955	403.955
Eiendom, anlegg og utstyr	-	-	-	-	62.039	62.039
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	-	-	-	-	63.309	63.309
Eiendel ved utsatt skatt	-	-	-	14.130	-	14.130
Andre eiendeler	6.738	56.934	-	-	33.712	97.385
Sum eiendeler	3.998.198	265.080	254.350	2.031.865	17.240.500	23.789.991
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kunder	12.684.501	1.195.742	407.370	104.705	-	14.392.319
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	-	25.278	97.053	4.752.596	400.219	5.275.146
Finansielle derivater	-	-2.173	-2.420	14.105	2.073	11.586
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	-	86.976	101.274	-	68.687	256.936
Ansvarlig lånekapital	-	872	-	-	312.000	312.872
Sum gjeld	12.684.501	1.306.695	603.277	4.871.406	782.979	20.248.859

Utlån og innskudd til fast rente er fordelt ut fra løpetiden på engasjementet. Innskudd til flytende rente er i sin helhet vurdert å forfalle på forespørsel grunnet at kunden her står fritt til å løse ut engasjementet på et hvert ønskelig tidspunkt.

Note 18

Netto renteinntekter

MORBANK			KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
		Renteinntekter		
11.821	17.125	Renter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	17.125	11.821
607.459	710.215	Renter av utlån til og fordringer på kunder	710.195	607.434
26.104	30.668	Renter av sertifikater, obligasjoner og derivater	30.668	26.104
645.384	758.008	Sum renteinntekter	757.988	645.359
		Rentekostnader		
-	-	Renter på gjeld til kredittinstitusjoner	-	-
120.901	166.272	Renter på innskudd fra og gjeld til kunder	166.533	120.208
120.290	140.180	Renter på utstedte verdipapirer	140.180	120.290
11.322	9.165	Renter på annen gjeld	9.165	11.322
252.513	315.618	Sum rentekostnader	315.879	251.821
392.871	442.390	Sum netto renteinntekter	442.109	393.539

Renter på annen gjeld inkluderer avgift til Sikringsfondet med 8,9 mill. kroner i 2019.

Note 19

Netto provisjons- og andre inntekter

MORBANK			KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
		Provisjonsinntekter		
6.701	6.792	Garantiprovisjon	6.792	6.701
13.256	10.942	Verdipapiromsetning	10.942	13.256
64.470	68.542	Betalingsformidling	68.542	64.470
38.552	39.427	Forsikringstjenester	39.427	38.552
62.784	60.507	Boligkreditt	60.507	62.784
5.288	6.833	Andre provisjonsinntekter	6.833	5.288
191.051	193.044	Sum provisjonsinntekter	193.044	191.051
		Provisjonskostnader		
7.535	10.793	Betalingsformidling	10.793	7.535
2.211	1.910	Andre provisjonskostnader	1.910	2.211
9.745	12.703	Sum provisjonskostnader	12.703	9.745
		Andre driftsinntekter		
1.734	1.381	Driftsinntekter fast eiendom	1.381	1.734
-	-	Meglerprovisjon	45.835	71.838
1.327	1.454	Andre driftsinntekter	62.995	63.995
3.061	2.835	Sum andre driftsinntekter	110.211	137.567
184.367	183.176	Sum netto provisjons- og andre driftsinntekter	290.552	318.872

Note 20

Netto resultat fra finansielle eiendeler

MORBANK			KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
17.499	13.826	Sum utbytte	13.826	17.501
57.841	119.938	Inntekt fra eierinteresser i felleskontrollert virksomhet	110.546	56.759
-5.630	-2.482	Sertifikater og obligasjoner utpekt til virkelig verdi over resultatet	-2.482	-5.630
660	-350	Netto verdiendring på derivater knyttet til sikring av verdipapirgjeld	-350	660
1.425	-1.019	Netto verdiendring på derivater knyttet til fastrenteutlån	-1.019	1.425
16.094	129.390	Netto verdiendring på egenkapitalinstrumenter utpekt til virkelig verdi over resultatet	35.978	16.094
353	324	Netto gevinst/ tap på valutabeholdning	324	353
80	-	Netto verdiendring på garantiforpliktelser	-	80
12.982	125.863	Sum netto resultat fra andre finansielle investeringer	32.450	12.982
88.321	259.627	Netto resultat fra finansielle eiendeler	156.823	87.242

Note 21

Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte

MORBANK			KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
89.890	97.186	Lønn	161.783	165.788
12.607	13.194	Pensjonskostnader (note 23)	16.078	16.079
26.585	28.777	Sosiale kostnader	40.831	40.685
129.082	139.157	Sum personalkostnader	218.692	222.552
144,6	146,0	Antall årsverk pr 31.12.	229,0	235,1

Ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte 2019 (Hele tusen kroner)

Navn	Tittel	Lønn og andre kortsiktige ytelser	Herav utbetalt bonus 2018	Opptjente pensjonsrettigheter siste år	Innbetaling innskuddspensjon	Styre-honorar i døtre og lignende	Lån	Antall egenkapitalbevis ¹
Ledergruppen								
Steinar Haugli	Adm. banksjef	2.111	18	1.640	-	-	-	7.100
Sten E. Lunder	Banksjef Forretn.utv.	1.111	72	-	135	-	3.276	1.519
Bjørn Rune Rindal	Banksjef BM	1.377	79	-	155	-	3.599	10.078
Torbjørn Kjerstadmo	Banksjef PM	384	-	-	45	-	2.941	235
Andrea H. Søfting	Banksjef Økonomi/Finans	1.156	51	-	135	-	6.325	600
Marthe Westlie	Banksjef HR	404	-	-	45	-	4.466	-
Jørgen Ruud	Banksjef Risikostyring Compliance	1.031	71	-	118	-	4.891	500
Bjørn Harald Blaker	Kommunikasjonssjef	417	-	-	47	-	-	-
Styret								
Olav Fjell	Leder	300					-	-
Wenche Ravlo	Nestleder	236					-	-
Svein Oftedal		193					-	-
Hans Anton Stubberud		294					-	155
Hege Marie Syversen		271					3.030	-
Jane K. Gravbråten		212					6.250	1.700
Oscar Engeli		304					5.343	-
Liv Bente Kildal *		193					282	800
Gunnar Bergan *		193					2.863	800

1) Antall egenkapitalbevis vedkommende eier i SpareBank 1 Ringerike Hadeland pr 31.12. Det er også tatt med egenkapitalbevis tilhørende den nærmeste familie og foretak hvor vedkommende selv eller nærmeste familie har bestemmende innflytelse, jf regnskapsloven § 1-3, 2. ledd.

2) Kun honorarer er inkludert i godtgjørelse til ansattevalgte styre- og representantskapsmedlemmer

Bankens ledelse inngår i den ordinære bonusordningen for bankens ansatte. Ordningen er knyttet opp mot utvalgte kriterier. Ved maksimal oppnåelse utbetales inntil 10 % av lønnsbudsjett fordelt etter den enkeltes lønnsnivå, dog maksimert til lønnstrinn 70.

Førtidspensjons- og etterlønsavtaler

Adm. banksjef Steinar Haugli kan fratre ved fylte 63 år med full pensjon på 70 % av ordinær lønn ved fratredelse. Det er ingen andre ansatte i banken som har avtale om førtidspensjon og ingen ansatte har avtale om etterlønn.

Representantskapet

Valgt av innskyterne	28.052	13.924
Valgt av egenkapitalbeviserne	9.640	10.639.346
Valgt av ansatte *	16.472	4.400

Ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte
2018 (Hele tusen kroner)

Navn	Tittel	Lønn og andre kortsiktige ytelser	Herav utbetalt bonus 2016	Opptjente pensjonsrettigheter siste år	Innbetaling innskuddspensjon	Styre-honorar i døtre og lignende	Lån	Antall egen-kapital-bevis ¹
Ledergruppen								
Steinar Haugli	Adm. banksjef	1.950	-	1.889	-	-	-	5.938
Sten E. Lunder	Banksjef Forretn.utv. /risiko.	1.085	61	-	132	-	3.235	1.519
Bjørn Rune Rindal	Banksjef BM	1.315	68	-	150	-	3.907	3.178
Else Hellum	Banksjef PM	1.204	63	278	-	-	233	1.066
Andrea H. Søfting	Banksjef Øk./fin.	1.070	34	-	126	-	6.559	600
Unn Teslo	Banksjef HR	1.101	61	-	136	-	-	839
Jørgen Ruud	Banksjef Risikostyring/ Compliance	1.004	59	-	114	-	3.189	500
Styret								
Oscar Engeli	Leder	115					-	-
Wenche Ravlo	Nestleder	-					-	-
Svein Oftedal		58					-	-
Hans Anton Stubberud		-					-	105
Hege Marie Syversen		80					3.184	-
Kjell Karstein Baug		80					-	2.880
Jane K. Gravbråten		-					6.459	700
Liv Bente Kildal *		58					262	800
Gunnar Bergan *		58					3.595	800
Representanskapet								
Valgt av innskyterne							20.021	2.126
Valgt av egenkapitalbeviserne							9.865	10.659.767
Valgt av ansatte *							13.016	3.400

Note 22

Andre driftskostnader

MORBANK			KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
57.600	59.313	IT-kostnader	62.076	60.663
15.486	16.019	Markedsføring	17.296	17.006
7.791	8.906	Ordinære avskrivninger (note 30 og 31)	12.472	8.477
1.171	1.354	Formuesskatt	1.354	1.171
11.457	10.698	Driftskostnader faste eiendommer	10.698	11.457
4.455	5.046	Eksterne honorarer	9.338	10.088
29.302	28.867	Øvrige driftskostnader	31.451	35.328
127.262	130.203	Sum adm. kostn. og andre driftskostnader	144.685	144.189
		Godtgjørelse til ekstern revisor		
1.234	1.031	Lovpålagt revisjon	1.188	1.376
156	93	Skatterådgivning	93	156
12	140	Andre tjenester	398	41
1.402	1.264	Sum (inklusive merverdiavgift)	1.679	1.573

Note 23

Pensjoner

Generell beskrivelse av konsernets pensjonsordninger

Konsernet er pliktig til å ha tjenestepensjonsordning etter lov om obligatorisk ytelsespensjon. Konsernets pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i denne lov. Konsernet benytter IAS 19 ved beregning av sine pensjonsforpliktelser.

Ansatte i morbanken

Det eksisterer tre ulike ytelsesbaserte pensjonsordninger for bankens ansatte, som stammer fra de tre bankene, SpareBank 1 Gran, SpareBank 1 Ringerike og SpareBank 1 Jevnaker Lunner før fusjonen i 2010. YTP-ordningene administreres av hhv Storebrand, Ringerike Pensjonskasse og SpareBank 1 Forsikring. De kollektive ytelsespensjonsordningene er lukket, og ansatte som ikke er omfattet av disse inngår i en innskuddspensjonsordning. Alle som er ansatt etter 1. juli 2010 inngår i innskuddspensjonsordningen.

Styret i banken besluttet i april 2017 å gjennomføre en 2. gangslukking av bankens ytelsesbaserte pensjonsordninger med virkning fra 1. juli 2017. Pensjonister og

ansatte født til og med 1960 har blitt værende i ytelsesordningene, mens yngre årsklasser er overført bankens innskuddspensjonsordning og kompensert for forskjellen mellom ordningene.

I tillegg kommer AFP (Avtalefestet Før tidspensjon) som gjelder alle ansatte. Banken har også udekkede pensjonsforpliktelser som finansieres over driften.

Ny AFP-ordning gjeldende fra 2011 skal regnskapsføres som en ytelsesbasert foretaksordning og finansieres gjennom en årlig premie som fastsettes som en prosent av lønn. Det foreligger foreløpig ikke tilgjengelig informasjon for innregning av den nye forpliktelsen og ordningen er derfor foreløpig behandlet som en innskuddspensjonsordning.

Ansatte i Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS

Alle ansatte (24) er tilsluttet ITP.

Ansatte i SpareBank 1 Økonomihuset AS

Alle ansatte (61) er tilsluttet ITP.

Lukkede ytelsespensjoner	MORBANK	KONSERN
Ansatte	25	25
Pensjonister	90	90

Innskuddspensjon	MORBANK	KONSERN
Ansatte	120	205

Til grunn for beregning av kostnader og forpliktelser for lukket pensjonsordning ligger følgende forutsetninger:

Økonomiske forutsetninger	01.01.2020	01.01.2019
Diskonteringsrente	2,30 %	2,60 %
Forventet avkastning på midlene	2,30 %	2,60 %
Forventet fremtidig lønnsutvikling	2,25 %	2,75 %
Forventet G-regulering	2,00 %	2,50 %
Forventet pensjonsregulering	0,5%/2,0%	0,8%/2,5%
Arbeidsgiveravgift	14,10 %	14,10 %
Finansskatt	5,00 %	5,00 %
Forventet frivillig avgang	5% nedtrappes til 0% fra 50 år	5% nedtrappes til 0% fra 50 år
Forventet AFP-uttak fra 62 år	Ulike for de ulike "ordningene"	Ulike for de ulike "ordningene"
Benyttet uførhetstabell	IR73	IR73
Benyttet dødelighetstabell	K2013BE	K2013BE

De tidspunkt som er angitt ovenfor angir fra hvilket tidspunkt forpliktelsen beregnes med endrede forutsetninger. Dette innebærer eksempelvis at pensjonsforpliktelsen per 31.12.2019 er neddiskontert med de forutsetninger som gjelder 01.01.2020, mens årskostnaden for 2019 er basert på de forutsetninger som gjaldt ved årets begynnelse.

Rente for obligasjoner med fortrinnsrett er benyttet som diskonteringsrente i både 2018 og 2019 i samsvar med anbefalingen fra Norsk Regnskapsstiftelse. Banken har valgt å benytte en styrket versjon av K2013, K2013BE. Tabellen gir styrkede forutsetninger for levetid enn K2013, men er mer forsiktig enn finanstilsynets dødelighetsmodell K2013FT.

Netto pensjonsforpliktelse i balansen

MORBANK/KONSERN (Hele tusen kroner)	31.12.2019			31.12.2018		
	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Påløpte pensjonsforpliktelser	-210.883	-64.312	-275.196	-223.478	-55.560	-279.037
Verdi pensjonsmidlene	210.074	-	210.074	212.028	-	212.028
Netto pensjonsforpliktelser	-809	-64.312	-65.122	-11.450	-55.560	-67.009
Ikke-resultatførte estimatavvik	-	-	-	-	-	-
Arbeidsgiveravgift	-357	-357	-714	-1.278	-399	-1.678
Balanseførte pensjonsforpliktelser	-1.166	-64.669	-65.835	-12.728	-55.959	-68.687

Årets pensjonskostnad

MORBANK (Hele tusen kroner)	31.12.2019			31.12.2018		
	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	2.578	623	3.201	2.841	1.622	4.464
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	5.745	1.427	7.172	5.456	1.268	6.725
Planendring	-	-	-	-	-	-
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	-5.455	-	-5.455	-5.303	-	-5.303
Administrasjonskostnader	-	-	-	1.883	-	1.883
Arbeidsgiveravgift	492	119	611	543	310	853
Sum ytelsesbaserte ordninger	3.359	2.169	5.529	5.421	3.200	8.621
Innskuddsbaserte pensjonsordninger	-	7.665	7.665	-	3.986	3.986
Netto pensjonskostnader	3.359	9.834	13.194	5.421	7.187	12.607

KONSERN (Hele tusen kroner)	31.12.2019			31.12.2018		
	Sikret	Usikret	Sum	Sikret	Usikret	Sum
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	3.010	623	3.633	2.635	1.622	4.258
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	5.745	1.427	7.172	5.622	1.268	6.890
Planendring	-	-	-	-	-	-
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	-5.455	-	-5.455	-5.479	-	-5.479
Administrasjonskostnader	-	-	-	2.030	-	2.030
Arbeidsgiveravgift	492	119	611	593	310	903
Sum ytelsesbaserte ordninger	3.791	2.169	5.961	5.401	3.200	8.602
Innskuddsbaserte pensjonsordninger	-	10.117	10.117	-	7.477	7.477
Netto pensjonskostnader	3.791	12.287	16.078	5.401	10.677	16.079

Sensitivitet konsern 2019

Sikret ordning PBO	-1,0 %	+1,0 %
Diskonteringsrente	241.058.586	183.675.083
Lønnsregulering	204.818.740	214.305.910
Pensjonsregulering	186.081.555	237.127.357
Sikret ordning PBO (%)		
Diskonteringsrente	15,1 %	-12,3 %
Lønnsregulering	-2,2 %	2,4 %
Pensjonsregulering	-11,1 %	13,3 %
Usikret ordning PBO	-1,0 %	+1,0 %
Diskonteringsrente	60.612.351	49.003.725
Lønnsregulering	53.719.403	54.902.644
Pensjonsregulering	49.262.786	60.282.672
Usikret ordning PBO (%)		
Diskonteringsrente	11,6 %	-9,8 %
Lønnsregulering	-1,1 %	1,1 %
Pensjonsregulering	-9,3 %	11,0 %

Sensitivitet konsern 2018

Sikret ordning PBO	-1,0 %	+1,0 %
Diskonteringsrente	256.369.927	192.853.688
Lønnsregulering	214.432.137	226.958.238
Pensjonsregulering	195.769.676	251.662.101
Sikret ordning PBO (%)		
Diskonteringsrente	15,9 %	-12,8 %
Lønnsregulering	-3,1 %	2,6 %
Pensjonsregulering	-11,5 %	13,8 %
Usikret ordning PBO		
	-1,0 %	+1,0 %
Diskonteringsrente	52.374.348	42.450.084
Lønnsregulering	46.111.236	47.892.736
Pensjonsregulering	42.802.210	51.886.188
Usikret ordning PBO (%)		
Diskonteringsrente	11,5 %	-9,7 %
Lønnsregulering	-1,9 %	1,9 %
Pensjonsregulering	-8,9 %	10,4 %

Note 24
Skatt

MORBANK			KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
401.950	607.093	Resultat før skattekostnad	517.369	425.646
-87.611	-257.458	+/- permanente forskjeller *	-153.869	-86.383
12.666	11.069	+/- endring midlertidige forskjeller i henhold til spesifikasjon	12.300	14.475
-1.760	358	- herav ført direkte mot egenkapitalen	-942	-3.955
325.245	361.063	Årets skattegrunnlag/skattepliktig inntekt	374.857	349.782
81.311	90.266	Herav betalbar skatt 25 %	93.300	86.955
81.311	90.266	Betalbar skatt i balansen	93.300	86.955
-	-	For mye/lite skatt avsatt tidligere år	-	-
81.311	90.266	Sum betalbar skatt	93.300	86.955
81.311	90.266	Betalbar skatt av årets overskudd	93.300	86.955
-3.252	-1.655	+/- endring i utsatt skatt	-1.927	-3.780
266	-85	+/- øvrige endringer utsatt skatt	-85	266
178	343	+/- for mye/lite avsatt betalbar skatt tidligere år	343	178
-193	-258	+/- andre endringer	27	369
78.310	88.611	Årets skattekostnad	91.661	83.990

2018	2019	Utsatt skattefordel og utsatt skatt i balansen vedrører følgende midlertidige forskjeller	2019	2018
7.050	-	Utlån kunde	-	7.050
9.013	8.066	Gevinst-/tapskonto	8.066	9.013
10.241	5.519	Finansielle instrumenter	5.519	10.241
26.303	13.584	Sum positive skatteøkende midlertidige forskjeller	13.584	26.303
6.576	3.396	Utsatt skatt	3.396	6.576
18.759	12.968	Driftsmidler	8.405	13.404
68.687	65.835	Netto pensjonsforpliktelse	65.835	68.687
-	2.544	Andre poster	3.090	-142
87.446	81.347	Sum negative skattereduserende midlertidige forskjeller	77.331	81.949
21.861	20.337	Utsatt skattefordel	19.453	20.652
15.286	16.941	Netto bokført utsatt skattefordel	16.057	14.130

2018	2019	Utsatt skatt i resultatregnskapet vedrører endring i følgende midlertidige forskjeller	2019	2018
563	237	Gevinst-/tapskonto	237	563
1.809	1.180	Finansielle instrumenter	1.180	1.809
120	-1.571	Varige driftsmidler	-1.571	120
2.365	-713	Netto pensjonsforpliktelse	-713	2.365
-1.606	2.522	Andre midlertidige forskjeller	2.794	-1.078
3.252	1.655	Netto endring utsatt skatt	1.927	3.780

2018	2019	Avstemming av resultatført periodeskatt med resultat før skatt	2019	2018
100.488	151.773	25 % av resultat før skatt	132.034	105.916
1.787	-30.196	Ikke skattepliktige resultatposter (permanente forskjeller) *	-7.406	2.091
-18.835	-33.441	Aksjeutbytte	-33.441	-18.835
-5.365	-1.587	Gevinst verdipapirer under fritaksmetoden	-1.587	-5.365
511	949	Tilbakeføring av 3 % av skattefrie inntekter etter fritaksmodellen	949	511
-	-	Effekt av endret skattesats	-272	44
-193	769	Andre endringer	1.042	-285
-86	343	For mye/lite avsatt betalbar skatt tidligere år	343	-86
78.310	88.611	Resultatført periodeskatt	91.661	83.990
19 %	15 %	Effektiv skattesats i %	15 %	20 %

* Inkluderer ikke skattepliktige resultatposter samt fradrag for resultatandel knyttet til tilknyttede og felleskontrollerte selskaper (resultatandeler trekkes ut ettersom de allerede er skattlagt hos det enkelte selskap).

Note 25

Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter

I henhold til IFRS 7 skal finansielle instrumenter som regnskapsføres til virkelig verdi klassifiseres i ulike nivåer:

Nivå 1:

Verdsettelse basert på noterte priser i aktivt marked

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balanse-dagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelige. Instrumenter inkludert i nivå 1 omfatter kun egenkapitalinstrumenter notert på Oslo Børs.

Nivå 2:

Verdsettelse basert på observerbare markedsdata

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked (for eksempel enkelte OTC

derivater) bestemmes ved å bruke verdsettelsesmetoder. Disse verdsettelsesmetodene maksimerer bruken av observerbare data der det er tilgjengelig, og belager seg minst mulig på konsernets egne estimater. Dersom alle vesentlige data som kreves for å fastsette virkelig verdi av et instrument er observerbare data, er instrumentet inkludert i nivå 2. Instrumenter inkludert i nivå 2 omfatter renteswapper og obligasjoner og sertifikater som inngår i likviditetsporteføljen, samt egenkapitalinstrumenter notert på utenlandsk børs.

Nivå 3:

Verdsettelse basert på annet enn observerbare data

Dersom fastsettelsen av verdi ikke er tilgjengelig i forhold til nivå 1 og 2, benyttes verdsettelsesmetoder som baserer seg på ikke-observerbar informasjon.

Konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi pr. 31.12.2019

Eiendeler (hele tusen kroner)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	-	7.354	-	7.354
- Obligasjoner og sertifikater	-	1.607.615	-	1.607.615
- Egenkapitalinstrumenter og verdipapirfond	12.495	1.666	691.893	706.053
- Fastrentelån	-	-	1.523.556	1.523.556
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over OCI				
- Utlån klassifisert til virkelig verdi over OCI	-	11.907.675	-	11.907.675
Sum eiendeler	12.495	13.524.309	2.215.448	15.752.253

Forpliktelser (hele tusen kroner)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	-	19.906	-	19.906
Sum forpliktelser	-	19.906	-	19.906

Konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi pr. 31.12.2018

Eiendeler (hele tusen kroner)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	-	9.634	-	9.634
- Obligasjoner og sertifikater	-	1.549.765	-	1.549.765
- Egenkapitalinstrumenter og verdipapirfond	11.212	1.666	671.509	684.387
- Fastrentelån	-	-	1.415.624	1.415.624
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over OCI				
- Utlån klassifisert til virkelig verdi over OCI	-	11.181.864	-	11.181.864
Sum eiendeler	11.212	12.742.928	2.087.133	14.841.273

Forpliktelser (hele tusen kroner)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	-	11.586	-	11.586
Sum forpliktelser	-	11.586	-	11.586

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 pr. 31.12.2019

	Fastrentelån	Egenkapital-instrumenter	Sum
Inngående balanse	1.415.624	671.509	2.087.133
Investeringer i perioden	-	10.543	10.543
Salg i perioden (til bokført verdi)	-	-165.683	-165.683
Netto volumendring i perioden	115.815	44.212	160.027
Gevinst eller tap ført i resultatet	-7.884	131.311	123.427
Utgående balanse	1.523.556	691.892	2.215.448

Verdsettelsen av fastrentelånene er basert på endringer i markedsrenten og endringer i porteføljens kunderente hensyntatt gjennom-snittlig gjenværende løpetid på porteføljen. Gjennomført sensitivitetsanalyse indikerer at en økning i markedsrenten på 10 basispunkter ville medført en brutto negativ resultateffekt på 5,2 mill kroner. Tilsvarende ville en reduksjon i markedsrenten på 10 basispunkter medført en brutto positiv resultateffekt på 5,2 mill kroner.

Note 26

Virkelig verdi av finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost

MORBANK (hele tusen kroner)	Bokført verdi 31.12.19	Virkelig verdi 31.12.19	Bokført verdi 31.12.18	Virkelig verdi 31.12.18
Eiendeler				
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	871.790	871.790	1.101.220	1.101.220
<i>Netto utlån til og fordringer på kunder:</i>				
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner (BM)	8.966.674	8.966.674	8.125.187	8.125.187
Sum finansielle eiendeler	9.838.465	9.838.465	9.226.407	9.226.407
Forpliktelser				
Innskudd fra og gjeld til kunder	15.405.146	15.405.146	14.420.909	14.420.909
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer til amortisert kost	3.311.288	3.336.284	3.857.936	3.880.128
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer, virkelig verdi-sikret	2.028.002	2.028.002	1.417.210	1.417.210
Ansvarlig lånekapital	250.931	255.971	312.872	312.976
Sum finansielle forpliktelser	20.995.366	21.025.403	20.008.927	20.031.221

KONSERN (hele tusen kroner)	Bokført verdi 31.12.19	Virkelig verdi 31.12.19	Bokført verdi 31.12.18	Virkelig verdi 31.12.18
Eiendeler				
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	871.792	871.792	1.101.251	1.101.251
<i>Netto utlån til og fordringer på kunder:</i>				
Utlån (BM)	8.965.530	8.965.530	8.123.849	8.123.849
Sum finansielle eiendeler	9.837.323	9.837.323	9.225.100	9.225.100
Forpliktelser				
Innskudd fra og gjeld til kunder	15.391.740	15.391.740	14.392.319	14.392.319
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer til amortisert kost	3.311.288	3.336.284	3.857.936	3.880.128
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer, virkelig verdi-sikret	2.028.002	2.028.002	1.417.210	1.417.210
Ansvarlig lånekapital	250.931	255.971	312.872	312.976
Sum finansielle forpliktelser	20.981.961	21.011.997	19.980.336	20.002.633

Virkelig verdivurdering av poster ført til amortisert kost

Ved virkelig verdivurdering av poster ført til amortisert kost har vi delt inn i følgende: utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner, utlån til kunder bedriftsmarked, innskudd fra og gjeld til kunder, gjeld til kredittinstitusjoner og gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer.

Utlån til kunder og kredittinstitusjoner prises på ulike måter. Her følger en oversikt over ulike prismodeller fordelt på de ulike kategoriene:

- Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner prises med utgangspunkt i NIBOR.
- Utlån til kunder personmarked prises med flytende kunderente.
- Utlån til kunder bedriftsmarked prises med flytende kunderente samt en del lån prises med utgangspunkt i NIBOR.

Banken vurderer at lån til bedriftsmarkedet med flytende rente har en riktig markedspris på balansetidspunktet. Begrunnelsen for dette er at den flytende renten kontinuerlig vurderes og justeres i henhold til rentenivået i kapitalmarkedet og endringer i konkurransesituasjonen.

NIBOR-lån på til sammen 4.967 mill kroner (hovedsakelig bedriftsmarkedet) per 31.12.2019 er inngått med forskjellige marginer og med ulike tidsintervall for renteregulering. Alle disse NIBOR-lånene kan reforhandles kontinuerlig. Banken tilstreber at disse lånene har rett markedspris til enhver tid.

Gjeld til kredittinstitusjoner og innskudd til kunder

For innskudd til kunder og gjeld til kredittinstitusjoner estimeres virkelig verdi lik bokført verdi siden disse i all hovedsak har flytende rente. Basert på overnevnte vurderinger blir det ingen forskjell mellom bokført verdi og virkelig verdi i tabellen over.

Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital

Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital blir verdivurdert ved teoretisk markedsverdivurdering basert på rente- og spreadkurve fra Verdipapirfondenes forening.

Note 27

Sertifikater og obligasjoner

MORBANK		Sertifikater og obligasjoner fordelt på utstedersektor	KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
260.000	295.000	Stat- og statsgarantert		
270.179	305.467	- pålydende verdi	295.000	260.000
		- virkelig verdi	305.467	270.179
		Annen offentlig utsteder		
185.760	351.480	- pålydende verdi	351.480	185.760
187.370	357.193	- virkelig verdi	357.193	187.370
		Finansielle foretak		
1.081.840	932.840	- pålydende verdi	932.840	1.081.840
1.088.473	939.997	- virkelig verdi	939.997	1.088.473
1.527.600	1.579.320	Sum rentepapirer, pålydende verdi	1.579.320	1.527.600
3.744	4.957	- påløpte renter	4.957	3.744
1.549.765	1.607.615	Sum rentepapirer, virkelig verdi over resultatet	1.607.615	1.549.765

MORBANK		Sertifikater og obligasjoner fordelt på risikoklasse	KONSERN	
2018	2019	(Virkelig verdi i hele tusen kroner)	2019	2018
1.480.550	1.567.464	Risikoklasse 1 (Rating AAA til AA-)	1.567.464	1.480.550
-	-	Risikoklasse 2 (Rating A+ til A-)	-	-
65.471	35.194	Risikoklasse 3 (Rating BBB+ til BBB- og rentepapirer uten rating)	35.194	65.471
1.546.021	1.602.658	Sum sertifikater og obligasjoner	1.602.658	1.546.021
3.744	4.957	- påløpte renter	4.957	3.744
1.549.765	1.607.615	Sum rentepapirer, virkelig verdi over resultatet	1.607.615	1.549.765

Rating av sertifikater og obligasjoner er hentet fra Standard & Poor's. Risikoklassene er i henhold til Finanstilsynets grupperinger og kapitalkravsforskriften.

Note 28

Finansielle derivater

Generell beskrivelse

Oppstillingen nedenfor viser virkelig verdi av bankens finansielle derivater bokført som eiendeler og gjeld samt nominelle verdier av kontraktene. Positiv markedsverdi av kontrakter blir bokført som eiendel, mens negativ markedsverdi blir bokført som gjeld. Kontraktsvolumet, oppført brutto, viser størrelsen av derivatenes underliggende eiendeler, og er grunnlaget for måling

av endringer i virkelig verdi av bankens derivater. Det oppgitte volumet viser utestående volum av transaksjoner ved årets slutt og gir ingen indikasjon på markedsrisiko eller kredittrisiko.

Banken har ingen kontrakter som kvalifiserer for kontantstrømsikring.

Morbank og konsern

Alle beløp er like for morbank og konsern. Tall i hele tusen kroner.

Til virkelig verdi over resultatet	2019			2018		
	Kontraktssum	Virkelig verdi		Kontraktssum	Virkelig verdi	
		Eiendeler	Forpliktelser		Eiendeler	Forpliktelser
Renteinstrumenter						
Renteswapper fastrente utlån	1.385.440	6.311	5.758	1.606.662	4.153	10.465
Sum renteinstrumenter	1.385.440	6.311	5.758	1.606.662	4.153	10.465
Sikring av innlån						
Rentebytteavtaler (inkl. renteswap)	2.019.000	1.042	24.538	1.400.000	5.480	3.871
Sum renteinstrumenter sikring	2.019.000	1.042	24.538	1.400.000	5.480	3.871
Andre finansielle derivater						
Renteswap marginer	-	-	-10.390	-	-	-2.750
Sum andre finansielle derivater	-	-	-10.390	-	-	-2.750
Sum finansielle derivater						
Sum renteinstrumenter	3.404.440	7.354	30.296	3.006.662	9.634	14.336
Sum andre finansielle derivater	-	-	-10.390	-	-	-2.750
Sum finansielle derivater	3.404.440	7.354	19.906	3.006.662	9.634	11.586

Virkelig verdisikring

Konsernet har gjennomført en verdisikring av fastrenteinnlån med en balanseverdi på 2.019 mill. kroner. Innlånene sikres 1:1 gjennom eksterne kontrakter hvor det er samsvar mellom løpetid og fastrenten i sikringsobjektet og sikringsforretningen. Konsernet utarbeider kvartalsvis dokumentasjon på at sikringsobjektet og sikringsinstrumentet er sikringseffektivt. Det var ikke ineffektivt resultat på sikringsinstrumenter i 2019. Det forventes at sikringen vil være effektiv også i fremtiden. Ved bruk av sikringsbokføring sikrer konsernet seg mot bevegelser i markedsrenten. Endringer i kredittspread mot markedsrenten er ikke en del av sikret risiko og

påvirker derfor ikke effektiviteten i sikringsbokføringen. Endring i virkelig verdi av sikringsinstrumentet i 1:1 sikringen var -22,6 mill. kroner i 2019 (-6,4 mill. kroner), mens endring i virkelig verdi av sikringsobjektet i 1:1 sikringen var 22,2 mill. kroner (7,1 mill. kroner). Sikringsineffektiviteten innregnet i resultatet utgjorde dermed -0,4 mill. kroner (0,7 mill. kroner). Resultateffektene er inkludert i resultatlinjen "netto resultat fra andre finansielle investeringer".

Note 29

Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser

MORBANK		Aksjer og andeler	KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
684.383	706.040	Til virkelig verdi over resultat	706.053	684.386
11.212	12.495	- Børsnoterte egenkapitalbevis	12.495	11.212
673.136	693.509	- Unoterte selskaper	693.522	673.139
35	35	- Unoterte fond	35	35
-	-	Tilgjengelig for salg	-	-
-	-	- Børsnoterte aksjer egenkapitalbevis og andeler	-	-
-	-	- Unoterte selskaper	-	-
684.383	706.040	Sum aksjer og andeler	706.053	684.386
11.212	12.495	Sum børsnoterte selskaper	12.495	11.212
673.171	693.545	Sum unoterte selskaper	693.558	673.174

Note 30

Goodwill og andre immaterielle eiendeler

MORBANK			KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
-	-	Goodwill	50.081	50.156
1.229	768	Andre immaterielle eiendeler	13.552	13.153
1.229	768	Sum goodwill og andre immaterielle eiendeler 31.12	63.633	63.310

MORBANK			KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
		Goodwill		
-	-	Anskaffelsekost 01.01	50.156	50.266
-	-	Avgang	-75	-110
-	-	Tilgang	-	-
-	-	Anskaffelsekost 31.12	50.081	50.156
-	-	Balanseført goodwill 31.12	50.081	50.156

Balanseført goodwill i konsernet knytter seg til goodwill tilknyttet Eiendomsmegler 1 Ringerike Hadeland AS i forbindelse med morbankfusjonen mellom tidligere Ringerike Sparebank, Sparebanken Jevnaker Lunner og Gran Sparebank i 2010 (16,2 mill. kroner) samt goodwill ved oppkjøp av SpareBank 1 Økonomihuset AS og SpareBank1 Økonomihuset IT-Nett AS i 2015 (33,6 mill. kroner). Rest goodwill knytter seg til oppkjøpet av datterdatter (Eiendomsmegler 1 Gjøvik AS) i 2010 som samme år ble fusjonert inn i Eiendoms-megleren Ringerike Hadeland AS (datterselskap).

Det er ikke foretatt nedskrivning av goodwill i 2019 da det ikke har forekommet hendelser som tilsier et ikke forbigående verdifall.

MORBANK			KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
		Andre immaterielle eiendeler		
39.583	39.583	Anskaffelsekost 01.01	51.561	51.334
-	-	Tilgang	920	227
-	-	Avgang	-	-
39.583	39.583	Anskaffelsekost 31.12	52.481	51.561
38.200	38.354	Akkumulerte av- og nedskrivninger 01.01	38.407	38.239
-	-	Avgang akkumulerte av- og nedskrivninger	-	-
154	461	Årets av- og nedskrivninger	521	169
38.354	38.815	Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12	38.928	38.407
1.229	768	Andre immaterielle eiendeler 31.12	13.552	13.153

Andre immaterielle eiendeler i morbank består av identifisert og beregnet merverdi på kunderelasjoner tilhørende tidligere Sparebank Jevnaker Lunner ved fusjonen i 2010. Disse avskrives over 7 år. Andre immaterielle eiendeler i konsern består i tillegg av identifisert og beregnet merverdi på kundeportefølje og merkevare ved oppkjøpet av SpareBank 1 Økonomihuset AS og SpareBank 1 Økonomihuset IT-nett AS i 2015 samt ervervede lisenser i EiendomsMegler 1 Ringerike Hadeland AS.

Note 31

Eiendom, anlegg og utstyr

MORBANK						KONSERN					
Bygg, tomter og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transportmidler	Anlegg under utførelse	IFRS 16 bruksrett	Totalt	(Hele tusen kroner)	Bygg, tomter og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transportmidler	Anlegg under utførelse	IFRS 16 bruksrett	Totalt	
101.623	36.714	-	-	138.336	Anskaffelseskost 01.01.2018	107.298	42.031	-	-	149.329	
3.556	2.882	-	-	6.438	Tilgang	3.556	3.226	-	-	6.782	
-	923	-	-	923	Avgang	-	923	-	-	923	
105.179	40.518	-	-	145.697	Anskaffelseskost 31.12.2018	110.854	46.180	-	-	157.034	
48.566	31.521	-	-	80.087	Akkumulert av-og nedskrivning	50.850	34.938	-	-	85.788	
5.530	2.108	-	-	7.637	Årets avskrivning	5.530	2.668	-	-	8.198	
-	-	-	-	-	Årets nedskrivning	-	-	-	-	-	
-	836	-	-	836	Årets avgang	-	836	-	-	836	
54.096	34.465	-	-	88.560	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12.2018	56.379	38.442	-	-	94.821	
51.083	5.880	-	-	56.963	Balanseført verdi 31.12.2018	54.475	7.564	-	-	62.039	
105.179	38.673	-	-	143.852	Anskaffelseskost 01.01.2019	110.854	44.334	-	-	155.189	
-	581	53.894	8.133	62.608	Tilgang	-	616	53.894	38.773	93.283	
450	1.719	-	-	2.169	Avgang	450	1.939	-	-	2.389	
104.729	37.536	53.894	8.133	204.291	Anskaffelseskost 31.12.2019	110.404	43.012	53.894	38.773	246.083	
54.096	32.793	-	-	86.889	Akkumulert av-og nedskrivning	56.379	36.770	-	-	93.150	
5.718	1.690	-	1.036	8.445	Årets avskrivning	5.718	2.282	-	3.875	11.875	
-	-	-	120	120	Årets nedskrivning	-	-	-	1.085	1.085	
-	1.685	-	-	1.685	Årets avgang	-	1.904	-	-	1.904	
59.814	32.799	-	1.156	93.768	Akkumulert avskrivning og nedskrivning 31.12.2019	62.098	37.148	-	4.960	104.206	
44.915	4.737	53.894	6.977	110.522	Balanseført verdi 31.12.2019	48.307	5.863	53.894	33.814	141.877	

Avskrivning

Prosentstørrelse for ordinære avskrivninger er 2-5 % for bankbygg og annen fast eiendom, tomter 0 %, innredning og inventar 10-30 %, maskiner- og IT-utstyr 15-30 % og transportmidler 20-25 %.

Tilgang 2019

IFRS 16 bruksrett er omtalt i note 41. Tilgang Anlegg under utførelse gjelder ombygging hovedkontor i Hønefoss.

Sikkerhetsstillelse

Banken har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler.

Note 32

Andre eiendeler

MORBANK			KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
30.547	30.182	Forskuddsbet. ikke påløpte kostnader og opptj. ikke mottatte innt.	31.782	31.810
34.343	39.231	Øvrige eiendeler	58.458	65.575
64.891	69.413	Andre eiendeler	90.240	97.385

Note 33

Innskudd fra og gjeld til kunder

MORBANK			KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
11.770.029	12.070.831	Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	12.057.426	11.741.440
2.650.879	3.334.315	Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	3.334.315	2.650.879
14.420.909	15.405.146	Sum innskudd fra og gjeld til kunder	15.391.740	14.392.319

2018	2019	Innskudd fordelt på sektor og næring	2019	2018
9.026.068	9.570.248	Lønnstakere o.l	9.570.248	9.026.068
502.053	469.104	Offentlig sektor	469.104	502.053
393.826	428.054	Primærnæringen	428.054	393.826
104.990	146.298	Industri	146.298	104.990
597.978	666.081	Bygg- og anleggsvirksomhet	666.081	597.978
418.611	419.018	Varehandel	419.018	418.611
171.391	134.719	Transport og lagring	134.719	171.391
71.464	85.561	Hotell og restaurantdrift	85.561	71.464
1.334.829	1.593.374	Forretningsmessig tjenesteyting	1.587.108	1.326.503
959.330	1.006.790	Omsetning/drift eiendommer	999.651	939.066
835.379	879.206	Diverse næringer	879.206	835.379
4.990	6.693	Påløpte renter	6.693	4.990
14.420.909	15.405.146	Sum innskudd fordelt på sektor og næring	15.391.740	14.392.319

2018	2019	Innskudd fordelt på geografiske områder	2019	2018
5.869.858	6.218.960	Buskerud	6.205.555	5.841.267
5.112.428	5.409.870	Oppland	5.409.870	5.112.428
1.549.301	1.756.152	Akershus	1.756.152	1.549.301
1.305.313	1.430.857	Oslo	1.430.857	1.305.313
487.938	493.815	Landet for øvrig	493.815	487.938
96.071	95.492	Utlandet	95.492	96.071
14.420.909	15.405.146	Sum innskudd fordelt på geografiske områder	15.391.740	14.392.319

Note 34

Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

MORBANK			KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
5.247.000	5.320.000	Obligasjonsgjeld		
5.275.146	5.339.290	- pålydende verdi	5.320.000	5.247.000
		- bokført verdi	5.339.290	5.275.146
5.247.000	5.320.000	Sum gjeld ved utstedelse av verdipapirer, pålydende verdi	5.320.000	5.247.000
5.275.146	5.339.290	Sum gjeld ved utstedelse av verdipapirer, bokført verdi	5.339.290	5.275.146

2018	2019	Obligasjonsgjeld fordelt på forfallstidspunkt	2019	2018
97.000	-	2019	-	97.000
800.000	435.000	2020	435.000	800.000
1.500.000	755.000	2021	755.000	1.500.000
1.250.000	1.250.000	2022	1.250.000	1.250.000
1.200.000	1.300.000	2023	1.300.000	1.200.000
250.000	650.000	2024	650.000	250.000
-	780.000	2025	780.000	-
150.000	150.000	2028	150.000	150.000
5.247.000	5.320.000	Sum obligasjonsgjeld, pålydende verdi	5.320.000	5.247.000

2018	2019	Verdipapirgjeld fordelt på vesentlige valutaer	2019	2018
5.247.000	5.320.000	NOK	5.320.000	5.247.000
5.247.000	5.320.000	Sum verdipapirgjeld fordelt på vesentlige valutaer	5.320.000	5.247.000

MORBANK OG KONSERN

Endring i verdipapirgjeld	31.12.2019	Emittert	Forfalt/ innløst	Tilbakekjøp	31.12.2018
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	5.320.000	1.480.000	97.000	1.310.000	5.247.000
Påløpte renter	42.243	-	-	-	25.278
Verdijusteringer	-22.953	-	-	-	2.868
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	5.339.290	1.480.000	97.000	1.310.000	5.275.146

Endring i verdipapirgjeld	31.12.2018	Emittert	Forfalt/ innløst	Tilbakekjøp	31.12.2017
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	5.247.000	1.905.000	612.500	1.007.500	4.962.000
Påløpte renter	25.278	-	-	-	25.749
Verdijusteringer	2.868	-	-	-	11.619
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	5.275.146	1.905.000	612.500	1.007.500	4.999.368

Note 35

Ansvarlig lånekapital

MORBANK			KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
Ansvarlig lånekapital				
312.000	250.000	- tidsbegrenset ansvarlig lånekapital ¹	250.000	312.000
872	931	- påløpte renter	931	872
312.872	250.931	Sum ansvarlig lånekapital	250.931	312.872

1. Ansvarlig lån har en løpetid på 10 år med mulighet for call etter 5 år. Pr 31.12.2019 har banken utstedt totalt 250 mill. kroner i ansvarlig lånekapital, med tidspunkt for «call» 14.12.2021 (50 mill kr) og 10.11.2023 (200 mill kr).

MORBANK OG KONSERN

Endring i ansvarlig lånekapital	31.12.2019	Emittert	Forfalt/ innløst	Tilbakekjøp	31.12.2018
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, nominell verdi	250.000	-	62.000	-	312.000
Påløpte renter	931	-	-	-	872
Sum ansvarlig lånekapital	250.931	-	62.000	-	312.872

MORBANK			KONSERN	
2017	2018	(Hele tusen kroner)	2018	2017
Ansvarlig lånekapital				
250.000	312.000	- tidsbegrenset ansvarlig lånekapital ¹	312.000	250.000
341	872	- påløpte renter	872	341
250.341	312.872	Sum ansvarlig lånekapital	312.872	250.341

1. Ansvarlig lån har en løpetid på 10 år med mulighet for call etter 5 år.

MORBANK OG KONSERN

Endring i ansvarlig lånekapital	31.12.2018	Emittert	Forfalt/ innløst	Tilbakekjøp	31.12.2017
Tidsbegrenset ansvarlig lånekapital, nominell verdi	312.000	200.000	-	138.000	250.000
Påløpte renter	872	-	-	-	341
Sum ansvarlig lånekapital	312.872	200.000	-	138.000	250.341

Note 36

Annen gjeld og forpliktelser

MORBANK			KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
		Annen gjeld og balanseførte forpliktelser		
40.600	25.778	Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter	53.574	81.138
68.687	65.835	Pensjonsforpliktelser (note 23)	65.835	68.687
116.317	132.162	Annen gjeld	149.595	107.111
225.604	223.775	Sum annen gjeld og balanseførte forpliktelser	269.004	256.936
		Stilte garantier mv. (avtalte garantibeløp)		
142.381	136.694	Betalingsgarantier	136.694	142.381
194.118	188.996	Kontraktsgarantier	188.996	194.118
3.338	3.431	Lånegarantier	3.431	3.338
145	145	Garantier for skatter	145	145
372.182	440.242	Annet garantiansvar	440.242	372.182
712.164	769.508	Sum stilte garantier (ikke balanseført)	769.508	712.164
		Andre ikke balanseførte forpliktelser		
2.108.760	2.120.042	Ubenyttede kreditter	2.109.542	2.098.260
832.993	349.903	Innvilgede lånetilsagn (ikke diskontert)	349.903	832.993
2.941.753	2.469.945	Sum andre ikke balanseførte forpliktelser	2.459.445	2.931.253
3.879.521	3.463.228	Totale forpliktelser	3.497.957	3.900.353

Bygg	Verdipapir ¹	Sum	Pantstillelser	Bygg	Verdipapir ¹	Sum
	1.457.307	1.457.307	Pantstillelse 2019 - Tilhørende forpliktelse 2019		1.457.307	1.457.307
	1.365.150	1.365.150	Pantstillelse 2018 - Tilhørende forpliktelse 2018		1.365.150	1.365.150

1. Verdipapirer stilt som sikkerhet for låneadgang i Norges Bank

Note 37

Bundne midler

MORBANK			KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
		Bundne midler		
4.100	4.618	Skattetrekk	8.576	9.031
4.100	4.618	Sum bundne midler	8.576	9.031

Klientmidler

Datterselskapet Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS oppbevarer klientmidler på egne bankkonti og har klientansvar i forbindelse med eiendomsmeglingen. I konsernregnskapet fremkommer dette som en netto fordring knyttet til provisjon.

MORBANK			KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
-	-	Bokført klientansvar per 31.12.	-68.121	-170.762
-	-	Innestående klientmidler bank per 31.12.	85.408	197.592
-	-	Avsetning til tap på fordringer	-310	-375
-	-	Bokførte klientfordringer per 31.12.	16.977	26.455

Note 38

Investeringer i eierinteresser

Datterselskaper og felleskontrollert virksomhet

Firma	Anskaffelseskost.	Forretningskontor	Eierandel i prosent
Investering i datterselskaper			
Aksjer eid av morbanken			
Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS	7.758	Hønefoss	94 %
SpareBank 1 Økonomihuset AS	48.000	Hønefoss	100 %
	<u>55.758</u>		
Investeringer i felleskontrollert virksomhet			
Samarbeidende Sparebanker AS	187.675	Oslo	15,6 %
	<u>187.675</u>		

Aksjer i datterselskaper morbank

Investeringer er bokført til anskaffelseskost i morbanken. Det foretas full konsolidering i konsernregnskapet.

(Hele tusen kroner)	Sel- skapets aksje- kapital	Antall aksjer	Pålyd- ende verdi	Eiendeler	Gjeld	Sum inntekter	Sum kost- nader	Sel- skapets års- resultat	Bokført verdi 2019
2019									
Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS	1.000	700	803	29.846	21.027	76.425	57.933	18.492	7.758
SpareBank 1 Økonomihuset AS	2.000	1.000	2.000	25.437	17.756	60.769	54.814	5.954	48.000
Sum investering i datterselskaper									55.758
Sum investeringer i konsernselskap morbank									55.758

(Hele tusen kroner)	Sel- skapets aksje- kapital	Antall aksjer	Pålyd- ende verdi	Eiendeler	Gjeld	Sum inntekter	Sum kost- nader	Sel- skapets års- resultat	Bokført verdi 2018
2018									
Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS	1.000	800	803	52.120	39.093	93.712	81.824	11.888	15.983
SpareBank 1 Økonomihuset AS	2.000	2.000	2.000	29.658	21.848	66.628	59.418	7.209	48.000
Sum investering i datterselskaper									63.983
Sum investeringer i konsernselskap morbank									63.983

Inntekter fra investeringer i datterselskap	2019	2018
Utbytte fra Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS	9.600	6.050
Utbytte fra SpareBank 1 Økonomihuset AS	7.200	7.250

Investeringer i felleskontrollert virksomhet

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er bokført til anskaffelseskost i morbanken. Konserntall er presentert etter egenkapitalmetoden.

MORBANK			KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
222.337	222.337	Balanseført verdi per 01.01.	403.955	394.030
-	-34.663	Tilgang/avgang	-135.948	-
-	-	EK-endringer	-118	-2.285
-	-	Resultatandel	110.546	56.759
-	-	Utbetalt utbytte	-103.138	-44.541
222.337	187.675	Balanseført verdi per 31.12.	275.298	403.955

Inntekter fra investeringer i felleskontrollert virksomhet

MORBANK			KONSERN	
2018	2019	(Hele tusen kroner)	2019	2018
-	-	Resultatandel fra Samarbeidende Sparebanker AS	110.546	45.116
-	-	Resultatandel fra Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	-	11.643
44.541	103.138	Utbytte fra Samarbeidende Sparebanker AS	-	-
44.541	44.541	Sum inntekt	110.546	56.759

Konsernets eierandeler i felleskontrollert virksomhet

(Hele tusen kroner)

2019	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Resultat	Bokført verdi	Eierandel	Antall aksjer
Samarbeidende Sparebanker AS	271.589	3.915	115.868	5.322	110.546	275.298	15,6 %	137.922
2018	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Resultat	Bokført verdi	Eierandel	Antall aksjer
Samarbeidende Sparebanker AS	264.232	3.712	49.933	4.820	45.113	268.007	15,6 %	137.922
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	156.273	17.791	12.131	488	11.643	135.948	20,8 %	2.249
	420.504	21.502	62.064	5.308	56.756	403.955	-	-

Note 39

Vesentlige transaksjoner med nærstående selskaper

Transaksjoner mellom nærstående parter. Med nærstående parter menes her tilknyttede selskaper, felleskontrollerte virksomheter og datterselskaper. Se note 38 for investeringer i eierinteresser. Bankens mellomværende med ansatte og tillitsvalgte vises i note 21.

	Nærstående selskaper		Felleskontrollerte virksomheter	
Lån (Hele tusen kroner)	2019	2018	2019	2018
Lån utestående pr. 1.1.	1.337	1.526	17.651	17.651
Lån innvilget i perioden	-	-	-	-
Tilbakebetaling	-193	-189	-17.651	-
Utestående lån per 31.12.	1.144	1.337	-	17.651
Renteinntekter	109	110	98	339
Tap ved utlån	-	-	-	-
Innskudd (Hele tusen kroner)				
Innskudd per 1.1.	30.185	11.714	-	-
Nye innskudd i perioden	-	18.471	-	-
Uttak	-15.164	-	-	-
Innskudd per 31.12.	15.021	30.185	-	-
Rentekostnader	32	40	-	-

Alle lån til nærstående parter er bokført i morbanken.

Note 40

Eierandelskapital- og eierstruktur

Egenkapitalbeviskapital

Bankens egenkapitalbeviskapital utgjør 1.565.040.500 kroner fordelt på 15.650.405 egenkapitalbevis, hvert pålydende 100 kroner. Per 31.12.2019 var det 1.774 egenkapitalbevisiere (2.233 per 31.12.2018). Eierandelskapitalen er tatt opp på følgende måte:

År	Endring	Endring i egenkapitalbeviskapital	Total eierandelskapital	Antall egenkapitalbevis
1996	Emisjon ifbm børsnotering	50.000.000	50.000.000	500.000
2010	Kapitalutvidelse ifbm fusjon	1.344.665.200	1.394.665.200	13.446.652
2017	Emisjon	170.375.300	1.565.040.500	1.703.753

MORBANK

(Hele tusen kroner)	31.12.2019	31.12.2018	31.12.2017
Egenkapitalbeviskapital	1.565.041	1.565.041	1.565.041
Overkursfond	491.692	491.692	491.692
Utjevningsfond eksklusive utbytte og fond for urealiserte gevinster	1.255.187	997.598	867.064
A. Sum egenkapitalbevisierenes kapital	3.311.920	3.054.331	2.923.797
Grunnfondskapital eksklusive gaver og fond for urealiserte gevinster	85.346	78.309	74.742
Kompensasjonsfond	5.138	5.138	5.138
B. Sum samfunnseid kapital	90.484	83.446	79.881
Egenkapital eksklusiv utbytte og fond for urealiserte gevinster	3.402.404	3.137.777	3.003.678
Eierandelsbrøk (A/(A+B))	97,34 %	97,34 %	97,34 %

De 20 største egenkapitalsbevisiere		Antall	Andel
1	Sparebankstiftelsen Ringerike	4.629.938	29,58 %
2	Sparebankstiftelsen Gran	3.086.627	19,72 %
2	Sparebankstiftelsen Jevnaker Lunner Nittedal	2.347.840	15,00 %
4	Fres AS	475.000	3,04 %
5	Verdipapirfondet Eika	293.656	1,88 %
6	MP Pensjon PK	246.222	1,57 %
7	Wenaasgruppen AS	232.000	1,48 %
8	Tronrud AS	154.992	0,99 %
9	Ringeriks Kraft AS	136.236	0,87 %
10	Wenaas Kapital AS AK	100.000	0,64 %
11	Pareto AS	100.000	0,64 %
12	Bergen Kommunale Pensjonskasse	100.000	0,64 %
13	DnB Nor Bank ASA Egenhandelskonto	85.000	0,54 %
14	Allumgården AS	77.311	0,49 %
15	Pensjonsordningen for Apotekvirksomhet	62.643	0,40 %
16	Aka AS	51.891	0,33 %
17	G.A.S. Holding AS	50.679	0,32 %
18	Sparebank 1 Buskerud Vestfold	43.380	0,28 %
19	Lindvard Invest AS	41.731	0,27 %
20	J.P.R. Holding AS	41.500	0,27 %
Sum 20 største eiere		12.356.646	78,95 %
Øvrige eiere		3.293.759	21,05 %
Utstedte egenkapitalbevis		15.650.405	100 %

Intervall	Antall eiere	%	Antall EKB	%
10.001–	97	4 %	13.811.746	88 %
5.001–10.000	80	4 %	581.224	4 %
1.000–5.000	367	16 %	843.442	5 %
201–1.000	686	32 %	356.509	2 %
0–200	544	43 %	57.484	1 %
	1.774	100 %	15.650.405	100 %

Kommune	Antall eiere	%	Antall EKB	%
Ringerike	648	36,5 %	6.630.119	42 %
Jevnaker	154	8,7 %	2.596.377	17 %
Gran	151	8,5 %	3.330.784	21 %
Hole	126	7,1 %	266.323	2 %
Oslo	178	10,0 %	1.162.384	7 %
Bærum	56	3,2 %	182.073	1 %
Drammen	20	1,1 %	112.225	1 %
Sum	1.333	75,1 %	14.280.285	91 %
Øvrige	441	24,9 %	1.370.120	9 %
Totalt	1.774	100 %	15.650.405	100 %

Note 41

Leieavtaler

Implementeringen av IFRS 16 Leieavtaler 1.1.2019 fører til at vesentlige leieavtaler for konsernet balanseføres. Bruksrett er presentert i balansen som en del av "Eiendom, anlegg og utstyr", mens leieforpliktelsen presenteres som "Annen gjeld og balanseført forpliktelser". Spare-Bank 1 Ringerike Hadeland har benyttet seg av fritak som finnes for kortsiktige leieavtaler (under 12 måneder) og leieavtaler med lav verdi. Disse leiekostnadene utgjorde 0,1 mill. kroner for morbank og 1,3 mill. kroner for konsernet i 2019.

Resultatregnskapet vil også påvirkes fordi tidligere driftskostnader erstattes med renter og avskrivninger. Den totale kostnaden blir vanligvis høyere de første årene av en leiekontrakt (renteelementet er da større) og lavere i senere år.

Sammenligningstall er ikke omarbeidet.

MORBANK		KONSERN
01.01.2019	Balansen (hele tusen kroner)	01.01.2019*
8.133	Leieforpliktelser	38.773
8.133	Bruksrett	38.773

*Det har vært endringer i selskapsstrukturen i løpet av første kvartal, for nærmere beskrivelse se styrets beretning 1. kvartal 2019. IB viser leieavtaler ifm ny eierstruktur.

MORBANK		KONSERN
31.12.2019	Balansen (hele tusen kroner)	31.12.2019
7.054	Leieforpliktelser	35.007
6.977	Bruksrett	33.814

31.12.2019	Resultatregnskap (hele tusen kroner)	31.12.2019
1.036	Avskrivninger	3.875
170	Renter	830
1.206	Sum	4.705

31.12.2019	Resultateffekter IFRS 16	31.12.2019
1.129	Reduksjon driftskostnader etter IAS 17	3.511
1.206	Økning kostnader etter IFRS 16	4.705
-77	Endringer i resultat før skatt i perioden	-1.194

Note 42

Hendelser etter balansedagen

Det har ikke inntruffet vesentlige hendelser etter balansedagen som påvirker konsernets regnskap.

Personrisikoforsikringene fra SpareBank 1 Forsikring og DNB Livsforsikring, samt de bedriftsbetalte personrisikoforsikringene fra SpareBank 1 Forsikring, ble overført til Fremtind Livsforsikring 1. januar 2020.

DNB har en opsjon på å kjøpe seg opp fra 35 % til 40 % i Fremtind Forsikring AS innen 31. mars 2020.

Erklæring i henhold til verdipapirhandellovens § 5-5

Vi erklærer, etter beste overbevisning, at årsregnskapet for SpareBank 1 Ringerike Hadeland for 2019 er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder, og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av morbankens og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet.

Vi erklærer også, etter beste overbevisning, at årsberetningen gir en rettviseende:

- oversikt over viktige begivenheter i regnskapsåret og deres innflytelse på årsregnskapet
- beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer konsernet står overfor i neste regnskapsår
- beskrivelse av vesentlige transaksjoner med nærstående.

Hønefoss, 11. februar 2020

I styret for SpareBank 1 Ringerike Hadeland

Olav Fjell
Leder

Wenche Ravlo
Nestleder

Hans Anton Stubberud

Svein Oftedal

Hege Marie Syversen

Oscar Engeli

Jane K. Gravbråten

Liv Bente Kildal

Gunnar Bergan

Steinar Haugli
Adm. banksjef

REVISJONSBERETNING 2019

Deloitte AS
Dronning Eufemias gate 14
Postboks 221 Sentrum
NO-0103 Oslo
Norway

Tel: +47 23 27 90 00
www.deloitte.no

Til generalforsamlingen i Sparebank 1 Ringerike Hadeland

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Sparebank 1 Ringerike Hadelands årsregnskap, som består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2019, resultatregnskap, utvidet resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2019, resultatregnskap, utvidet resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir det medfølgende selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Sparebank 1 Ringerike Hadeland per 31. desember 2019 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.
- gir det medfølgende konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet Sparebank 1 Ringerike Hadeland per 31. desember 2019 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2019. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene.

Penneo Dokumentnøkkel: C1MMP-CLQC3-LTMT2-XPZ3P-62ECL-11BY5

IT systemer og kontroller relevant for finansiell rapportering

Beskrivelse av sentrale forhold	Hvordan vår revisjon adresserte sentrale forhold
Sparebank 1 Ringerike Hadelands IT-systemer er helt sentrale for regnskapsføringen og rapporteringen av gjennomførte transaksjoner, for å fremskaffe grunnlag for viktige estimater og beregninger, og for å fremskaffe relevant tilleggsinformasjon. IT-systemene er standardiserte, og forvaltningen og driften er i stor grad utkontraktet til tjenesteleverandører. Det vises til nærmere beskrivelse om forvaltning og drift av IT-systemene i Sparebank 1 Ringerike Hadeland, se note 6 i årsregnskapet. God styring og kontroll med IT-systemene både i Sparebank 1 Ringerike Hadeland og hos tjenesteleverandørene er av vesentlig betydning for å sikre nøyaktig, fullstendig og pålitelig finansiell rapportering og er derfor et sentralt forhold i revisjonen.	Sparebank 1 Ringerike Hadeland har etablert en overordnet styringsmodell og kontrollaktiviteter knyttet til sine IT-systemer. Vi har opparbeidet oss en forståelse for Sparebank 1 Ringerike Hadelands overordnede styringsmodell for IT-systemene som er relevant for den finansielle rapporteringen. Vi vurderte og testet utformingen av utvalgte kontrollaktiviteter relevant for den finansielle rapporteringen som er knyttet til IT-drift, endringshåndtering og informasjonssikkerhet. For et utvalg av disse kontrollaktivitetene testet vi om de hadde fungert i perioden. Vi vurderte tredjepartsbekreftelse (ISAE 3402-rapport) fra en av Sparebank 1 Ringerike Hadelands tjenesteleverandører med hensyn til om denne hadde tilfredsstillende internkontroll på IT-områder som kan ha betydning for Sparebank 1 Ringerike Hadelands finansielle rapportering. Vi vurderte også tredjepartsbekreftelse (Avtalte kontrollhandlinger) knyttet til tjenesteleverandøren med hensyn til om utvalgte automatiserte kontrollaktiviteter i IT-systemene, herunder blant annet beregning av renter og gebyrer, og systemgenererte rapporter var tilfredsstillende utformet og om de hadde fungert i perioden. Vi benyttet egne IT-spesialister i arbeidet med å forstå den overordnede styringsmodellen for IT-systemer og i vurderingen og testingen av kontrollaktivitetene knyttet til IT-systemer.

Nedskrivninger for forventet tap på utlån til bedriftsmarkedet

Beskrivelse av sentrale forhold	Hvordan vår revisjon adresserte sentrale forhold
Sparebank 1 Ringerike Hadeland har utlån til bedriftsmarkedet, se note 3, 6, 8 og 11 for en omtale om kredittrisiko og nedskrivninger på utlån og garantier.	Sparebank 1 Ringerike Hadeland har etablert ulike kontrollaktiviteter knyttet til nedskrivninger på utlån innen bedriftsmarkedet. Vi rimelighetsvurderte nedskrivningene og endringene i nedskrivningene gjennom året, og innhentet og vurderte Sparebank 1 Ringerike Hadelands begrunnelse for endringene.

Nedskrivninger for forventet tap på utlån til bedriftsmarkedet, forsetter

Beskrivelse av sentrale forhold	Hvordan vår revisjon adresserte sentrale forhold
Sparebank 1 Ringerike Hadeland har foretatt en vurdering av behovet for nedskrivninger på utlånene og garantiene. Det er knyttet betydelig skjønn til bankens vurderinger av størrelsen på nedskrivningene innen bedriftsmarkedet. Skjønnsutøvelsen knytter seg til framoverskuende vurderinger av sannsynligheten for mislighold og tap gitt mislighold for å estimere forventet tap. Sparebank 1 Ringerike Hadeland benytter modeller og informasjon fra en tjenesteleverandør i beregningen av forventet tap. Forutsetningene og estimatene som benyttes i vurderingene er avgjørende for størrelsen på nedskrivningene, og nedskrivninger på utlån i bedriftsmarkedet er derfor et sentralt forhold i vår revisjon.	Vi vurderte og testet utformingen av utvalgte kontrollaktiviteter knyttet til individuelle nedskrivninger på kredittforringete utlån. Kontrollaktivitetene vi vurderte og testet var knyttet til identifikasjon av kredittforringete utlån og vurdering av kontantstrømmer fra disse utlånene. For et utvalg av disse kontrollaktivitetene testet vi om de hadde fungert i perioden. For et utvalg av kredittforringete utlån testet vi om disse var tidsriktig identifisert og vurderte de kontantstrømmer som banken hadde estimert fra utlånene. For øvrige nedskrivninger på utlån beregnet ved bruk av modeller og informasjon fra Sparebank 1 Ringerike Hadelands sin tjenesteleverandør, vurderte vi tredjepartsbekreftelse knyttet til modelldokumentasjon og grunnlagsdata som benyttes i beregningene. Vi vurderte om noteopplysningene om nedskrivninger på utlån innen bedriftsmarkedet tilfredsstiller kravene i IFRS 7.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon omfatter informasjon i årsrapporten bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er ledelsen ansvarlig for å ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift, og på tilbørlig måte å opplyse om forhold av betydning for fortsatt

drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvike konsernet eller å legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av internkontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets og konsernets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets og konsernets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet og konsernet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettvise bilde.
- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Vi gir dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll en uttalelse om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og om at vi har kommunisert og vil kommunisere med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og, der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de sakene vi har kommunisert med dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av årsregnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse sakene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av saken, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at en sak ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at saken blir omtalt.

Uttalelse om andre lovmessige krav*Konklusjon om årsberetningen*

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til resultatdisponering er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 11. februar 2020
Deloitte AS

Roger Furholm
statsautorisert revisor

Penneo Dokumentnøkkel: CTMMP-CLQC3-LTMT2-XPZ3P-62ECL-11BY5

Sponsor til hovedlandsrennet 2018 på Lygna Skistadion
Foto: Dag Engen

Samfunnsansvar

Lokalsamfunn består av mennesker som skaper noe sammen

En av SpareBank 1 Ringerike Hadelands viktigste oppgaver er å bidra til et sterkt lokalsamfunn. Dette fordrer lokalt engasjement - *av mennesker, for mennesker og mellom mennesker.*

SpareBank 1 Ringerike Hadeland ønsker å bidra til at regionen skal være:

- et godt sted å drive næringsvirksomhet,
- et godt sted å bo og
- et godt sted å flytte til

Banken har vært tilstede i lokalsamfunnets økonomiske liv i snart 200 år. Og vi vet at når menneskene trives, bor godt, har utdanningsmuligheter, trygge arbeidsplasser og meningsfulle fritidsaktiviteter, vil banken også kunne gå godt. At banken er solid og har gode resultater er viktig for privatpersoner og bedrifter, da dette gir trygghet for lokal finansiering og nærhet til beslutninger.

Gode kredittvurderinger utgjør basisen i virksomhetens samfunnsansvar. Hensikten er å skape verdier for den regionen vi er en del av. Med lokalkunnskap og nærhet til kundene, gjør bankens ledelse vurderinger som i tillegg til økonomi og risiko, baserer seg på et langsiktig samfunnsperspektiv.

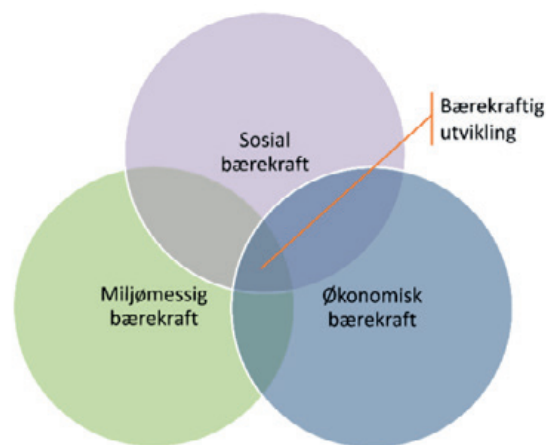
Bærekraftig virksomhet

SpareBank 1 Ringerike Hadeland er en bevisst hjørnestensbedrift i regionen og ønsker å være et forbilde på god forretningsdrift, - også når det gjelder miljø-, HR- og etiske spørsmål. Konsernets mål er at all forretningsdrift, investeringer og økonomisk verdiskaping skal ivareta hensynet til etikk, miljø, sosiale forhold samt arbeidstaker- og menneskerettigheter.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland skal kjennetegnes av høy etisk standard, god eierstyring og selskapsledelse.

For konsernet innebærer samfunnsansvar at vi skal ta økonomisk, sosialt og miljømessig hensyn i det samfunnet vi er en del av ved å drive lønnsomt, etisk og bærekraftig.

Samfunnsansvar og bærekraft er en integrert del av virksomheten. Strategi for samfunnsansvar peker ut fire prioriterte områder; økonomi, samfunn, arbeidsliv og miljø.

Interessentkart for SpareBank 1 Ringerike Hadeland

Konsernet forholder seg til omgivelsene, der utvikling og forvaltning av verdier skjer i spill med kunder, eiere, medarbeidere, myndigheter, media, lokalsamfunn m.fl. Alle disse aktørene har forventninger til oss knyttet til samfunnsansvar. Vi vil skille oss positivt ut – og arbeider for å oppfylle forventningene hver dag.

Årlige kundeundersøkelser/posisjonsmålinger gir konsernet signaler om tilfredshet, omdømme og markedsandel. På bakgrunn av dette prioriterer banken tiltak for stadig å forbedre både finansielle og ikke-finansielle resultater.

Konsernets interessenter setter krav til at vi skaper balanse mellom etisk opptreden og økonomiske resultater. Nedenfor er en oversikt over ulike interessenter som vi forholder oss til og som kan påvirke konsernets omdømme.

Verdiene som rettesnor

SpareBank 1 Ringerike Hadeland lever etter verdiene **NÆR, DYKTIG, ENGASJERT, FREMTIDSRETTET**.

Beslutninger og all kontakt med konsernets interessenter baseres på vedtatte verdier.

Etikk i SpareBank 1 Ringerike Hadeland

Konsernets virksomhet er avhengig av at kunder, offentlige myndigheter og samfunnet forøvrig har tillit til vår profesjonalitet og integritet.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland skal kjennetegnes av høy etisk standard og god eierstyring og selskapsledelse.

Vi skal være kompetente, ærlige og redelige. I all vår omgang med omgivelsene skal vi være bevisst på habilitet og ha nødvendig profesjonell distanse.

Verdiskapningen skal skje i tråd med god rådgivningsskikk og innenfor rammer hvor den enkelte medarbeider ikke må bryte etiske retningslinjer for å tilfredsstille økonomiske målsettinger.

Konsernets etiske retningslinjer består av 10 regler for etisk adferd i arbeidsforhold og private forhold som kan få betydning for konsernets omdømme og tillit i omgivelsene. De etiske retningslinjer gjelder alle medarbeidere i konsernet, midlertidig ansatte og tillitsvalgte; styre og representantskap. I datterselskapene er det knyttet noen bransjenormer til formidling av bolig og til regnskapsvirksomheten.

Temaet etikk, herunder de etiske retningslinjene, er en del av det obligatoriske introduksjonsprogrammet for nye medarbeidere. Etikk er et sentralt tema i autorisasjonsordningene for finansbransjen, med årlige oppdateringer for alle rådgivere. I tillegg settes det i løpet av året fokus på etikk for alle medarbeider, med etikk-uke og oppslag av etiske retningslinjer i lokalene.

Rutiner for varsling av kritikkverdige forhold og sikkerhetsbrudd er etablert og kommunisert til medarbeiderne.

Ansvarlig forvaltning hos fondsleverandører

SpareBank 1 Ringerike Hadeland tilbyr verdipapirfond fra flere fondsforvaltere. Felles for leverandørene er at de er meget bevisste på bærekraftige investeringer og sitt samfunnsansvar. Det avsettes betydelige ressurser i fondsselskapene på dette området.

Våre to største fondsleverandører, ODIN og DNB, er begge aktive forvaltere som bruker sine eierrettigheter til å påvirke ansvarlig forretningsdrift. De er opptatt av selskaper som skaper verdier over tid. Langsiktig verdiskapning krever at selskapene det investeres i har en bærekraftig forretningsmodell. Med dette menes at selskapenes virksomhet drives i samsvar med de krav samfunnet setter til sosiale og miljømessige forhold. I tillegg må selskapenes ledelse ha evne og vilje til å gjennomføre de tiltak som skaper langsiktig konkurransekraft.

Det finnes imidlertid ikke en predefinert standard for beste bærekraftmetode. SpareBank 1 setter krav om at fondsleverandørene skal ha tilfredsstillende retningslinjer knyttet til ESG-praksis. Som et minimum må produsent overvåke og følge opp brudd på oljefondets eksklusjonsliste. I tillegg må produsent heller ikke være i strid med de til enhver tid gjeldende FN prinsippene for bærekraft.

Ansvarlige investeringer

SpareBank 1 Ringerike Hadelands investeringer utøves på en slik måte at de oppfyller krav og regelverk knyttet til samfunnsansvar i konsernets «Strategi og retningslinjer for samfunnsansvar». Dette betyr at

banken ikke skal investere i selskaper som bidrar til grove eller systematiske krenkelser av menneske- og arbeidstakerrettigheter, som for eksempel tvangsarbeid og barnearbeid. Bankens investeringer skal heller ikke bidra til alvorlig miljøskade eller korrupsjon.

Status samfunnsansvar 2016–2019

		2019	2018	2017	2016
Strategi / økonomi	Overordnet strategi	Videreført	Revidert	Videreført	Revidert
	Resultat før skatt (mill)	517,4	425,6	413,5	411,6
	Forvaltningskapital inkl. Boligkreditt (mill)	33,9	32.184	29.558	28.062
	Ren kjernekapitaldekning	19,1	17,4	18,4	15,9
	Ren kjernekapitalprosent forholdsmessig konsolidert	18,9	16,6		
	Børskurs EK bevis 31.12	230	193	191	178
	Børsverdi per 31.12 (mill)	3.600	3.021	2.989	2.483
	Antall eiere	1.774	2.226	2.084	2.028
Samfunn / sosiale forhold inkl. arbeidsliv / HR	Strategi samfunnsansvar	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført
	Strategi HR	Revidert	Videreført	Videreført	Videreført
	Etiske regler	Videreført	Revidert	Videreført	Videreført
	Antall årsverk – konsern	223,3	235,1	230,5	225,8
	Antall årsverk – Em1 RH	23,7	31,5	30,0	29,0
	Antall årsverk – SpB 1 Økonomihuset	57,0	59,0	57,0	57,0
	Morbank:				
	Antall årsverk	142,4	144,6	143,5	142,8
	Andel kvinner	64,9	65,4	64,7	64,5
	Andel kvinner i ledergruppen	28,6	43	43	57
	Andel kvinner Bedriftsmarked	33	33	-	-
	Andel kvinner Personmarked	78	77	-	-
	Andel kvinner i Stab og støtte	64	64	-	-
	Gjennomsnittsalder	48,4	48,5	48,2	48,9
	Ansattes tilfredshet (ATI)	Gjennomført	Gjennomført	Gjennomført	Gjennomført
	Sykefravær totalt (%)	4,32	4,25	4,47	4,55
	Sykefravær > 16 dg (%)	2,91	2,64	3,58	3,42
	Livsfasepolitikk	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført
	Program for lederutvikling	Videreført	Videreført	Fornytt	Videreført
	Lønnspolicy	Revidert	Videreført	Videreført	Videreført
	Antall kontorer	5	5	5	5
	Antall kunder	66.400	63.000	61.700	58.000
	Kundetilfredshet (indeks) Privatkunder	-	66	-	68
	Kundetilfredshet (indeks) Bedriftskunder	-	75	-	73
	Strategi sponsorvirksomhet	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført
	Sponsorvirksomhet (mill)	8,9	9,8	9,9	8,6
	SpB. 1 Ringerike Hadeland Næringsstiftelse (mill)	2,8	3,0	2,6	2,9
	Gavevirksomheten fra 3 x Sparebankstiftelser (mill)	75,2	56,5	49,2	49,2
	Julegaver til kunder og forbindelser	Frelsesarmeen	Frelsesarmeen	Frelsesarmeen	Frelsesarmeen
	Skattekostnad (mill)	91,7	84,0	82,0	84,6
Miljø	Strategi anskaffelser i SpareBank 1	Videreført	Videreført	Videreført	Videreført
	Ytre miljø mål	Videreført	Videreført	Videreført	Etablert
	Innkjøp av papir (tonn)	2,3	4,3	2,6	6,1
	Retur av teknologisk avfall (skrivere, tonere)	Gjenvinnes	Gjenvinnes	Gjenvinnes	Gjenvinnes
	Kildesortering	Delvis	Delvis	Delvis	Delvis

Eierstyring og selskapsledelse

SpareBank 1 Ringerike Hadeland er avhengig av tillit fra kunder, lokalsamfunn og offentlige myndigheter. Eierstyring og selskapsledelse i SpareBank 1 Ringerike Hadeland omfatter de mål og overordnede prinsipper som banken styres og kontrolleres etter for å sikre egenkapitalbeveiseiernes, kundenes, medarbeidernes og andre gruppers interesser i banken.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland følger den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse av 2018 og retter seg etter dens anbefalinger så langt det passer for en sparebank med egenkapitalbevis. Formålet med anbefalingene for eierstyring og selskapsledelse er at selskaper notert på regulerte markeder skal ha eierstyring og selskapsledelse som klargjør rolledeling mellom egenkapitalbeveiseiere, styre og daglig ledelse utover det som følger av lovgivningen. Det foreligger ingen vesentlige avvik mellom anbefalingen og implementeringen i SpareBank 1 Ringerike Hadeland.

Arbeidsliv

Arbeidsmiljø og arbeidstakerrettigheter

Banken har som mål å være en attraktiv arbeidsgiver og en trygg og god arbeidsplass med hensyn til fysisk og psykososialt arbeidsmiljø. Arbeidstakerrettigheter ivaretas gjennom etterlevelse av lov og tariffavtaleverk og i jevnlig dialog med medarbeidernes tillitsvalgte i flere faste møte- og samarbeidsarenaer. Banken gjør risikovurderinger med hensyn til helse, miljø og sikkerhet annethvert år, i samarbeid med verneombud, ledere og medarbeidere.

Banken er en kontorarbeidsplass, og kartleggingene viser at stillesittende arbeid og stress utgjør de største risikoene for medarbeidernes helse. I samarbeid med bedriftshelsetjenesten utføres jevnlig arbeidsplassvurderinger, samt tilbud om helsekontroller. Alle medarbeidere får tilpasset sine arbeidsstasjoner etter behov, og eventuelt nødvendig ergonomisk utstyr blir anskaffet slik at plager kan forebygges og lindres. Banken motiverer til forebyggende aktiviteter i arbeidstiden, aktiviteter i regi av bedriftsidrettslaget og yter økonomisk tilskudd til trening.

I 2019 er det gjennomført en større ombygging av bankens bygg på Søndre Torv i Hønefoss som huser nærmere 90 av bankens medarbeidere. Ombyggingen har bidratt til å bedre lysforhold, ventilasjon, temperaturregulering og redusere støy, samt tilrettelegge for gode samarbeidsarenaer. I forkant av ombyggingen ble det gjort en bred involvering av berørte medarbeidere med hensyn til utforming av lokalene.

Systemet for utviklingssamtaler og kartlegging av medarbeidernes opplæringsbehov er godt etablert. På bakgrunn av kartleggingene i utviklingssamtalene

utarbeides tiltaksplaner for videreutvikling for den enkelte og for banken totalt sett. Kompetanseområdet er prioritert, og skal bidra til at den enkelte medarbeider opplever mestring og utvikling i sitt arbeid.

Det gjennomføres årlige organisasjonsundersøkelser som tar temperaturen på viktige forhold relatert til arbeidsmiljøet. Resultatene av undersøkelsen har vært stabilt gode over tid. I 2019 svarer blant annet medarbeiderne de opplever godt samspill med kollegaer og ledere, og 90 % av medarbeiderne svarer positivt på spørsmålet om de gleder seg til å gå på jobb.

Skader og ulykker

Det er i 2019 ikke rapportert om arbeidsulykker eller personskader.

Sykefravær

I 2019 var sykefraværet i banken 4,32 %, en liten oppgang fra 4,25 % i 2018. Korttidsfraværet er stabilt på et forholdsvis lavt nivå. Generelt er sykefraværet i liten grad arbeidsrelatert. Banken arbeider aktivt med sykefraværsoppfølgingen, med vekt på å komme tidlig i gang med oppfølgingsplaner og aktuelle tilretteleggingstiltak.

Likestilling

Alle medarbeidere skal gis de samme mulighetene for faglig og personlig utvikling, og skal stilles likt uavhengig av kjønn.

Lønnsstatistikk viser at kvinner i gjennomsnitt har lavere lønn enn menn i alle grupper. I snitt er lønnsnivået for kvinner 15,9 % lavere enn for menn. Forskjellene varierer mellom gruppene, og de største forskjellene finner man i stab og støtte. Lønnsforskjellene er diskutert med tillitsvalgte.

Blant bankens fast ansatte medarbeidere jobber 23,5 % av kvinnene og 3,8 % av mennene deltid. Deltidsstillingene er i hovedsak frivillige og innvilget etter søknad, eller skyldes redusert arbeidsevne. I tillegg er de fleste driftsstillingene normert til reduserte stillingsprosent. I hvilken grad banken har medarbeidere som tar ut foreldrepermisjon varierer fra år til år. I 2019 har fire kvinner og én mann tatt ut foreldrepermisjon. Det er en gjennomgående positiv holdning til – og praksis for – at fedre tar ut minimum full fedrekvote.

I 2019 har 2 medarbeidere – begge kvinner – fullført studier på masternivå.

Status for likestillingen vurderes som god på mange områder, men med bakgrunn i fallende andel kvinner i ledelsen og lønnsforskjell mellom kvinner og menn, vil banken gjøre nye vurderinger av behovet for likestillingsfremmende tiltak i året som kommer.

Et inkluderende arbeidsmiljø preget av mangfold, respekt og omtanke etterleves og er forankret i bankens personalpolitikk. I henhold til etiske retningslinjer og varslingsrutine tolereres ikke diskriminering, seksuell eller annen trakassering, eller annen utilbørlig adferd. Hver enkelt medarbeider skal bidra til at dette ikke forekommer.

Banken har så langt ikke funnet det nødvendig å iverksette konkret tiltak for å fremme formålet i diskrimineringslovgivningen.

EiendomsMegler 1 Ringerike Hadeland AS

Selskapet deltok i konsernets organisasjonsundersøkelse utført av Kantar TNS. Undersøkelsen hadde jobbengasjement og arbeidsglede som hovedfokus. Selskapet oppnådde meget høy score fra ansatte. Det er vår oppfatning at arbeidsmiljøet og den generelle trivsel på arbeidsplassen er god. Samarbeidet med de ansatte har vært godt og bidratt positivt til driften.

Det totale sykefraværet for 2019 var 1,3 %. Korttidsfravær 0,6 % og langtidsfravær 0,7 %.

Selskapets ansatte består av 14 kvinner og 10 menn. Styret består av 1 kvinne og 4 menn. Det er styrets vurdering at det i selskapet ikke er forskjellsbehandling eller diskriminering mellom kjønnene med hensyn til lønn, avansement og rekruttering. Styret har ut fra en vurdering av antall ansatte og stillingskategorier ikke funnet det nødvendig å iverksette spesielle tiltak med hensyn til likestilling i 2019.

SpareBank 1 Økonomihuset AS

Selskapet har i 2019 gjennomført en medarbeiderundersøkelse. Undersøkelsen viser at de ansatte trives på jobb, og at det er generelt høy medarbeidertilfredshet. Styret vil bruke undersøkelsen som et verktøy for å beholde høy medarbeidertilfredshet og i det videre arbeidet med arbeidsmiljøet.

Det totale sykefraværet i 2019 har vært 5,4 % hvorav langtidsfravær utgjør ca. 2,1 %.

Selskapenes ansatte, inkludert datterselskapet SpareBank 1 Økonomihuset IT-Nett AS, består av 36 kvinner og 25 menn. Styret består av 4 menn og 1 kvinne. Det er styrets vurdering at det i selskapet ikke er forskjellsbehandling eller diskriminering mellom kjønnene med hensyn til lønn, avansement og rekruttering. Styret har ut fra en vurdering av antall ansatte og stillingskategorier ikke funnet det nødvendig å iverksette spesielle tiltak med hensyn til likestilling.

Menneskerettigheter

Bankens etiske retningslinjer slår fast at menneskerettigheter skal respekteres, og at det skal medvirke aktivt

til at dette skjer – ikke bare i banken, men også hos bankens forretningsforbindelser. Banken har ikke utarbeidet egne retningslinjer for ivaretagelse av menneskerettigheter. Konsernet har sin virksomhet i Norge, hovedsakelig i regionene Ringerike, Hadeland og Nittedal. Ved å følge norske lover og regler mener vi at risikoen for å bryte rettighetene er minimale. Banken følger anskaffelsesstrategi i SpareBank 1 som stiller krav til forhold som lønn, hvitvasking, korrupsjon, arbeidstid, barnearbeid, diskriminering og miljø.

Ytre miljø

Konsernets påvirkning på ytre miljø er først og fremst energibruk (strøm), vannforbruk, transport/reisevirksomhet, innkjøp/materialvalg og avfall.

Banken vedtok i 2016 miljømål med et overordnet formål å ta vare på mennesker og miljøverdier og å unngå skader. Målene stiller blant annet krav om redusert reisevirksomhet, energiforbruk og avfall. Vi bruker stadig mer «Skype for Business» for å redusere reisebehovet mellom lokalbanker og andre SpareBank 1-banker.

Konsernet følger de retningslinjer for avfallshåndtering som gjelder for kommunene i regionen, inkludert retur og gjenvinning av alt teknologisk avfall.

Banken følger SpareBank 1s anskaffelsesstrategi ved innkjøp.

Energi- og klimaregnskap følges opp etter internasjonale standarder utviklet av «The Greenhouse Gas Protocol Initiative». Dette tar for seg forbruk som fører til klimagassutslipp som f.eks. reiser, avfallshåndtering og energiforbruk.

Konsernet er opptatt av å tilby løsninger som reduserer belastningen på miljøet; digitale, selvbetjente bankprodukter og tjenester, nettmøter, elektronisk distribusjon av brev og publikasjoner. Til sammen bidrar dette til å redusere transportbehov og papirforbruk.

Vi fortsetter arbeidet med miljøbevarende tiltak i 2020.

Behandling av personopplysninger

Konsernet Sparebank 1 Ringerike Hadeland håndterer personopplysninger som en del av daglig drift. Dette gjelder både personopplysninger på vegne av kunder og egne ansatte. I de prosesser og oppgaver konsernet utfører er det viktig å ivareta den registrertes personvern.

I forbindelse med implementering av GDPR (General Data Protection Regulation) i 2018, er det utarbeidet spesifikke rutiner i konsernets morbank og datterselskaper som utdyper kravene som stilles til konsernets behandling av personopplysninger.

Konsernet legger i sine rutiner og prosesser vekt på en systematisk og risikobasert tilnærming for å ivareta den registrertes personvern og sikre etterlevelse av personopplysningsloven.

Dette gjøres ved at personopplysninger:

- Behandles på en lovlig, rettferdig og åpen måte
- Kun samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål og ikke videre-behandles på en måte som er uforenelig med behandlingens formål
- Er adekvate, relevante og begrenset til det som er nødvendig (dataminimering)
- Er korrekte og oppdaterte
- Lagres slik at det ikke er mulig å identifisere de registrerte lenger enn nødvendig
- Behandles på en måte som ivaretar krav til informasjonssikkerhet

Avvik rapporteres til tilsynsmyndigheter, og er grunnlag for systematisk forbedringsarbeid.

Anti-hvitvasking og anti-korrupsjon

SpareBank 1 Ringerike Hadeland sin virksomhet er avhengig av tillit fra kunder, offentlige myndigheter og samfunnet forøvrig.

Konsernets ansatte skal kjennetegnes ved at de har høy etisk standard. Vi skal være kompetente, tillitvekkende, ærlige og redelige. I all vår omgang med omgivelsene skal vi være bevisst vår habilitet og ha nødvendig profesjonell distanse. Verdiskapningen skal skje innenfor rammer hvor den enkelte ansatte ikke må bryte etiske retningslinjer for å tilfredsstille økonomiske målsetninger.

Ansatte i konsernet SpareBank 1 Ringerike Hadeland skal under ingen omstendighet benytte sin stilling til å oppnå personlige fordeler eller opptre på en slik måte at det kan skade konsernets omdømme eller være i strid med norsk lov.

Konsernet har gjort nødvendige tilpasninger i rammeverk og prosesser for å sikre etterlevelse av den nye hvitvaskingsloven med tilhørende forskrifter som trådte i kraft 15. oktober 2018.

Konsernet har i løpet av 2019 avdekket forhold og foretatt innrapportering til Økokrim på mistenkelige transaksjoner som følge av arbeid mot hvitvasking.

Bankvirksomheten i SpareBank 1 Ringerike Hadeland

Styret er tydelig på bankens rolle i bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering ved å sørge for at banken ikke misbrukes til dette formålet. Arbeidet mot korrupsjon og anti-hvitvasking tar utgangspunkt i bankens årlige risikoanalyse, hvor tiltak prioriteres mot det som har størst risiko. Tiltak er basert på overvåkning samt aktsomhet fra de ansatte.

Kontroll av etterlevelse av bankens retningslinjer med oppfølgende tiltak har høy prioritet og rapporteres jevnlig til ledergruppe og styre. Alle ledere, fagansvarlige og ansatte i kundeposisjon gjennomfører årlig e-læring og kunnskapstest på temaet hvitvasking. Banken følger SpareBank 1-alliansens retningslinjer for svindelforebyggende tiltak. Det arbeides kontinuerlig i Alliansen for å holde våre nett- og mobiltjenester sikre og for at kundene skal kunne bruke disse på en trygg måte.

EiendomsMegler 1 Ringerike Hadeland AS

Antihvitvaskingsarbeid er en sentral oppgave for alle eiendomsmeglerforetak. Bransjen har stort ansvar for å bekjempe at hvitvasking skjer gjennom omsetning av fast eiendom. Selskapet har foretatt risikovurdering av forhold knyttet til hvitvasking og terrorfinansiering. Tre hovedområder omfattes i særlig grad av undersøkelsesplikten; forhold ved partene i avtalen, forhold ved eendommen og forhold ved klientmidlenes opprinnelse. Selskapet har egne rutinebeskrivelser for oppfølging av oppdragene. Antihvitvasking er også en viktig del av de fagansvarliges oppgaver i deres pålagte arbeid med kontroll av saksmapper hos alle meglere.

Alle ansatte gjennomfører årlige opplæringsprogram i antihvitvasking. Høsten 2018 igangsatte selskapet arbeidet med ny virksomhetsinnrettet risikovurdering for antihvitvaskingsarbeid og arbeid mot terrorfinansiering. Risikovurderingen ble styrebehandlet i mars 2019, og denne vil bli revidert i 2020.

SpareBank 1 Økonomihuset AS

Virksomheten er underlagt Lov om hvitvasking og terrorfinansiering og selskapet har etablert og integrert rutiner for å etterleve loven.

Ved etablering av rutiner er det tatt utgangspunkt i maler utarbeidet av bransjeforeningen Regnskap Norge, som selskapet er medlem av. Rutiner er inkludert i håndbok som er tilgjengelig for alle ansatte.

Det fokuseres aktivt, og gjennomføres opplæring, i organisasjonen på regelverket, og det er i 2019 nedlagt et betydelig arbeid i forbindelse med å kartlegge reelle rettighetshavere, samt innhente elektronisk ID bekreftelse.

Utvikling av et levende lokalsamfunn

SpareBank 1 Ringerike Hadeland vil gjøre en forskjell og setter tydelige spor i lokalsamfunnet.

Slagordet «Sammen får vi ting til å skje» er for oss ikke bare et slagord, men en måte å jobbe på. Initiativene banken direkte eller indirekte tar, skal motivere til utvikling av lokalt næringsliv, god dugnadsånd og frivillig arbeid i lag og foreninger. Dette arbeidet skjer også

i samspill med sparebankstiftelsene, som de siste 10 år har bidratt sterkt til å fremme utvikling og realisere planer i lokalsamfunnene.

SpareBank 1 Ringerike Hadelands Talentstipend

Talentstipendet ble etablert i 2016 og har en årlig ramme på kr 500.000. Stipendet er et samarbeid mellom banken og de tre sparebankstiftelsene, og gis til unge i alderen 15–35 år med et spesielt talent innen idrett, kultur eller forskning/utdanning. Formålet er å inspirere til videre satsing og utvikling.

Talentstipendet har befestet sin berettigelse, med stor søknadsmasse og høyt nivå: Så høyt at årets stipend ble utvidet til 600.000,- kroner fordelt på 11 unge talenter.

Det er styrets oppfatning at satsingen på unge, lokale talenter understøtter bankens profil i arbeidet for positivt omdømme og bidrag lokalt.

Vi utlyser nytt Talentstipend i 2020, med utvidet ramme – kr 750.000 – og aldersspenn fra 15 – 30 år.

Ringeriksstipendet

SpareBank 1 Ringerike Hadeland er initiativtaker til det helt unike samarbeidet mellom USN, toppidrettsklubber og næringslivet. Utdanningsstipendet «Ringeriksstipendet» er på inntil 50.000 kroner årlig, og tildeles kvalifiserte toppidrettsutøvere som ønsker å kombinere toppidrett med høyere utdanning på USN Campus Ringerike. Trepertssamarbeidet gjør at USN Campus Ringerike blir et attraktivt studiested, Hønefoss

Fra utdelingen av Talentstipend 2019. Foto B.T. Stokke

Ballklubb kvinnelag og Ringerike Ishockeyklubb blir attraktive klubber å spille for, og næringslivet får tilført kompetent arbeidskraft når studentene er ferdig. Stipendordningen har som mål å bidra til vekst i regionen og gi publikum nye, lokale helter.

3 utdanningsstipend ble delt ut i 2019 og var på til sammen kr 150.000.

Julie Simonsen Solberg og Synne Hamborg startet på siviløkonomutdanningen ved USN i høst og spiller fotball på Hønefoss Ballklubb sitt lag i 1. divisjon. Dennis Rytta startet på sitt studium i økonomi og ledelse ved USN i høst, og er en av de mest sentrale hockeyspillerne på Ringerike Panthers i 1. divisjon. Ringeriksstipendet vil bli videreført i 2020.

Sparebankstiftelsene bidrar sterkt til økt samfunnsverdi

De tre sparebankstiftelsene, – SpareBankstiftelsen Gran, SpareBankstiftelsen Jevnaker Lunner Nittedal og SpareBankstiftelsen Ringerike, bidrar til aktivitet og utvikling lokalt. De sikrer at kapitalen som var opparbeidet i de tre sparebankene forblir i de respektive lokalsamfunnene.

Sparebankstiftelsen eierandel i banken er 64,3 % og utbytte fra bankens årlige overskudd brukes blant annet til gaver til samfunnsnyttige formål i bankens markedsområde.

I 2019 bevilget de tre sparebankstiftelsene totalt 75,2 mill. kroner til lokale, samfunnsnyttige tiltak.

Tilbakemeldingene fra markedet er svært positive, og det er styrets oppfatning at gavemidlene skaper verdifullt grunnlag for positiv aktivitet for mange.

Lag/foreninger og lokale initiativtakere er også i 2020 velkommen til å søke bredde- og prosjektgaver fra stiftelsene.

SpareBank 1 Ringerike Hadelands Næringsstiftelse

SpareBank 1 Ringerike Hadeland er tett på distriktets

næringsliv. Dette er også grunnen til at vi har en egen stiftelse for utvikling og etablering av gründervirksomhet gjennom SpareBank 1 Ringerike Hadelands Næringsstiftelse. Stiftelsen har gjennom flere år vist sin berettigelse som viktig aktør for å hjelpe med etablering av bedrifter og styrke allerede etablerte foretak med tilskudd eller eierandeler i selskapet. Stiftelsen har eget styre og bevilget gjennom året 2,8 mill. kroner fordelt på 18 virksomheter.

Sponsorvirksomheten vitaliserer lokalsamfunnet

SpareBank 1 Ringerike Hadeland driver en aktiv og bred sponsorvirksomhet.

Bankens engasjement skal være en katalysator for positiv virksomhet og bidra til å vitalisere lokalsamfunn. Banken har 150 avtaler med lag/foreninger, institusjoner og enkeltpersoner som driver idrett, utdanning og kulturformidling. Aktiviteter som rettes mot barn og ungdom blir prioritert.

Ambisjonen er å være en god samarbeids- og utviklingspartner i og for regionen. Samarbeidet med Universitetet i Sørøst-Norge er videreført. Barometeret måler og følger temperaturen i de tre kommunene Ringerike, Hole og Jevnaker innen temaene befolkning, verdiskaping, arbeidsplasser og velferd.

Resultatet ble presentert for representanter fra lokalt næringsliv og kommunene våren 2019. Vekstbarometeret er et 5-årig prosjekt og utvides til også å omfatte Hadelandsregionen med ny undersøkelse og rapport i 2020.

Kompetanseutvikling er sentralt for banken, både internt, for rekruttering til bransjen og som en del av samfunnsoppdraget. Det er derfor naturlig at banken, sammen med annet lokalt næringsliv, bidrar økonomisk overfor Universitetet i Sørøst-Norge, USN. Målet var å skaffe høyskolen universitetsstatus innen 2020. Dette ble en realitet allerede i 2018. Nå fortsetter arbeidet for å befestе kvalitet og status.

Kompetanseformidling innen ungdoms- og videregående skole skjer gjennom engasjement i Ungt Entreprenørskap Buskerud, Oppland og Akershus og i direkte kontakt med skolene.

Bankens sponsorvirksomhet 2019 beløp seg til 8,9 mill. kroner, fordelt med 2,5 mill. kroner til kultur og utdanning og 6,4 mill. kroner til idrett.

Totalt beløper gaver, sponsor og stipender fra banken og stiftelsene seg til hele 87 mill. kroner i 2019. Det er styrets oppfatning at denne aktiviteten bidrar til å bygge positivt omdømme og skape stor samfunnsverdi i lokalsamfunnene.

Rollen som sponsor- og samarbeidspartner videreføres i 2020.

Samfunnsansvar handler om god balanse mellom økonomiske resultater, sosiale forhold og klima/miljø

Konsernets overordnede mål og strategier legger til rette for lønnsom vekst. Styret er tilfreds med arbeidet

som legges ned knyttet til kompetanseheving, kontinuerlig forbedring og miljømessige hensyn for fortsatt å være i «toppligaen» for finanskonsern.

Vedtatt samfunnsansvarsstrategi er førende for arbeidet innen økonomi, samfunn, arbeidsliv, menneskerettigheter og miljø også gjennom 2020.

Hønefoss Skiskytterklubb arrangerte SpareBank 1 Cup i januar 2019

Foto: Håvard Mandt

Eierstyring og selskapsledelse

Styret og ledelsen i SpareBank 1 Ringerike Hadeland vurderer årlig prinsippene for eierstyring og selskapsledelse og hvordan de fungerer i konsernet. De formelle kravene for denne følger av regnskapslovens § 3-3b og Oslo Børs krav om å følge eller forklare avvik fra Norsk anbefaling for eierskapsstyring og selskapsledelse (NUES).

Pkt 1. Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse

God virksomhetsstyring i SpareBank 1 Ringerike Hadeland omfatter de verdier, mål og overordnede prinsipper som konsernet styres og kontrolleres etter for å sikre egenkapitalbeviser, kundenes, medarbeidernes og andre gruppers interesser i konsernet. SpareBank 1 Ringerike Hadeland følger den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse og retter seg etter dens anbefalinger som er relevante for en sparebank med egenkapitalbevis. Det foreligger ingen vesentlige avvik mellom anbefalingen og hvordan denne etterleves i SpareBank 1 Ringerike Hadeland.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

Pkt 2. Virksomhet

SpareBank 1 Ringerike Hadeland er i dag et moderne, børsnotert bankkonsern som tilbyr alle typer finanstjenester. Bankens vedtatte visjon er å være "den anbefalte banken".

Bankens overordnede strategiske mål er å være et lønnsomt og solid bankkonsern som er attraktiv for kunder, egenkapitalbevisere, medarbeidere og lokalsamfunnet. Den overordnede strategien skal gjenspeile disse ambisjonene. Som følge av dette skal bankkonsernet

- Bidra til vekst og utvikling
- Nær og dyktig – med kortreiste beslutninger
- Digitale løsninger med personlig signatur
- Være samfunnsengasjert og skape stolthet for regionen
- Bedriftskultur med arbeidsglede, åpenhet og kontinuerlig forbedring

- Selvstendig og offensiv eier i SpareBank 1-alliansen

Styret evaluerer løpende konsernets strategiske målbilde og fastsetter de overordnede målsetningene relatert til risikoprofil og avkastning. Videre fastsetter styret overordnede rammer og retningslinjer for risiko- og kapitalstyringen i konsernet, samt etiske retningslinjer som skal bidra til høy etisk standard.

Bankens vedtekter finnes på bankens nettside.

Samfunnsansvar er en integrert del av SpareBank 1 Ringerike Hadeland sin virksomhet og uttrykkes gjennom strategier tiltak og aktiviteter banken gjennomfører i lokalsamfunnet. Et aktivt samfunnsengasjement er direkte verdiskapende ved at det reduserer risiko, gir nye forretningsmuligheter, skaper motiverte medarbeidere og ikke minst bidrar til å opprettholde bankens gode omdømme.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har egne nettsider for samfunnsansvar. Det vises ellers til eget kapittel om bærekraft i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

Pkt. 3 Selskapskapital og utbytte

Styret foretar løpende en vurdering av kapital-situasjonen i lys av selskapets mål, strategi og ønsket risikoprofil, samt regulatoriske krav. SpareBank 1 Ringerike Hadeland har et langsiktig mål for ren kjernekapital på 15,5 prosent. Per 31.12.2019 var ren kjernekapitaldekning på 18,9 prosent forholdsmessig konsolidert. Styret vurderer kapitaldekningen å være tilfredsstillende.

For detaljert informasjon om kapitaldekningen, se note 5 i årsrapporten. For en nærmere omtale av reglene om kapitaldekning og hvilke prinsipper SpareBank 1 Ringerike Hadeland legger til grunn for å vurdere kapitalbehovet, vises det til konsernets Pilar 3-rapportering som er publisert på bankens nettside.

Utbytte

SpareBank 1 Ringerike Hadeland skal til enhver tid ha en klar og forutsigbar utbyttepolitikk som er fastsatt av styret. Utbyttepolitikken gir grunnlag for de utbytteforslagene som fremmes av styret for representantskapet.

Ved fastsettelse av størrelsen på årlig utbytte skal det tas hensyn til konsernets kapitalbehov, resultatutvikling og eksterne rammevilkår. Styret legger til grunn at minst 50 % av konsernets resultat etter skatt utbetales som kontantutbytte. Årsoverskuddet blir fordelt mellom egenkapitalbeviserne og sparebankens fond i samsvar med deres andel av bankens egenkapital. Konsernets investor- og utbyttepolitikk er tilgjengelig på bankens nettside.

Tilbakekjøp av aksjer

Styret i SpareBank 1 Ringerike Hadeland har per 31.12.2019 tillatelse fra Finanstilsynet til å erverve og ta pant i egne egenkapitalbevis for samlet pålydende inntil 50 mill. kroner. Tillatelsen er gyldig frem til neste representantskapsmøte senest 30.04.2020, eller inntil Finanstilsynet ut fra hensynet til konsernets soliditet tilbakekaller tillatelsen.

Kapitalforhøyelser

Styrefullmakter til kapitalforhøyelser gis på bakgrunn av konkrete og definerte formål. Per 31.12.2019 foreligger det ingen styrefullmakter til å foreta kapitalforhøyelser i SpareBank 1 Ringerike Hadeland.

Avvik fra anbefalingen: Ingen.

Pkt. 4 Likebehandling av egenkapitalbevisere og transaksjoner med nærstående

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har en egenkapitalbevisklasse og alle egenkapitalbevis har lik stemmerett. Styret og ledelsen legger vekt på at alle egenkapitalbeviserne skal likebehandles og ha samme mulighet for innflytelse. Ved aksjekapitalforhøyelser skal eksisterende aksjonærer gis fortrinnsrett, med mindre særskilte forhold tilsier at dette kan fravikes. Slik fravikelse vil i så fall bli begrunnet.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland forholder seg til finansforetakslovens regler for eier- og stemmerettsbegrensninger så langt bestemmelsene gjelder for sparebanker med egenkapitalbevis.

Transaksjoner med nærstående

Styreinstruksen i SpareBank 1 Ringerike Hadeland slår fast at styremedlemmer og adm. banksjef ikke må delta i behandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som har slik særlig betydning for egen del eller for noen nærstående at vedkommende må anses for å ha personlig eller økonomisk særinteresse i saken. Det samme følger av konsernets etiske retningslinjer. Den

enkelte plikter selv å påse at han ikke er inhabil ved behandlingen av en sak.

Styreinstruksen slår videre fast at styremedlemmer på eget initiativ skal opplyse om enhver interesse den enkelte eller vedkommendes nærstående kan ha i avgjørelsen av et spørsmål. Med mindre styremedlemmet selv velger å fratre ved behandlingen eller avgjørelsen av en sak, skal styret beslutte om vedkommende skal fratre. Ved vurderingen skal det legges vekt på alle former for personlige, økonomiske eller andre interesser hos styremedlemmet og behovet for allmennhetens tillit til bankens virksomhet. Styrets vurderinger av habilitetsspørsmål protokolleres.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

Pkt. 5 Fri omsettelighet

Bankens egenkapitalbevis er notert på Oslo Børs med ticker RING og er fritt omsettelige. Vedtektene inneholder ingen begrensninger på omsetteligheten.

Avvik fra anbefalingen 5: Ingen

Pkt. 6 Generalforsamling (Representantskapet)

En sparebank er i utgangspunktet en selveid institusjon og styringsstrukturen og sammensetningen av styringsorganene skiller seg fra aksjeselskaper, jfr. finansforetaksloven kapittel 8 om hvilke organer en sparebank skal ha. SpareBank 1 Ringerike Hadeland forholder seg til finansforetakslovens bestemmelser om finansforetaks organer.

Representantskapet er konsernets øverste organ. Representantskapet skal se til at sparebanken virker etter sitt formål i samsvar med lov, vedtekter og representantskapets vedtak. Etter lovgivingen legges det vekt på at de valgte medlemmer skal sammen avspeile sparebankens kundestruktur, andre interessegrupper og samfunnsfunksjon. Egenkapitalbeviserne og innskyterne har ni representanter hver, mens ansatte har seks representanter.

Representantskapet fastsetter konsernets årsregnskap, gir styret fullmakt til å ta opp ansvarlig lån og til å foreta kapitalforhøyelser, samt velge medlemmene til bankkonsernets styre og valgkomité.

Ordinært representantskapsmøte skal i henhold til vedtektene avholdes innen utgangen av mars måned hvert år. Innkalling og saksdokumenter sendes medlemmene og er tilgjengelig på bankens nettside senest 21 dager før møtet avholdes. Ved forfall innkalles varamedlemmer. Det er ikke anledning til å møte ved fullmektig eller med rådgiver. På representantskapsmøtet deltar styreleder, minst en representant fra valgkomiteen og ekstern revisor. Andre styremedlemmer kan stille. Fra administrasjonen deltar adm. banksjef og banksjef økonomi/finans.

Øvrige medlemmer av konsernledelsen kan stille. Det er kun medlemmer av representantskapet som har stemmerett og generelt fattes beslutninger med alminnelig flertall. Protokoll fra møtene i representantskapet er tilgjengelig på bankens nettside.

En oversikt over representantskapets medlemmer finnes på bankens nettside.

Egenkapitalbeviserernes valgmøte

Det avholdes årlig ett valgmøte for egenkapitalbevisererne hvor representanter til representantskapet velges og hvor det informeres om selskapets finansielle stilling. Egenkapitalbevisererne innkalles til valgmøte senest 14 dager før valgmøtet avholdes. Innkallingen inkluderer valgkomiteens innstilling til representanter til representantskapet samt andre relevante sakspapirer. Hvert egenkapitalbevis gir rett til en stemme. Den som har stemmerett er valgbar. Alle egenkapitalbevisiere kan delta på møtet, og det er anledning til å stemme med fullmakt.

Avvik fra anbefalingen: SpareBank 1 Ringerike Hadeland forholder seg til lover og forskrifter som regulerer finansforetak i sammensetningen av styrende organer. Avvikene vurderes ikke å ha noen reell forskjell fra anbefalingen.

Pkt. 7 Valgkomitéer

I samsvar med SpareBank 1 sine vedtekter er det etablert en valgkomité for innskyterne og en valgkomité for egenkapitalbevisererne. I tillegg har de ansatte et valgstyre for sine representanter.

Valgkomite for representantskapet

Representantskapet i SpareBank 1 Ringerike Hadeland velger en valgkomité blant representantskapets medlemmer. Valgkomitéen består av fem medlemmer, hvor det minst er en representant fra henholdsvis egenkapitalbevisererne, innskyterne og de ansatte, samt ett uavhengig medlem av interessegruppene som ikke er medlem av representantskapet. Komiteen ledes av representantskapets leder. Valget gjelder for to år om gangen.

Valgkomitéen avgir begrunnet innstilling representantskapet for valg av styrets leder og medlemmer, samt medlemmer av valgkomitéen. Innstillingen skal gi relevant informasjon om kandidatens bakgrunn og uavhengighet. Valgkomitéen har også som oppgave å gjennomgå og foreslå eventuelle endringer i honorarstrukturen for selskapets tillitsvalgte.

Valgkomitéen skal forberede innskytternes valg av representantskapsmedlemmer og varamedlemmer til representantskapet. Valgkomiteens innstilling skal foreligge senest to uker før innskytervalget skal gjennomføres.

Informasjon om valgkomitéen finnes på bankens nettside.

Valgkomité egenkapitalbevisererne

Valgkomitéen skal forberede egenkapitalbeviserernes valg av medlemmer og varamedlem til representantskapet, samt leder, medlemmer og varamedlemmer til valgkomitéen. Valgene gjennomføres på egenkapitalbeviserernes valgmøter.

Valgstyre for ansattes valg

Valg av ansatte som medlemmer av representantskapet foretas av og blant de ansatte i selskapet i henhold til egen instruks.

Avvik fra anbefalingen: Ingen.

Pkt. 8 Styret, sammensetning og uavhengighet

Styret velges av representantskapet for inntil to år av gangen. Styret består av ni medlemmer, hvorav to er ansatte representanter. Styret skal være sammensatt slik at de ivaretar bankens behov for kompetanse, kapasitet og mangfold. Ved valg av styrets medlemmer foretas en egnethetsvurdering som blant annet tar hensyn til behovet for både kontinuitet og uavhengighet. De valgte styremedlemmene skal til sammen oppfylle alle nødvendige lovpålagte kompetansekrav. Begge kjønn skal være representert ved minst 40 prosent i styret.

Ingen av styremedlemmene som er valgt av representantskapet har noen ansattes- eller oppdragsforhold til selskapet utover sine verv som tillitsvalgte. De enkelte styremedlemmenes bakgrunn er beskrevet i årsrapporten på selskapets nettsider.

Ingen i konsernledelsen er medlem av styret.

Styret har minimum 9 møter i året og medlemmenes deltakelse på styremøtene er beskrevet i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingen: Et styremedlem, som ble innvalgt 2018, var tidligere ansatt i konsernet som banksjef økonomi/finans frem til 15.02.2015. Styremedlemmet er ansatt som finansdirektør i en av bankens største kunder. Styremedlemmets uavhengighet er vurdert av valgkomitéen. Utover dette har selskapet ingen avvik fra anbefalingen

Pkt. 9 Styrets arbeid

Styrets oppgaver reguleres av en egen styreinstruks vedtatt av representantskapet og det utarbeides årsplaner for styrets arbeid. Instruksen regulerer blant annet styrets ansvar og plikter, saksbehandling og hvilke saker som skal styrebehandles, samt regler for innkalling og møtebehandling. Styret leder konsernets virksomhet i samsvar med lover, forskrifter, vedtekter og vedtak fattet i representantskapet. Styret er ansvarlig

for at midler konsernet rår over forvaltes på en trygg og hensiktsmessig måte, samt å påse at bokføring og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. I tillegg fastsetter styret konsernets strategi, budsjett, markeds- og organisasjonsmessige mål. Det er styret som ansetter og avsetter adm. banksjef. Styret har også fastsatt styringsinstruks for adm. banksjef.

Styremedlemmer tar ikke del i behandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som har særlig betydning for vedkommende selv eller noen av sine nærstående. Styrets nestleder leder diskusjonen dersom styreleder erklærer seg inhabil. Se for øvrig punkt 4 hvor interessekonflikter og inhabilitet omtales nærmere.

Styret mottar periodisk rapportering av resultatutvikling, markedsutvikling, ledelses-, personal- og organisasjonsmessig utvikling og utvikling i risikobildet og risikoeksponeringen for selskapet. Styret foretar årlig en egenevaluering av sitt virke med henblikk på arbeidsform, saksbehandling, møtestruktur og prioritering av oppgaver, og dette gir grunnlag for endringer og tiltak. I tillegg foretas en evaluering av hvilken kompetanse styret besitter.

Styret har opprettet tre faste styreutvalg som består av medlemmer av styret, som er nærmere beskrevet nedenfor. Utvalgene er forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret, med formål å foreta vurderinger av utpekte saksområder og derved forbedre styrebehandlingen. Styret fastsetter instruks for utvalgene.

Godtgjørelsesutvalg

Godtgjørelsesutvalget består av tre medlemmer, inkludert en ansattrepresentant fra konsernets styre, som møtes minimum to ganger årlig. Utvalget skal forberede styrets behandling av konsernets godtgjørelsesordning og forberede behandling av adm. banksjefs kontrakt og vilkår for årlig behandling av et samlet styret.

Godtgjøringsutvalget er regulert i finansforetakslovens § 15-4 (2)

Risikoutvalget

Risikoutvalget består av tre medlemmer fra konsernets styre, og møtes normalt fem ganger i året. Risikoutvalget skal forberede behandlingen av saker knyttet til styrets styring og kontroll av konsernets samlede risiko, samt jevnlig vurdere om konsernets styring- og kontrollordninger er tilpasset risikonivå og omfang av virksomheten. Utvalget skal videre overvåke systemene for internkontroll, herunder konsernets interne revisjon.

Risikoutvalgets oppgaver er regulert i finansforetaksloven § 13-6 (4).

Revisjonsutvalget

Revisjonsutvalg består av tre medlemmer fra konsernets styre, og møtes normalt fem ganger i året. Utvalgets sammensetning oppfyller anbefalingens krav uavhengighet og kompetanse. Revisjonsutvalget skal forberede styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen, samt avgi uttalelse for valg av revisor. Utvalget skal ha løpende kontakt med revisor om årsregnskapet og vurdere og overvåke revisors uavhengighet og objektivitet, herunder i hvilken grad andre tjenester enn revisjon som er levert av revisor som kan ha betydning for revisors uavhengighet og objektivitet.

Revisjonsutvalgets oppgaver er regulert i finansforetakslovens § 13-6 (4)

Avvik fra anbefalingen: Ingen

Pkt. 10 Risikostyring og internkontroll

Styret i SpareBank 1 Ringerike Hadeland har fokus på risikostyring og internkontroll, og at det er en integrert del av styrets arbeid. God risiko- og kapitalstyring er sentralt i konsernets langsiktige verdiskaping. Internkontroll skal bidra til å sikre effektiv drift og forsvarlig håndtering av risikoer av betydning for å oppnå konsernets forretningsmessige mål.

Bankkonsernets pilar 3-rapport, inneholder en beskrivelse av risiko- og kapitalstyring og er tilgjengelig på bankens nettsider.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har som mål å opprettholde en moderat risikoprofil, og ha så høy kvalitet i risikooppfølgingen at ingen enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad. Selskapets risikoprofil er fastsatt gjennom styringsdokumenter for ulike risikoområder og er kvantifisert gjennom styrefastsatte rammer.

Konsernets overordnede risikoeksponering og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske risikorapporter til konsernets ledelse og styre. Overordnet risikoovervåking og rapportering foretas av avdeling for risikostyring og compliance som er uavhengig av forretningsenhetene.

Internkontroll finansiell rapportering

Bankens avdeling for økonomi og finans utarbeider finansiell rapportering i SpareBank 1 Ringerike Hadeland og påser at rapporteringen skjer i samsvar med gjeldende lovgivning, regnskapsstandarter og konsernets regnskapsprinsipper. Banksjef økonomi og finans rapporterer direkte til adm. banksjef.

Ekstern revisor foretar hvert kvartal begrenset revisjon av selskapets delårsregnskap i tillegg til full revisjon av selskapets årsregnskap.

Internrevisjonen

Intern revisor er et redskap for styret og administrasjonen for overvåking av at risikostyringsprosessene er målrettede, effektive og fungerer som forutsatt. Det er EY som står for leveransen av internrevisortjenester til konsernet, og omfatter morbanken og datterselskaper underlagt forskrift om risikostyring og internkontroll.

Internrevisjonen rapporterer halvårlig til styret, som vedtar årsplaner og budsjett for internrevisjonen. Internrevisjonens rapporter og anbefalinger blir løpende gjennomgått og vurdert implementert.

Bærekraftig verdiskaping

Banken har en viktig rolle som utviklingsaktør og ønsker å være et forbilde på god forretningsdrift, også når det gjelder miljø-, HR- og etiske spørsmål. Konsernets mål er at all forretningsdrift, investeringer og økonomisk verdiskaping skal ivareta hensynet til etikk, miljø, sosiale forhold samt arbeidstaker- og menneskerettigheter. SpareBank 1 Ringerike Hadeland skal kjennetegnes av høy etisk standard, god eierstyring og selskapsledelse.

Styret har vedtatt etikkregler for konsernet, og etikk er fast tema på kurs for alle nyansatte. I tillegg gjennomføres årlig en etikkuke med fokus på aktuelle områder hvor ansatte deltar i diskusjoner rundt utvalgte tema. Dette skal bidra til at bevisstgjøring av konsernets verdigrunnlag og at etiske retningslinjer blir godt kommunisert og gjort kjent i hele organisasjonen. Det er etablert varslingsrutiner dersom ansatte får kunnskap om forhold som er i strid med eksterne eller interne bestemmelser eller andre forhold som kan være med på å skade selskapets omdømme eller finansielle situasjon.

Avvik fra anbefalingens: Ingen

Pkt. 11 Godtgjørelse til styret

Styrets medlemmer mottar en årlig kompensasjon fastsatt av representantskapet. Styremedlemmenes honorar er ikke resultatavhengige og det utstedes ikke opsjoner til styremedlemmene. Ingen av styrets medlemmer valgt av representantskapet har oppgaver for selskapet utover styrevervet eller verv avledet av dette.

Nærmere informasjon om kompensasjon for styret fremgår av note til årsregnskapet.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

Pkt. 12 Godtgjørelse til ledende ansatte

Fastsetting av lønn og annen godtgjørelse til adm. banksjef foretas av styret. Styret har etablert et godtgjørelsesutvalg som velges av og blant styrets medlemmer. Utvalget skal forberede alle saker om godtgjørelsesordninger som skal avgjøres av styret. Nærmere informasjon om kompensasjon for ledende

ansatte fremgår av note til årsregnskapet. Styrets erklæring om lederlønn er eget saksdokument til representantskapet.

Det er ingen aksjeverdivasert godtgjørelse i konsernet.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

Pkt. 13 Informasjon og kommunikasjon

SpareBank 1 Ringerike Hadeland legger betydelig vekt på at korrekt, relevant og tidsriktig informasjon om konsernets utvikling og resultater skal skape tillit overfor investormarkedet.

Informasjon til markedet formidles gjennom investorpresentasjoner, hjemmesider på internett, pressemeldinger og regnskapsrapporter. Det avholdes regelmessige presentasjoner overfor investorer, långivere og andre samarbeidspartnere.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

Pkt. 14 Selskapsovertakelse

SpareBank 1 Ringerike Hadeland er en selveiende institusjon som ikke kan bli overtatt av andre gjennom oppkjøp. Eierstrukturen i en sparebank er lovregulert og det må gis tillatelse fra Finanstilsynet for eierandel over 10 prosent av eierandelskapitalen.

Oversikt over de største egenkapitalbeveiere i SpareBank 1 Ringerike Hadeland fremkommer av årsregnskap og kvartalsrapporter.

Avvik fra anbefalingen: Lovpålagt eierbegrensning

Pkt. 15 Revisor

Ekstern revisor velges av representantskapet etter anbefaling fra revisjonsutvalget og innstilling fra styret. Revisors hovedoppgave er å vurdere hvorvidt årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter, og foretar den lovbestemte bekreftelsen av den økonomiske informasjon konsernet gir i sine offentlige regnskap. Ekstern revisor deltar i styremøtene som behandler årsregnskapet. I tillegg møter revisor i revisjonsutvalgets møter som behandler regnskapet.

Styret har fastsatt retningslinjer for den daglige ledelsens adgang til å benytte ekstern revisor til andre tjenester enn revisjon.

Ekstern revisor presenterer årlig en plan for revisjonsarbeidet for revisjonsutvalget og styret. Revisor gir revisjonsutvalget en beskrivelse av hovedelementene i revisjonen foregående regnskapsår, herunder om det er identifisert vesentlige svakheter i selskapets interne kontroll knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen, samt eventuelle forbedringsforslag.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

Egenkapitalbevis

SpareBank 1 Ringerike Hadeland hadde ved utgangen av 2019 en egenkapitalbeviskapital på 1.565,0 mill. kroner fordelt på 15.650.405 egenkapitalbevis hvert pålydende 100 kroner. Banken hadde ingen egenbeholdning av egenkapitalbevis.

Egenkapitalbeviserne kapital per 31. desember 2019 består i tillegg til egenkapitalbeviskapitalen av utjevningfondet på 1.255,2 mill. kroner og overkursfondet på 491,7 mill. kroner. Kapital tilhørende egenkapitalbeviserne utgjorde samlet 3.311,9 mill. kroner (morbank) samt avsatt utbytte på 244,1 mill. kroner.

Utbyttepolitikk

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har som økonomisk mål for sin virksomhet å oppnå resultater som gir god og stabil avkastning på bankens samlede egenkapital. Banken vil skape verdier for egenkapitalbeviserne ved konkurransedyktig avkastning i form av utbytte og verdistigning på egenkapitalbevisene.

Det legges vekt på at soliditeten er på et tilfredsstillende nivå. Banken skal til enhver tid ha en egenkapital som er tilpasset finansielle mål, vekststrategi og ønsket risikoprofil, og som kan danne grunnlag for økende inntjening over tid.

Årsoverskuddet blir fordelt mellom eierkapitalen (egenkapitalbeviserne) og grunnfondskapitalen (tidligere sparebankens fond) i samsvar med deres andel av morbankens egenkapital.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland har som målsetting at minst halvparten av eierkapitalens andel av overskuddet i konsernet utbetales som kontantutbytte. Ved fastsettelsen av utbytte vil det bli tatt hensyn til konsernets og morbankens resultatutvikling, markeds-situasjon, stabilitet i utbytte samt behov for ren kjernekapital.

Overskuddsdisponering

Det er morbankens regnskap som danner grunnlag for disponering av årsoverskuddet. Morbankens resultat inkluderer mottatt utbytte fra datterselskaper og felleskontrollert virksomhet.

I konsernregnskapet foretas full konsolidering av datterselskaper, mens resultatandel fra felleskontrollerte virksomheter konsolideres etter egenkapitalmetoden. Utbytte inkluderes derfor ikke i konsernresultatet.

Årsoverskudd til disponering for 2019 fremkommer etter endringer i fond for urealiserte gevinster på -3,3 mill. kroner. Samlet beløp til disponering utgjør 515,2 mill. kroner.

Basert på bankens utbyttepolitikk foreslår styret å utbetale et ordinært kontantutbytte på 15,60 kroner per egenkapitalbevis. Dette gir en utdelingsgrad på 58,8 % av egenkapitalbeviserne andel av konsernets resultat i 2019.

Investorpolitikk

SpareBank 1 Ringerike Hadeland legger betydelig vekt på at korrekt, relevant og tidsriktig informasjon om konsernets utvikling og resultater skal skape tillit overfor investormarkedet. Informasjon til markedet formidles gjennom investorpresentasjoner, bankens hjemmesider, børsmeldinger, pressemeldinger og regnskapsrapporter.

Det avholdes regelmessige presentasjoner overfor eiere, långivere og andre samarbeidspartnere. Banken vil likebehandle sine eiere og vil ikke gi noen egenkapitalbevisere urimelige fordeler på andre eieres eller bankens bekostning.

Banken har som mål at det skal være god likviditet i egenkapitalbevisene og god spredning blant eiere som representerer sparebankstiftelsene, kunder, regionens investorer samt øvrige investorer. Banken vil bidra til tiltak som fremmer dette målet.

Informasjonsadresser

SpareBank 1 Ringerike Hadeland distribuerer informasjon til markedet via bankens hjemmeside på www.rhbank.no (Investor Relations) og via Newsweb (www.newsweb.no).

Finansiell kalender for 2020

Representantskapsmøte:	19.03.2020
Ex utbytte dato:	20.03.2020
1. kvartal:	14.05.2020
2. kvartal:	13.08.2020
3. kvartal:	29.10.2020

Foreløpige årsregnskapstall for 2020 blir offentliggjort i februar 2021.

Utbetalingsdato for utbytte er satt til 30.mars 2020.

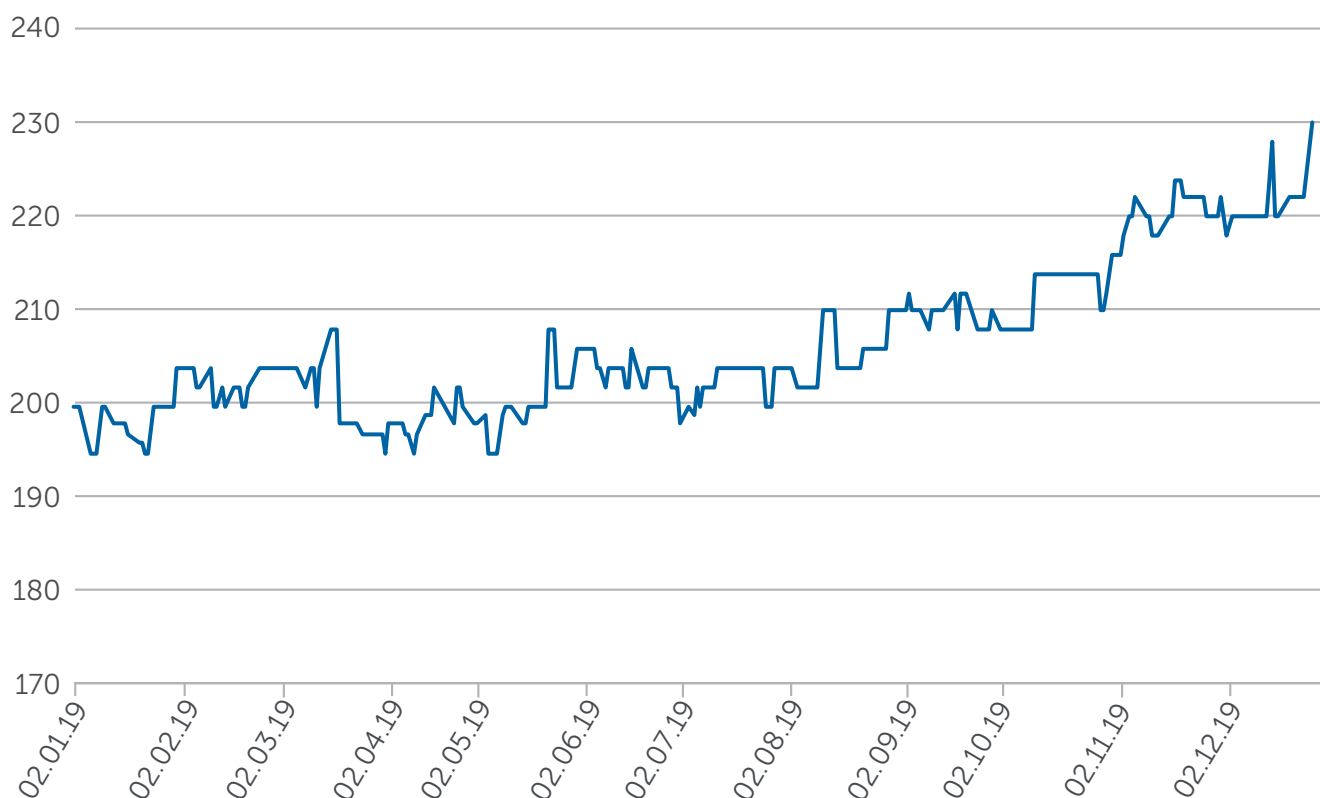
Skjermingsfradrag

For å hindre dobbeltbeskatning av banken og eierne gjelder regler om Fradrag for Skjerming (Skattelovens § 10-12, erstattet tidligere regler om RISK-fradrag). Skjermingen beregnes for det enkelte egenkapitalbevis, og settes til egenkapitalbevisets skjermingsgrunnlag multiplisert med en skjermingsrente. Skjermingsgrunnlaget settes til egenkapitalbevisets inngangsverdi. Skjermingsrenten fastsettes av departementet i forskrift. Skjermingen tilordnes eier av egenkapitalbeviset per 31. desember i inntektsåret.

Markedsutvikling for bankens egenkapitalbevis 2019

Markedskursen for SpareBank 1 Ringerike Hadelands egenkapitalbevis (RING) var ved utgangen av 2019 på 230 kroner per bevis. Per 31. desember 2018 var kursen 193 kroner. Kursstigningen i 2019 var således 19,2 %. Med et kontantutbytte på 15,60 kroner for 2019 blir direkteavkastningen for egenkapitalbeviset 6,8 %.

SpareBank 1 Ringerike Hadeland i perioden 02.01.19-31.12.19

Bankens tillitsvalgte 2019

Representantskapet

Innskytervalgt

Medlemmer

Mette Sønsteby
Steinar Aasnæss (nestleder)
Lise Kihle Gravermoen (repr. samf. funksjon)
Harald Myhre
Cecilie Laeskogen
Ann Kristin Bakke
Kari-Anne Jønnes (leder)
Kjetil Gulbrandsen
Roy S. Torheim

Varamedlemmer

Richard Hals Gylseth
Jane Dahl Sogn
Kjersti Land Nyhus (repr. samf. funksjon)

Egenkapitalbeviseiervalgt

Medlemmer

Frederik W. Skarstein
Anne Lise Rian
Tor Eid
Helge A. Hagelsteen Vik
Ole Western
Finn Martinsen
Björg Westhagen
Lars Torgeir Dahl
Roar Ruden

Varamedlemmer

Guro Cathrine Thoresen
Arvid Skjennum
Anders Strande

Ansattevalgt

Medlemmer

Randi Irene Roa
Liv Grinna
Heidi Brusveen
Silje Johansen Engebretsen
Hanne Dahl Molden
Espen Gundersen

Varamedlemmer

Robert Eriksen
Katrine Mathiesen

Styret og valgkomiteer

Styret

Medlemmer

Olav Fjell (leder)
Wenche Ravlo (nestleder)
Hege Marie Syversen
Jane K. Gravbråten
Oscar Engeli
Svein Oftedal
Hans Anton Stubberud
Liv Bente Kildal (ansatt)
Gunnar Bergan (ansatt)

Valgkomite Representantskapet

Medlemmer

Kari-Anne Jønnes (leder)
Peer Veiby
Lise Kihle Gravermoen (repr. samf. funksjon)
Tor Eid
Randi Irene Roa (ansatt)

Varamedlemmer

Marte Grindaker
Beate H. Hundhammer
Kjersti Land Nyhus (repr. samf. funksjon)
Roar Ruden
Silje Johansen Engebretsen (ansatt)

Valgkomite Egenkapitalbevisiere

Medlemmer

Björg Westhagen (leder)
Helge A. Hagelsteen Vik
Lars Torgeir Dahl

Varamedlemmer

Mette Aasrud
Kjell Eddie Wang
Ellen Grønlund

SPAREBANK 1 RINGERIKE HADELAND

Lokalbank Ringerike
Søndre Torv 6
3504 Hønefoss

Lokalbank Hole
Vik Torv
3530 Røyse

Lokalbank Jevnaker
Storgata 14
3520 Jevnaker

Lokalbank Gran
Smietorget
2750 Gran

Lokalbank Nittedal
Mattias Skytters vei 21–23
1482 Nittedal

KONSERNET SPAREBANK 1 RINGERIKE HADELAND

Postboks 518 Sentrum
Søndre Torv 6
3504 Hønefoss
Telefon: 915 02130
Telefaks: 32 11 33 01
E-post: firmapost@rhbank.no